هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١١٠

ساڵی/ ٢٠١٩ — بەرگی سەدودە

چاپی یەکەم/ ساڵی ٢٠١٩

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێك - خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٩/٢/١٨ ل ٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١)ی نائاسایی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٦ /٢٠١٩/٢ ل١٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – هەینی ٢٠١٩/٣/١` ل٢٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٢) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٣/١٢ ل ٣٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٣) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٣/٢٠ ل ٥٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٤) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە ٢٠١٩/٤/٣ ل ٦٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٥) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٩/٥/٨ ل ١٦٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٦) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٥/٢٨ ل ١٨٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٧) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٩/٦/١٠ ل ١٩٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٨) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٦/١١ ل ٢٢٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (٩) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٩/٦/٣٠ ل ٢٢٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (١٠) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٧/٦ ل ٢٣٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (١١) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٩/٧/٧ ل ٢٤٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (١٢) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە ٢٠١٩/٧/٨ ل ٢٨٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (١٣) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٩/٧/١٠ ل ٢٩٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (١٤) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٧/١١ ل ٣٢١

کردووە ئەو پرۆژەیە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێ، ئێستا دەست بە جێ بەجێ کردنی خاڵی یەکەمی بەرنامەی کار ئەکەین، داوا لە لیژنەی یاسایی ئەکەین بفەرموون بۆ شوێنی خۆیان بۆ ئەوەی خوێندنەوەی یەکەم بۆ ئەو پرۆژە یاسایە بکەن، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك و پەسند کردنی دەستور کە لە (٨) مادده پێکهاتووە لەگەڵ هۆیەکانی دەرچوواندنی کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە کە ئەمانەن:

١ علی حمه صالح

٢- ئومێد عبدالرحمن حسن

٣- فرید یعقوب الیا

٤- عبدالله حاجی محمود

٥- ئایدن معروف سلیم

٦- ئازاد اکرم بهرام

٧- رۆمیۆ حوزیران نیسان

٨- محیدین جسن یوسف

٩-فاهیك کمال سوغۆمون

١٠- محمد سعدالدین انور

١١- کلارا ئۆدیشۆ یعقوب

١٢- جنان جبار بۆیا

١٣- صباح محمود محمد

١٤- چیا حمید شریف

١٥- حسیبه سعید ابراهیم

١٦- گلاوێژ عوبید عوسمان

١٧- زاهیر محمد علی

١٨- بژار خالید عبدالله

١٩- احسان محمد سلیم

٢٠- رێبوار عبدالرحیم عبدالله

٢١- نزار ملا غفار

٢٢- لیزا فلکدین کاکەیی

٢٣- سفين اغا عمر اغا قادر

٢٤- هێڤيدار احمد سلمان

٢٥- ارشد حسين محمد

٢٦- بهجت على ابراهيم

٢٧- نجات شعبان عبدالله

٢٨- سالم عبدالله حسن

٢٩- خديجه عمر تها

٣٠- محسن حسين مستفا

٣١- ادريس اسماعيل عبوش

٣٢- حكمت محمد ابو زيد

٣٣- مەم اسكندر مەم اسكندر

٣٤- جيهاد حسن ابراهيم

٣٥- هديه مراد حيدر

٣٦- ريڤنگ محمد على

٣٧- سارا دلشاد بكر

٣٨- جلال محمد امين

٣٩- شايان كاكه صالح محمد

٤٠- گوڵستان سعيد محمد

٤١- ياسين خضر طه

٤٢- بلێن اسماعيل حاجى ابراهيم

٤٣- رۆبينا اولك عزيز

٤٤- ويسى سعيد ويسى

٤٥- ليلا عبدالجبار عبدۆ

٤٦- زێدان رشيد خان اودل

٤٧- جلال محمد عبدالله

٤٨- سوسن محمد ميرخان

٥٠- گوليزار رشيد حاجى

٥١- زانا خالد اسماعيل

٥٢- سعيد مستفا تترخان

٥٣- پێشەوا تاهر مستفا

٥٤- بختيار شكرى سلێمان

٥٥- سروان محمد على

٥٦- بهمن كاكه عبدالله احمد

٥٧- جوان يونس محمد

٥٨- گوڵستان باقى سلێمان

٥٩- ژيان طاهر احمد

٦٠- شوان كريم محمد

٦١- ڕۆژان ابراهيم على

٦٢- رزگار عيسى سوار

٦٣- ئاشنا عبدالله قادر

٦٤- شرين امين عبدالعزيز

٦٥- شاخوان رئوف مستفا

٦٦- دابان محمد حسين

٦٧- گۆران عمر قادر

٦٨- رزگار محمد محمود

بەرێز سەرۆكى پەرلەمان، داوا ئەكەين ئەو پرۆژە ياسايە ئاڕاستەى ليژنەى پەيوەنديدار بكەن، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەو پرۆژە ياسايە ئاڕاستەى ليژنەى (ياسايى) و گشت ئەندامە بەرێزەكانى پەرلەمانى كەردستان ئەكەين، بەپێى برگەى سێيەم لە ماددەى (٣٠) لە پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان داوا لە ليژنەى ياسايى ئەكەين بەيانى كۆبوونەوەى خۆيان لەسەر ئەو پرۆژە ياسايە ئەنجام بدەن بە مەبەستى نووسينى راپۆرت لەسەرى، سوپاس بۆ ئەندامانى ليژنەى ياسايى، فەرموو بۆ شوێنى خۆتان، بەو شێوەيە هاتينە كۆتايى جەلسەى ئەمرۆ.

منى نبى قهوچى	**هێمن هەورامى**	**د. ڤالا فريد ابراهيم**
سكرتێرى پەرلەمانى	**جێگرى سەرۆكى پەرلەمانى**	**سەرۆكى پەرلەمانى**
كوردستان – عێراق	**كوردستان – عێراق**	**كوردستان - عێراق**

ئەوە دەکەینەوە فراکسیۆنی پارتی پابەندی جێبەجێ بوونی هەموو ئەو رێکەوتنانەیە کە سەرکردایەتی وەکو پارتی دیموکراتی کوردستان لەگەڵ لایەنەکانی دیکەی کردوە ئومێد دەکەین ئەو نزیکبوونەوەی پارتی و یەکێتیش قایمترکردنی رێکەوتنەکانمان بێتن و زۆر سوپاس

بەڕێز د . ڤالا فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بەرێز کاك ئومێد، وادیارە کە رێگامانـدا بـە دوو سـەرۆك فراکسیۆن قسە بکەن، حەقی خۆیانە سەرۆك فراکسیۆنەکانی تریش کە لەسەر ئەو دانیشتنە قسەی خۆیان هەبێت، فەرموو کاك علی حەمە صالح.

بەڕێز علی حمه صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە، دیارە ئەم یاسایە یاسایەکی گرنگە و رەهەندێکی نیشتمانی هەیە، پەیوەنـدی بـە کۆی لایەنەکانی کوردستان و بەتایبەتی تر لایەنە سەرەکیەکانی هەرێمی کوردستانەوە هەیە، پێش هەموو شت ئێمە بەشداریکردنی یەکێتی نیشتیمانی کوردستانی و گفتۆگۆ کردن لەسەر ئەم یاسایە بە خاڵێکی گرنگ دەزانین وە پێمان وایە ئەتوانرێت بەهۆی بەشداریانەوە پتر کۆدەنگی لە سەرە ئەم پرسە گرنگە بکرێت دیارە ئەم یاسایە ئێمە و پارتی دیموکراتی کوردستان و چەند لایەنێکی تریش ئیمزامان لەسەر کردووە بەرئەنجامی رێکەوتنێکی سیاسییە کە نێوانی پارتی دیموکرات و بزوتنەوەی گۆڕان واژوو کراوە و رۆحی رێکەوتنەکە رەنگە لە دوو دێردا خۆی ببینێ، ئێمە لەم یاسایە تەرجومەمان کردووە، سروشتی دانوستانی سیاسی سروشتی گفتوگۆ، سروشتی مفاوەزاتەوە مەرج نییە هەمووشتێك بەدڵی تۆ بێت، بەڵام بەدڵنیایی ئەوکاتەی ئەگەیتە نەتیجە لە سەر بابەتێك، بێگومان ئیمزای لەسەر ئەکەی، ئەبێ بەرگری لەهەموو بابەتەکە بکەی، دیارە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم پرسی چاکسازی، پرسی رێکخستنەوەی دامەزراوەی پێشمەرگە و ئەمنی و کۆی دامەزراوەکان بەشێکە لە پاکێجێکی گەورەی سیاسی، کە ئتیفاقی لەسەر نەکراوە ئەمە هەنگاوی یەکەمی مە بۆیە ئێمە لەم مەرحەلە پێم وایە قۆناغێکی باشمان بڕیوە کە پرسی سەرۆکی هەرێممان هێناوە ناو پەرلەمان کە لە (٢٠٠٩) و پێش (٢٠٠٩) هەندێ هاوڕێی ئێوە و دواتر لە (٢٠١٣، ٢٠١٥، ٢٠١٨) هەموو ئەو محاوەلاتە سیاسیانە کە کردوومانە لە پێناوی ئەوە بووە کە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵبژێرێت، ئەمە دیدی ئێمە وایە، تەحقیق بوونی خواستێکی ئێمەیە و، هیوامان وایە و لێرەوە داوا لە جەنابتان دەکەم کە هەرچەندە رەنگە ئەمە لەکاتی گفتوگۆکردنی عینوانەکە بێت، بەڵام ئەیهێنمە ئێرە زەمینە خۆشکەن، بۆ ئەوەی لە زووترین کاتدا لیژنەی نووسینەوەی دەستور دەست بەکارەکانی بکاتەوە، هەموو سەرنجانەی کە لەلایەنەکانی دیکەش هەیە پێکەوە بتوانین لە مەتبەغێکی کارکردنا بۆ نووسینەوەی دەستووری هەرێمی کوردستان بکەین، خاوەنێکی دەستور وە لە چوارچێوەی ئەو دەستوورەدا دادگای دەستووریمان هەبێ، وەکو ئەم ناکۆکی و مشتومڕانەی سێ چوارساڵ جارێك دووبارە ئەبێتەوە لەسەر پرسانە کۆتایی پێ بێت، بۆیە دووبارە من داوای لێبووردن دەکەم درێژم کردەوە، بەڵام

وەکو فراکسیۆنی گۆڕان بەتەواوەتی مولزەمین بە ئەم پرۆژەیە وەك کە پێشکەشمان کردووە، چونکە سروشتی ئیمزا وایە ئەبێ بەرگری لێ بکەی ئەگەر چی ڕێکەوتنەکە هەمووشی بەدڵی تۆ نەبێ، سوپاس.

بەڕێز د . ڤالا فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بەڕێز سەرۆکی فراکسیۆنی گۆڕان، بەڵێ کاك عبدالستار مەجید سەرۆکی فراکسیۆینی کۆمەڵی ئیسلامی فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دیارە ئێمە وەکو فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی لە کۆبوونەوەی پێشووتر داوامان کرد کە ئەم کۆبوونەوانە با تۆزێك دوابخرێ، بۆ ئەوەی هەمووومان هەوڵ دەین لەسەر پرۆژەیەك ڕێك کەوین وە بە تایبەتیش کە باسی سەرۆکایەتی هەرێمە وە، باسی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم و هەموارکردنەوە وە کارا کردنەوەیەتی، ئێمە پێشنیاری ئەوەمان کرد کە ئەم بابەتە دەهێنی گفتۆگۆی لەسەر بکرێ، بۆ ئەوەی کە کۆدەنگیەکی نیشتیمانی دروستبکرێت کە ئەوە ڕەهەندێکی نیشتمانی هەیە و، پەیوەندی بە هەموو خەڵکی نیشتیمانی کوردستانەوە هەیە و، پەیوەندی حەتا بەدوو لایەن و لایەنێك و چ لایەنەوە نییە، ئەوە ئاست و خواستی ئێمە بوو و، ئێمە بە حەقیقەت پێمان ناخۆشە کە نەك یعنی ئێستا کە یەکێتی و پارتی گەیشتوون بە جۆرێك لە ڕێکەوتن، ئێمە پێمان وایە کە هەرێمی کوردستان بۆ گەیشتن بە ئامانجی گەورەی خۆمان وە بۆ ئەوە کە خەڵك خۆش گوزەران کەیت، کێشەی خەڵك چارەسەر کەی، ئاواتەکانی خەڵك بێنینە دی وە سەقامگیری سیاسی و کۆمەلأیەتی لەم ولأتە بینا بکەی و، بتوانین ئەو ئامانجانەی کە ئەو هەموو شۆڕش و پێشمەرگایەتییە لەو پێناوە کە ئەو هەموو خەباتە کرا ئەو هەموو قوربانیە دراوە بە ئامانجی بگەین، لێرەوە بەراستی پێشنیار دەکەم لایەنە سەرەکی و کاریگەرییەکانی هەرێمی کوردستان لەسەر کۆمەڵێك بنەما ڕێك کەوین، بۆ ئەوەی ئەم ولأتە وەکو باسم کرد سەقامگیری سیاسی و کۆمەلأیەتی و گەیشتن بە ئامانجەکانی کورد کە هەموومان هەوڵمان بۆ دا و خەباتمان بۆ کردووە پێی بگەین، چونکە ئەمە بەراستی بە گرنگترین هەنگاوی دەزانم وە ئەمە زۆر کێشەی کەشمان لەکۆڕ دەکاتەوە، باسی ئەو کێشانەی کە دەکەونە نێوان دوو لایەن لەسەر پۆستێك دوو پۆست و ئەوانە ئەمە سبەینێکە، ئەگەر بزانم پرۆژەیەکی ئاوا هەیە و هاوپەیمانیەتەکی ئاوها دێتە ئاراوە بەو ئامانجە کار دەکا ئەمن کێشەم زۆر بەراستی ئەم کێشانە نامێنێ، بۆیە من لێرەوە پێشنیار دەکەم ئەو ڕێکەوتنانە نەك هەر لەنێوان پارتی و یەکێتی یا پارتی و گۆڕان یا پارتی و یەکتی و گۆڕان یا کۆمەڵ نا هەموو لایەنە سەرەکیەکان بە پێکهاتەکانەوە ئێمە بۆ خاوەن میساقیك نەبین میساقێکی نیشتمانی کە وەکو باسم کرد ئامانجەکانمان تەحقیق بکەین و خەڵك دڵخۆش کەین کە ئەو کێشە و گرفتانەی کە هەمانە چارەسەریان بکەین و زۆر سوپاس.

بەڕێز د . ڤالا فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان

زۆر سوپاس کاك عبدالستار زۆر سوپاس، بەڵێ کاك ئایدن.

بەڕێز ئایدن معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پێشەکی پیرۆزبایی لە برادەرانی فراکسیۆنی یەکێتی دەکەین، کە بە بۆنەی بەژداربوونیان لەم دانیشتنە، بەشداربونیشیان کە ئەمە کارێکی زۆر باشە و ئیجابیە، لێرەدا ئێمە باش ئەزانین کە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم یاسایەکی زۆر گرنگە و ڕەهەندی نیشتیمانی مەعنەوی زیاتری هەیە و، پێویستە لەسەر لایەنەکان بە تەوافق و بە ڕێکەوتن ئەم یاسایە هەموار بکرێتەوە، هەروەها بەشێوەیەك هەمواربکرێتەوە کە بگونجێت لەگەڵ ڕەوشی سیاسی ئێستای هەرێم و ناوچەکەدا، ئێمە کە هیواداریـن تەمەناش ئەکەین لەم پرۆژەیەدا لەداهاتوودا لە دەستوری هەرێم دا کە ڕەچاوی موراعاتی پێکهاتەکانیش بکرێت، بۆ ئەوەی بتوانن بەشدار بن بەشێوەیەکی کارا و ئەکتیف بەشدار بن هەروا ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە لە هەموارکردنەوەی ئەم یاسایەدا لە هەموارکردنەوەی یاسای دەستەی سەرۆکایەتی هەرێمدا لە دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمدا کە ڕەچاوی بەشداری کارای پێکهاتەکانی تر ڕەچاو بکرێت و، لە کۆتایی دا ئێمە وەکو پێکهاتەی تورکمان کە لەگەڵ ئەوە داین کە ئەم پرۆژەیە هەموار بکرێتەوە وە کارا بکرێتەوە زۆر سوپاس.

بەڕێز د . ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیامەکەت گەیشت زۆر سوپاس، نوقتەی نیزامی بەڵێ کا مەم فەرموو.

بەڕێز مەم ابراهیم محمد اغا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو قسانەی کە پێشتر کران من پێشنیاز دەکەم بۆ جەنابت هەمووی لە پرۆتۆکۆل بسرێتەوە و، ئەرکی سەرۆکی پەرلەمانە کە پابەندبێ بە پەیڕەوەوە، ئەوەی کە ئەمڕۆ کرا ئێستا ئەم دۆستە ئازیزانە پێشکەشیان کرد، ناکۆکە لەگەڵ خاڵی پەیڕەوی ناو ئەو پەیڕەوەی کە پەسەند کراوە، ئەگەر دیقەت بدەن لە ماددەکانی بڕگەی سێیەم لە ماددەی (٤٨) بەهیچ شێوەیەك ڕێگە نادات بابەتێك قسەی لەسەر بکرێ کە لە بەرنامەی کاردا نەبێت، بڕگەی سێ لە ماددەی (٤٨) هەروەها دیسان ئەوەی پەیوەندیدارە بە پێشێلکردنی پەیڕەو کە ئەرکی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانە پێوەی پابەند بێت ماددەی، حەزدەکەم روونی بکەمەوە کە ماددەی (٥٤) بڕگەی چوارەم بەکۆی خاڵەکانی ئەوانەی کە تەرح کران ناچێتە چوارچێوەی پەیڕەوەوە وخیتاباتی سیاسی لەناو پەرلەمان دا، پێم وایە بەپێی پەیڕەو ڕێگەی نادرێ، بۆیە ئەو خیتابە سیاسیە ئەکرێ لە کۆنگرەی ڕۆژنامەنووسی لە شوێنێکی تر ئەم جۆرە قسانە بکرێ، بۆیە تکام وایە و داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەم هەم لە پرۆتۆکۆل قسەکانیان بسرێتەوە، هەروەها پابەند بن بە پەیڕەو و زۆر سوپاس.

بەڕێز د . ڤالا فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك مەم هەر لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستانیشدا هاتووە کە فراکسیۆنەکان دەتوانن سەرۆکایەتی پەرلەمان لە شتێك کە دێتە پێشی یان پێشهاتێکی تازە کە پەیوەندیدارە بە هەڵومەرجێکی ئانی، بە زووترین کات سەرۆکایەتی ئاگادار بکەنەوە، بۆ ئەوەی قسەی خۆیان لەسەر بابەتەکە بکەن پێش ئەوەی ئەهەمیەتی بابەتەکە تێبپەڕێ لەبەرئەوەی ئەورۆ ئەو بابەتە بابەتێکی گرنگ بوو و پێکهاتن بوو ئەوەی خستیتمانە بەرنامەی کار پرۆژە یاساکە کە ڕەهەندی نیشتمانی هەیە و پێویستی بە سازان هەیە لەنێوان هەموو لایەنە سیاسیەکان، بۆیە لە خاریجی بەرنامەی کار قسە نەکراوە، قسەکردن تەنها لەسەر ئەوە بووە کە چۆن ئەو دامەزراوەیە بە پێکهاتن و بە سازان لە نێوان هەموو لایەنەکان لایەنە سیاسیەکان ئەکتیف بکرێتەوە و بەرکار بکرێتەوە یاساکەی دەربچوێندرێ و، بە زووترین کاتیش کابینەی نۆیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان پێك بهێنرێ و، هیچ نەصێکی ماددی مانعێکیشمان نییە کە لە ناو دەستوور کە ڕێگە بگرێتن لەوەی کە سەرۆکی پەرلەمان ڕێگە بە سەرۆکی فراکسیۆنەکان بداتن کە لە بابەتێك کە ئانییە و دێتە پێشێ قسەی خۆیان بکەن لە خیلالی چەند دەقیقەیەك دا، بۆیە قسەکانیان لە پرۆتۆکۆل ڕەش ناکرێتەوە ئێستاس دەست بە جێبەجێکردنی بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمرۆمان دەکەین کە خاڵی یەکەممان بریتیە لە خوێندنەوەی دووەمی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور و خستنە رووی راپۆرتی لیژنەی یاسایی بەپێی حوکمی ماددەکانی (٨٧، ٨٨، ٨٩) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق، داوا لە سەرۆکایەتی لێژنەی یاسایی دەکەین بفەرموون بۆ شوێنی خۆیان بۆ مەبەستی ئەنجامدانی کاری پێویست.

بەڕێز سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی بەپێی دابەشکردنی کارەکان لەنێوان خۆتان، داواتان لێ دەکەین کە یەکەم کار پرۆژە یاساکە بخوێننەوە.

بەڕێز جەلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەنکردنی دەستوور.

ماددە ١/

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

ماددەی ٢/

یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی ٣/

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەلاّتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان ـ عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەلاّتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاولاّتیانی کوردستان ـ عێراق دەکات و بەناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاّتە فیدرالیەکان و دەسەلاّتەکانی هەرێمدا دەکات.

ماددەی ٤/

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١ـ لە ماوەی سی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پالاّوتن دەکاتەوە.

٢ـ خوازیارانی خۆکاندید کردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) هەموارکراو، تێدایە، لە ماوەی سێ (٣) رۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپالاّوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣ـ سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی دوو (٢) رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپالاّوتن ناوی ئەو پاڵێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤ـ هەر کەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی دوو رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی دوو (٢) دوو رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥ـ سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لە ماوەی سێ (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦ـ ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە، کێبرکێ لە نێوان ئەو دوو پاڵێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پاڵێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت، ئەگەر پاڵیوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوكمەكانی خاڵی یەكی بڕگەی یەكەمی ئەم ماددەیە پەرلەمانی كوردستان لەماوەی سێ ڕۆژ لە دوای دەرچواندنی ئەم یاسایە دەرگای پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆكی هەرێم دەكاتەوە.

ماددەی (٥):

یەكەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم بە كۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان كۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆكی هەرێم لە ئەرك و دەسەڵاتەكانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە سەرۆكێك هەڵدەبژێردرێت.

ماددەی (٦):

كار بەهیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێك ناكرێت كە لەگەڵ حوكمەكانی ئەم یاسایە ناكۆك بێت.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمەكانی ئەم یاسایە جێبەجێ بكەن.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەكرێت و لە ڕۆژنامەی (وەقائیعی كوردستان) دا بڵاودەكرێتەوە.

هۆیەكانی دەرچواندن

بەمەبەستی كاراكردنەوەی دامەزراوی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی فەرموو ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە دەقی ئەو ڕاپۆرتەیە كەلەلایەن لیژنەی یاسایی ئامادەی كردووە بەو شێوەیە:

بۆ/ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان

بابەت/ ڕاپۆرتی لیژنە

لیژنەی كاروباری یاسایی ڕۆژی یەك شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٩/٣/٣١ كاتژمێر (١،٣٠)ی پاش نیوەڕۆ كۆبوونەوەی خۆی ئەنجامدا بۆ تاوتوێ كردنی پێشنیازی یاسای (كاراكردنەوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند كردنی دەستوور) كە لەلایەن (ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان) ەوە پێشكەش كراوە، دوای خوێندنەوەی یەكەمی لە دانیشتنی ژمارە (٣) لە ڕۆژی شەممە بەرواری ٢٠١٩/٣/٣٠ ڕەوانەی لیژنەكانمان كراوە، دوای گفتوگۆ كردن و تاوتوێ كردن، لیژنە گەیشتە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

ماددەی (١):

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠١٨ هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

ماددەی (٢):

یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی (٣):

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان – عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لەیاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان – عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەڵاتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆو دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان – عێراق دەکات و بەناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لەنێوان دەسەڵاتە فیدراللییەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات.

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (٧)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتە بەر:

یەکەم:

١-لەماوەی (٣٠) رۆژ لەدوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆپاڵاوتن دەکاتەوە.

٢-خوازیارانی خۆکاندید کردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) هەموارکراو، تێدایە، لەماوەی سێ (٣) رۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپاڵاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣-سەرۆکایەتی پەرلەمان لەماوەی دوو (٢) رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپاڵاوتن ناوی ئەو پالێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤-هەرکەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی رانەگەیندرا بۆی هەیە لەماوەی دوو رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لەبەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی دوو (٢) رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥-سەرۆكی هەرێم لە دەنگدانێكی ئاشكرا و بەدەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لەماوەی سێ رۆژ (٣) لە رۆژی دەركردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەكان هەڵدەبژێردرێت.

٦-ئەگەر هیچ پالێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەكرێتەوە و، كێبركێ لە نێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێت كە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لەجاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆكی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پالێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆكی هەرێم دەنگدانی ئاشكرا ئەنجام دەدرێت و ئەگەر پالێوراوەكە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆكی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوكمی خاڵی (١) برگەی (یەكەمی) ئەم ماددەیە پەرلەمانی كوردستان لەماوەی سێ (٣) رۆژ لەدوای دەرچوواندنی ئەم یاسایە دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆكی هەرێم دەكاتەوە.

ماددەی (٥):

یەكەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم بە كۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان كۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆكی هەرێم لە ئەرك و دەسەڵاتەكانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە سەرۆكێك هەڵدەبژێردرێت.

ماددەی (٦):

كار بەهیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێك ناكرێت كە لەگەڵ حوكمەكانی ئەم یاسایە ناكۆك بێت.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمەكانی ئەم یاسایە جێبەجێ بكەن.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەكرێت و لە رۆژنامەی (وەقائیعی كوردستان) دا بڵاودەكرێتەوە.

هۆیەكانی دەرچوواندن

بەمەبەستی كاراكردنەوەی دامەزراوی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. فالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەست دەكەین بە گفتوگۆ كردن لەسەر پرۆژەكە هەر لەسەر ناونیشانی پرۆژەكە دەست پێ دەكەین، داوا لەسەرۆكی لیژنەی یاسایی دەكەم كە تەنها ناونیشانی پرۆژەكە بخوێنێتەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆ.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بە پێی ئەوەی کە لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە عینوانی (پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی) بەو شێوەیەی کە سەرۆکی لیژنەی یاسایی خوێندیەوە هەر بەڕێزێك دەیەوێ گفتوگۆ لەسەر عینوانی پێشنیازی یاساکە بکات دەستی بەرزبکاتەوە بۆ ئەوەی ناوی بنووسرێت، بەڕێزان ئەو ناوانەی کە دەیانەوێ بەشدار بن لە گفتو گۆ لەسەر ناونیشانەکە دەیانخوێنینەوە بەڕێزان (سۆران عمر، مامۆستا هەورامان، کاك مەم، کاك مسلم، دکتۆرە رێواز، مامۆستا ابوبکر، خاتوو سەرچنار، روپاك خان، دکتۆر رێبوار) ئەندامانی لیژنەی یاسایی رێیان پێدەدرێت دوایی بۆ وەڵامدانەوە، پێویست ناکات ناویان بنوسرێت تەنها دکتۆر شێرکۆ، روپاك خانیش هەر ئەندامی لیژنەی یاساییە لەکاتی خۆیدا مەجالی پێ دەدرێت کە قسەی خۆی بکات لەسەر راپۆرتەکە، دەرگای ناونوسین دادەخەین لەلای چەپ ئەندامێك وەردەگرین و لەلای راستیش ئەندامێك وەردەگرین، و بەپێچەوانەوەش راستە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بە ریز بەندیەکە بێ رەنگە تووشی مەلەل بێت، لەبەر ئەوەی بە پێی پەیڕەو دەبێ بەپێی ریز بەندی ناوەکان بێت، بەڵام عادەتەن ئێمە وەکو عورفێکی پەرلەمانی وەکو ئەوەی کە چوار ساڵی پێشو کاری پەرلەمانیمان بەرێکردووە، ئەگەر تەنها لەو جانبە ئەندامان قسە بکەن و لەو جانبە ئەندامان قسە بکەن ئەوەی بکەوێتە قسەی کۆتایی تۆزێك مەلەل دروست دەبێ لەلایەن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بۆیە موحاوەلە دەکەین ئەندامێك لەو لا وەربگرین و ئەندامێکیش لەلاکەی تر وەربگرین، کاك سۆران عمر فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ناونیشانی ئەم پێشنیازی یاسایە کە راپۆرتی لیژنەی یاسایی وەکو خۆی پرۆژەکەی دانایتەوە بەم جۆرەی لێ بێت، ئومێد دەکەم لیژنەی یاسایی سەرنجەکان تۆمار بکەن و بکرێ بە یاسای (کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) چونکە ناوەرۆکی ئەم پرۆژەیە بریتی یە لە هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم سەرەڕای ماددەی یەکەم و دووەم، ناکرێ تۆ هەمواری یاسایەك بکەی، بەڵام ناونیشانی ماددەیەکی هەموارکراو بکەی بە ناونیشانی یاساکە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی تکایە پێشنیارەکان تۆمار بکەن، دواییش وەڵامی خۆتان بدەنەوە، چونکە هەر پێشنیارێکیش کە دەکرێ و هەموو پێشنیارەکان ناخرێنە دەنگدان، ئەو پێشنیارانەی کە موخالەفەی نیزامی عام و مەبادئی عام دەبن، لێرە لە لیژنەی یاسایی روونکردنەوەی خۆی دەدات، ئەو پێشنیارانەش کە موخالف نین

لەگەڵ نیزامی عام و مەبادئی دەستووری و مەبادئی عام، ئەو پێشنیارانە هەمووی تەسبیت دەكرێن و لە دانیشتنی دەنگدان دەخرێنە دەنگدان، بەڵێ دكتۆر رێبوار فەرموو.

بەڕێز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیاز دەكەم كە خودی ناونیشان و تایتلی ئەم پێشنیازە یاسایە بۆ كاراكردنەوەی سەرۆكی هەرێمی كوردستان – عێراق، وەكو خۆی بمێنێتەوە، چونكە ئەو ناونیشانە گوزارشتە لەو دەقانەی كە لە پێشنیازەكە هاتووە، بۆیە ئەم ناونیشانە هەم دەربڕو گوزارشتە بۆ كاراكردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم و هەمیش بەشێوەیەك لەشێوەكان بۆ هەمواركردنەوەی شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆكە، وتیایدا روونە وەكو چۆن لەدەقەكاندا هاتووە تا پەسەند كردنی دەستوور ئەم یاسایە یان ئەم پێشنیازە یاسایە كە كاتێك كە دەبێتە یاسا كاری پێ دەكرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز مامۆستا جیهاد فەرموو.

بەڕێز جهاد حسن ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام مە هەر پشتگیرێ دكەین وەكو ئەڤ عنوانێ هەنێ پێشنیازا كاراكردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند كردنی دەستوور، وەكو خۆی بمێنێتەوە، چونكە بەراستی هەڵبژاردنا سەرۆكا هەرێم، ڤێ ئەڤرۆكە خەلكێك هەمیا ئومێدا چەندەها ڤە بویتە ئەگەرەك بۆ پەسەند كردنا دەستوورەك، ودەستوور گەلەكا گرنگا بۆ هەر وەلاتەكی لەومالدەڤ من ئەڤە بێتە جێهێنانا وەكی خۆی بمێنێ و هەتا پەسەند كردنا دەستووری و گەلەكا باش بێ و دیسا پشتگیریا دكتۆر رێبوار دەكەم بۆ سەر ئاحاڤتنەكا گۆتی و زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەبارەی ناونیشانی ئەم پێشنیازە یاسایە كە خرایەتە روو، هەڵبەتە لە راپۆرتەكەی لیژنەی یاساییدا لە پێشەكیەكەیدا كە پێشكەشی دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كردووە، ووشەی دامەزراوەی لابردووە و دواتر لە ناونیشانەكەیدا دامەزراوە هەیە، ئەوە یەك، پێشنیاز دەكەم یاساكە بەم شێوەیەی لێ بكرێت، بكرێتە (یاسای كاراكردنەوە و هەمواركردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق) تەواو، لێرەدا هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند كردنی دەستوور، پێشنیاز دەكەم لابدرێت، لەبەر ئەوەی یەكەمیان ئەوەی كە هێشتا دەستوورمان نییە، خالێكی تر چونكە لە ماددەی پێنجی ئەم

پێشنیازە یاسایە لە برگەی یەکەمی دەڵێ (ئەم خولەی سەرۆکایەتی هەرێم تاوەکو کۆتایی هاتنی خولی پەرلەمان بەردەوام دەبێت) مادام بەردەوام دەبێت چوار ساڵی تر سەرۆکی هەرێم لەو پۆستە دەبێ لایەنی کەم، ئەگەر درێژ نەکرێتەوە لە داهاتوودا، کەواتە ئەم پرۆژەی دەستوورە پێم وایە ئەگەر ئیرادەیەك هەیە بۆ پەسەند کردنی دەستوور لە ساڵی داهاتووە یان دووساڵی داهاتووە یان سێ ساڵی داهاتوو، هیچ داعی نییە بۆ ئەوەی لێرە مەسەلەی هەموار کردنی تا پەسەند کردنی دەستوور بمێنیتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز خاتوو جوان فەرموو.

بەڕێز جوان يونس محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە قسەکانی دکتۆر ڕێبوار دەکەم، کە ناونیشانی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز مسلم عبداللە فەرموو.

بەڕێز مسلم عبداللە رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی وتەی هاوڕێیانم منیش پشتیوانیان دەکەم بەوەی بەپێی ئەو پێشنیازەی یاسایە کە ناونیشانەکەی نووسراوە، ناونیشانەکە درێژە وای لێ بکرێت و دروستترە وا بنووسرێت (پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) ئەوەی تری لێ بکرێتەوە بەپێی صیاغەوە ڕێك بخرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێز کاك چیا فەرموو.

بەڕێز چيا حميد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ئاخافتنیا کە هەڤالا مە بەحسکر هروسا پشتیوانیا ئاخافتنا دکتۆر ڕێبوار دکەم کە پێشنیار وەکی خۆ بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆرە ڕێواز فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بەو شێوەیەی لێ بێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) ئەو عینوانە بەسە، ئەوەی کە لەناوەڕۆکی یاساکە هەیە مەکانی ئەم یاسایەیە، ئەو دوور و درێژی و شەرحە لەناونیشانەکەدا پێویست نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز رۆژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هاوڕام لەگەڵ دکتۆر رێبوار کە پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور وەك خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر یاساکە لە ژمارە (١٠) ی (٢٠١٨) لە ماددەی سێیەمدا ئەم خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستانی مولزەم کردووە لە دوو وەرزی گرێداندا بڕیار لە چارەنوسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بدا، چارەنووس ئەکرێ بە کاراکردنەوەی وەکو ئەم خواستەی کە ئەمرۆ هەیە، ئەکرێ چارەنووس بڕیار لە هەڵوەشانەوەشی بێ، من خۆم لایەنگری هەڵوەشانەوەم، چونکە ئەم دامەزراوەیە زەروورەتی دیموکراسی مێژوویی حکومڕانی درووستی نەکردووە، بەڵکو بەرهەمی دۆخی نەخوازراوی کوردستان بوو، بەداخەوە لە رابردوودا لە شەڕی ناوخۆ دوو ئیدارەیی کە پشت بە خوا ئەو رۆژانە نابینینەوە، دواتر رێککەوتنی ستراتیجی دوو هێزی حوکمڕان لە کوردستاندا، یەعنی ئەمە درووستی کردووە، ئەکرا ئێمە بە پێی یاسای ژمارە (٢) ساڵی (٢٠١٧) رێکارەکانی پێك هێنانی حکومەتمان بگرتایە بەر، وەك لە ماددەی یەکەم بڕگەی چوار کە ئەو دەسەڵاتەی دابوو بە سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەری، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا ابوبکر ئەو قسانەی کە کرا بەرامبەر بە موئەسەسەکە قسەی نەشیاو بوو داوادەکەین کە لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، ئەوەی کە موئەسەسەکەی دروست کردووە دیارە زەرورەتێکی قانونی بووە، وزەرورەتێکی نیشتمانیش بووە و موتابیقە لەگەڵ ئەوەی لە دەستووری فیدراڵی عێراقی دا هاتووە، خاتوو سەرچنار فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناونیشانی پرۆژەکە پێشنیازەکە لابدرێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) بەسە و کافییە تەنها بەم شێوازە بێت و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم تا پەسەند کردنی دەستوور بەرای منیش زیادەیە، بەتایبەتی دەستوور کە دیار نییە کەی دەنوسرێتەوە و کەی پەسەند دەکرێت، وابێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) و ئەو وردەکاریانە ی لە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لەیاساکە باس دەکرێت و پێویست ناکات لەناو ناونیشانی یاساکە هەبێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شیرکو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەیاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) دا لەیاسای هەڵپەساندنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمە لە هۆکاری دەرچوواندندا باس لەوە دەکات نەصەکەی (لەپێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك تێگەیشتن لە سستەمی حوکمڕانی لە هەرێمی کوردستان دا ئەم یاسایە دەرچوێندرا) بەو مانایەی کە عینوانی هەموو یاسایەك مەدلولی ناوەڕۆکەکەیەتی و سازانی پێویستیش لە دیدی ئێمەوە کە کار بۆ سستەمی پەرلەمانی دەکەین لە حوکمڕانی هەرێمی کوردستاندا و دەزگای سەرۆکایەتی هەرێم خازع بێ بۆ لێپرسینەوایەتی بەرامبەر بە پەرلەمانی کوردستان، جەخت لەسەر مەوزووعی سازانەکە ئەکەینەوە کە بە پێی پێویست تا ئێستا نەکراوە و دیدو بۆچوونەکانی لایەنە سیاسیەکان بە پێی پێویست لەیاساکەدا رەنگی نەداوەتەوە، تەنها چەند تەرەفێك و چەند لایەنێك کە تەقدیمیان کردووە، دەرەنجام ئەوەش تەئسیر لە عینوانی قانونەکە دەکات، کە بە بڕوای من وەکو پشتگیریەك لە وتەکانی کاك سۆران، کاك مەم، دکتۆرە رێواز، تەنها بڵێین کاراکردنەوە و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق، کفایەت بێ، و مەسەلەی بەستنەوەی بە دەستوور کە نازانین کەی تەواو دەبێ، مەتاتیەك ئەدا بە مەوزووعەکە لەوانەیە نەخوازراو بێ، بۆیە تەنها ئەو تەرحەی کە عەرزم کرد پێمان وایە کیفایەتە، ئەوەی تری کە هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك، ئەکرێ لە ناوەڕۆکی یاساکەدا بێ نەك لە عینوانەکە بێ، بە تەئکید یەك دێر هەیە کە دوای وتەکەم ئەمەوێ بیڵێم ئەویش ئەوەیە کە زۆر گرنگە کە هۆڵی پەرلەمان ئاوا بکەین بە شوێنی یەکلاکردنەوەی ململانێکان و تەرحی ململانێکان، دەستخۆشی لەهەموو لایەك دەکەین کە حلول و ململانێ و مونافەسە بێنێتەوە ناو هۆڵی پەرلەمان و بەخێرهاتنی فراکسیۆنی یەکێتیش دەکەم و هیوادارم هەموو فراکسیۆنەك وهەموومان کە هۆڵی پەرلەمان هی هەموومانە، لێرەدا ململانێ بکەین و حلولی تر نەگرینە بەر لە پێناو بەرژەوەندی نیشتمانی، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس دکتۆر شێرکۆ، بەڵام دکتۆرە ڕێواز تەنیا داوای کرد لە بۆ کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بێ و نوقتە، واتە هەموارکردنەوەکەی لەگەڵ نەبێت، پێشنیاری جەنابتان جیاوازی هەبوو لەگەڵ هی ئەو، تەنیا ئەوە بۆ ئاگاداری بەڕێزتان، بەڵێ سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی رای خۆتان لەسەر پێشنیارەکان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڤالان گەلەك رای خۆیان دیارکرد و تێبینی خۆ لەسەر پێشنیازا لەسەر عینوانێ ڤێ پێشنیازا یاسایی، بەراستی لڤێرى بۆ من نینە کو ئەز حەکەم بم لەسەر ڤێ چەندێ کە ئایا ئەڤ پێشنیار قابلن یان قابل نینە، بەڵێ ئەز بێژم ئەوە کو پێتڤیا عینوانێ پێشنیازی یاسایی بت یان عینوانی یاسایێ بت، درست تەمسیلا ناڤەرۆکا ئەوی پێشنیازا یاسایی بکات، لڤێرێ، ئەگەر ئەم جەوهەرێ ڤێ پێشنیازا یاسایی بخینین، سەح کەینێ دەبینە کو ئەڤ پێشنیازا یاسایی هاتیە ئامادەکرن، داکو ئە فەراغە قانوونیا هەی بە پێی ئاماژەدان بە یاسا ژمارە (١٠) سالێ (٢٠١٨) کو ئەڤ موئەسەسە بلند یا رەئیسی ل هەرێما کوردستانێ تەعلیق کریە، هەروەسا تەعدیلا شێوازێ میکانیزما هەڵبژاردنا سەرۆکی کو ب راستی ژی وەکو واقع ژی ل هەرێما کوردستانێ کو نوقتا خیلافێ بووە درێژیا پتری دە سالان، ژ بەر هەندێ ئەم وەکو لیژنا یاسایی ببینن، پێشنیاز وەکی وانە ئەڤ عینوانا خۆ بمینەت، ژ بەر وەکو نینەراتیا ماددێ وان پێشنازێ ڤان یاسایا دادکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، پێمانوایە بۆ ئەوەی ناونیشان دەبێ تەعبیر لە ناوەرۆکی بابەتەکە بکات، لە ناوەرۆکی بابەتەکە دا هەردوو بوارەکەی تیایە، هەم کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عیراق، هەم هەمواری شێوازی هەڵبژاردنەکان، بۆیە پشتگیری تەواوی قسەی ئەو خوشك و برایانە دەکەم کە پێیان وایە ناونیشانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە و پێشمان وایە بە راستی ئەم ناونیشانە دەتوانێ تەعبیر لە ناوەرۆکی بابەتەکە بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەندامانی لیژنەی یاسایی کێ دەیەوێ قسە بکات؟ بەڵێ کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی کاروباری یاسایی دەکەم، پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند

کردنی دەستوور، هەندێ لە بەڕێزان ئاماژەیان بەوە کرد کە تاوەکو ئێستا دەستوور نییە، بۆیە ئەو ئاراستەکردنە بۆ شتێکی نادیار، بەڵام ئێمە پێمان وایە لیژنەی داڕشتنەوەی دەستوور هەیە و زیاتر لە (٧٠) مادده نووسراوەتەوە، بۆیە دەکرێ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەو لیژنەیە کارا بکاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، روپاك خان فەرموو.

بەڕێز رووپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لەسەر ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکە من پێم باشە وای لێ بکرێت، پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، چونکە ناونیشانەکە درێژە، دەکرێ ئەم بەشەی هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور بە ماددەیەك رێك بخرێ وبەروار و مێژووی تێدا لە ماددەکە جێ بکرێتەوە، هەر بۆ ئەم مەبەستەپشتیوانی لە رەئی ئەو ئەندامانە دەکەم کە داوای گۆڕینی شێوازی یاخود ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکەیان کردووە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی یەك بخوێنیەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك بکەینەوە، کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ١

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك دەکەینەوە هەر بەڕێزێك دەیەوێ گفتوگۆ بکات دەستی بەرز بکاتەوە بۆ ئەوەی ناوی تۆمار بکرێ؟ بەڕێزان (کاك دیاری، کاك مەم، کاك بەڵێن، سەرچنار خان، کاك رێبوار، کاك پێشەوا، کاك رزگار، کاك هێڤیدار، کاك نزار، کاك عبدالله، مامۆستا وەیسی، کاك حکمت، کاك بهجت)، کەسی تر دەیەوێ قسە بکات لەسەر ماددەی یەك؟ دەرگای ناونووسین دادەخەین، دەست بە بە گفتوگۆ دەکەین، پێش ئەوەی رێگا بە ئەندامان بدەین، بە بیریان دێنینەوە کە بە پێی بڕگەی یەکەم لە ماددەی ٨٨ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان تەنها بۆی هەیە دوو خولەك لەسەر ماددەیەك گفتوگۆ بکات، کاك دیاری فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمەرحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرنجەكەی من لەسەر ئەوەیە لە یەك ڕۆژدا سێ نووسرا و وەڵام لەلایەن سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی كاروباری یاسایی دا نێردراوە و تێیدا جۆرێك لە جۆرەكان تایبەتمەندی دراوە بە پرۆژەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان لە كاتێك دا چەندین پرۆژەی دیكە ....

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك دیاری دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك كراوەتەوە، لەسەر ماددەی یەك هەر قسەیەكت هەیە بیكە و بە پێی پەیڕەو لەسەر ماددەی یەك دەرگای گفتوگۆمان لەسەر كردووەتەوە، فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمە رحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرنجەكەی من لەسەر ....

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەنها ماددەی یەك لەبەرئەوەی پەیڕەو وازحە كە ئێستا دەرگامان كردووتەوە تەنها لەسەر ماددەی یەكە، كاك هێڤیدرار فەرموو.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان دامەزراوەیەكی گرنگە لەم هەرێمە دەبێ كارا بكرێتەوە و هەڵپەسێردراوە، ....

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەنها ماددەی یەك كاك هێڤیدار، فەرموو.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان - عێراق، ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان كارا دەكرێتە، ئێمە لەگەڵ ئەوەین ئەم یاسایە و ئەم دامەزاوەیە كارا بكرێتەوە، لەبەرئەوە وەك خۆی بمێنێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەڵبەتە بە پێی ئەم ماددەیە بێ كە یاسای هەمواری ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و پەیوەندی بە یاسایەكەوە هەیە كە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)، ئەو یاسایە بەو پێیەی كە بەو شكلەوەیە وەكو

سیستمی سەرۆکایەتی دەسەڵاتەکانی سەرۆك دەسەڵاتێکی بێ شوماری هەیە، لە کاتێك دا ئێمە ئەمانەوێ بە سیستمی پەرلەمانی کار بکەین و لە ڕێی پەرلەمانەوە متمانە بدەین بە سەرۆکی هەرێم، ئەمە وامان لێ دەکات کە ئێمە لەبەردەم سیستمێکی پەرلەمانی داین........ .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەم لەسەر ماددەیەك تکایە، فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ ئەمەوێ وا بڵێم ماددەی یەکەم پێویست دەکات بەم شێوەیە بێ وپێشنیازی من ئەوەیە ماددەی یەکەم بەم شێوەیەی لێ بکرێت، ئەمە دەقەکەیە کە بەم شێوەیە دەستکاری بکرێت، (یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨)هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم هەموار و کارا دەکرێتەوە بەجۆرێك کەلەگەڵ حوکمەکانی سیستمی پەرلەمانی دا بگونجێت)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس کاك مەم، کاك نزار فەرموو.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارەی (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨)هەڵدەوەشێتەوە، دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە، بۆیە من پشتگیری لە نووسینی ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی و پشتگیری لە وتەکانی کاك هێڤیدار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەگەر تەواوی یاسایەکە بە یەك سەیری بکەی و تایبەت بە ماددەی یەك هەم لە ناونیشانی یاسایەکە وهەم لە هۆکارەکانی دەرچوواندنی دا بە روون و ئاشکرایی دیارە، لەبەرئەوە پێشنیاز دەکەم، ١/ ماددەی یەك و ماددەی (٢) ی یاسایەکە بکرێ بە یەك و بەم شێوازەی لێ بکرێ، (یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ هەڵدەوەشێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رزگار فەرموو.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ماددەی یەك دەكەم هەروەكو لە دەقی لیژنەی یاسایی هاتووە، چونكە پەیوەندی بە كاراكردنەوەی سەرۆكی هەرێمی كوردستانەوە هەیە، پشتگیری خۆم دووبارە بۆ لیژنەی یاسایی دووپات دەكەمەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو سەرچنار فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە پێچەوانەی هۆكاری دەرچواندنی یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) یە كە دەڵێ: (لە پێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك تێ گەیشتن لەسەر سیستمی حوكمرانی لە هەرێمی كوردستان ئەم یاسایە دەرچووێنرا)، بە رای من هێشتا ئەو سازان و تەوافوقە لەنێوان فراكسیۆنەكان و لایەنەكان لە ئاستی پێویست دا نییە و نەكراوە و هەر یاسایەكیش كە دەردەچێ هۆكاری دەرچوواندنی هەیە، هۆكاری دەرچوواندنی ئەم یاسایە وەكو پێویست جێی خۆی نەگرتووە و هەر لە ماددەی (٣)ی هەمان یاسادا دەڵێ: (بۆ ماوەی دوو وەرزی یاسایی كە دوو وەرزی گرێدانی داناوە بۆ بڕیاردان لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم، واتا تا ٢٠٢٠/٣/١ یەعنی ئەو ماوەیە لەبەردەم پەرلەمانی كوردستاندا خولی پێنجەم بۆ بڕیاردان لەسەر چارەنووسی ئەم دامەزراوەیە، بۆیە باشترە ئامانجی یاسایەكە و هۆكاری دەرچوواندنەكەی تەحقیق ببێ و پاشان هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك پێشەوا فەرموو.

بەڕێز پێشەوا طاهر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی كە تەواو پێشنیازە و یەك بە یەكی ماددەكانی ئەم پێشنیازە تەوافوقی لەسەر بووەو (٦٨) پەرلەمانتار واژوویان لەسەری كردووە، ئێمە پاڵپشتی ئەوە دەكەین كە دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان جارێكی تر كارا بێتەوە، لە هەر سیستمێكی سیاسی دا سەرۆك یەكێتی گەل و وڵات بەرجەستە دەكات بۆ ئەم دۆخەی كوردستان و بۆ ئەم پێشهاتانەی كە لەبەردەم هەرێمی كوردستان و خەڵكی هەرێمی كوردستان هەیە زۆر بە پێویستی دەزانین كە ئەم دامەزراوەیە دەست بە كاروچالاكیەكانی خۆی بكاتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە ومیهرەبان، دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دامەزراوەیەکی دەستووری هەرێمی کوردستانە و زۆر گرنگە ئەم دامەزراوەیە کارا بکرێتەوە و روئیای گەلی کوردستانە لە ناوەوە و دەرەوە، لەبەرئەوە ئێمە پشتگیری لە کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دەکەین.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا وەیسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان، منیش پشتگیری لە مانەوەی ماددەی یەك دەکەم وەکو خۆم، پشتگیری بەڕێزان کاك هیڤیدار و کاك نزار و کاك رزگار و کاك پێشەوا دەکەم، چونکە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم دامەزراوەیەکی نیشتمانیە و یاساییە و زۆر گرنگە لە قۆناغێکی وەکو ئێستادا ئەم دامەزراوەیە کارا بکرێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حکمت فەرموو.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقیقەت برادەرا گەلەك قسە کرن سەر ڤی ماددەیێ، ئەز ژی ب هەمان شێوە پشتگیری لە لیژنا یاسایی دکەم، و بەڕێز کاك هێڤیداری دکەم، پێویستە کو کارا بکرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەمام کاك حکمت گەیشت، ئەگەر تەنها پشتگیریە تەنها پشتگیری بکەن تکایە، قسەکانی پێش خۆتان دووبارە مەکەنەوە، د.ڕێبوار فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتە نیزامێکم هەیە پێش ئەوەی موداخەلەم هەبێ، لە کاتی خۆشی دەستم بەرز کردەوە جەنابتان ئاگاتان لە من نەبوو، لەسەر ماددەی یەك تکایە ئێمە گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك دەکەین، ئەو تێبینی و سەرنجانە وەردەگرین کە پەیوەست بێ بە ماددەی یەك، .... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەروا کراوە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە هەندێ لە پەرلەمانتارە بەڕێزەكان قسەیان لەسەر دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێمە، ....

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵام درانەوە، پەرلەمانتارەكان وەڵام درانەوە، جەنابت تەركیز بكە سەر ماددەی یەك فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش بەرەهایی وەك دەقەی كە هاتووە لە ماددەی یەك حەز دەكەم وەكو خۆی بمێنێتەوە پێشنیار دەكەم، چونكە لەراستی دا كارا نەكردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم مەنزومەی حوكم لە هەرێمی كوردستان نوقسان دەكات، لەلایەكی تریشەوە سیستمی پەرلەمانی لەبەرئەوەی یەكێك لە خاسیەتەكانی سیستمی پەرلەمانی ئەوەیە كە سونائیە سوڵتەی تەنفیزی هەبێ، بۆیە بە كارا نەكردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم، خودی ئەو خاسیەتە لە راستی دا لە رووی فقهی یاساییەوە، لە رووی فوقەهائی ئەوەی كە لەبواری نوزمی سیاسیە قسەیان لەسەری كردووە، ئاریشە هەیە، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك بهجت فەرموو.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیریا راپۆرتا لیژنا یاسایی دكەم كو ماددەی یەك وەكو خۆ بمینیتەوە.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی ئەگەر هیچ قسەیەكتان نییە، دێینە سەر ماددەی ٢، بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

د كورت من دڤێت ئاخافتنەكی بێژم، كو وەكی سەرۆكێ لیژنا یاسایی، تەبعەن هەر سیستمەكی سیاسی لە سەرانسەری وڵاتێن جیهانێ، سەرۆكەك هەیە، ئەو سەرۆك نینەراتیا خەڵكێ خۆ و وەڵاتێ خۆ و دەسەڵاتا خۆ دكەت د جڤاتی نیڤدەوڵەتی، هەروەسا بەرژەوەندیین خاك و گەل و نیشتمانێ خۆ دپارێزی، ژبەر هەندی كو مە ئەگەر بیرا خۆ بینین د وەختەكی دا كو جەنابێ سەرۆكی هەرێمێ وی كاتی تەڵەب ژ كۆمسیۆنا هەڵبژاردنا كر، هەلبژاردن بێنە كرن ئەو بوو كۆمسیۆن نەشیا هەڵبژاردنا بكات و دڤیا گەلەك قەیران سەر هەرێما كوردستانێ دا هات، ژ وان قەیرانێ سیاسی و قەیرانا عەسكەری وشەڕێ داعش و

ڤەیرانا دارایی ژی، پشتی کو جەنابێ سەرۆکێ ڤی کاتی دا رازی نەبووی ویلایەتا وی بێتە درێژ کرن، ئەڤ یاسایە دەرکەتن یاسایا تەعلیق کرنا ڤێ موئەسەسێ راستی ژی گەلەك یا موهیمە ئەڤ دامەزراوا سەرۆکاتیا هەرێمێ ژ رووی سیاسی و ژ رووی قانونی و ئیداری، ژ بەر هندێ پێتڤیا ئەڤ موئەسەسە تەفعیل بت، جارەکا دی ئەڤ موئەسەسە و ئەڤ پۆستە هەمان سەلاحیاتا ڤێ یاسا ژمارە (١) ٢٠٠٥ ی کو دیار کرن، ئەم وەکی لیژنا یاسایی دگەل هەندێمە ئەڤ ماددە وەکی خۆ بمینی ناڤ وێ راپۆرتێ دا.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دێینە سەر ماددەی دوو تکایە سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی دووەم بخوێنەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/٢

یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بە سەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێمی ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوانەی کە دەیانەوێ قسە بکەن لەسەر ماددەی (٢)، (کاك مەم، کاك محسن، کاك رزگار، سوسن خان، کاك بهمن، مامۆستا جهاد، د.رێبوار ، د.کاظم، کاك دیاری، کاك کاوە، کاك اسماعیل، کاك مەم برهان، خاتوو ئاشنا، خاتوو موژدە)، کاك مم فەرموو.

بەڕێز مەم اسکندر مەم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکی دامەزراوا سەرۆکاتیا هەرێما کوردستانێ بلندترین دەسەلاتا جێ بەجێ کرنێیە ل ولاتێ دا، ژ بەر گرنگیا ڤێ دامەزراوێ پێشنیارا لیژنا یاسایی بۆ هەلوەشاندنا دەسەلاتێن سەرۆکێ هەرێمێ یاسا ژمارا (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) دکەین، کو ئەڤ دەسەلاتا بێنە هەلوەشاندن کو سەرۆکی هەرێمێ بزڤرەڤە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.کاظم فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٠)ی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) ی هەموار کراو، سەرۆکی هەرێم دەسەڵاتێکی فراوانی پێدراوە، کە لە سیستمی پەرلەمانی دا بوونی نییە، ..... .

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك دکتۆر دەرگای گفتوگۆمان کردۆتەوە لەسەر ماددەی (٢) و تەنها قسە کـردن لەسـەر مـاددەی (٢) دەکرێ، فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاوکاریم بکە تەنها دوو دەقیقەم هەیە و هاوکاریم بکە قسەکانم بکەم ....

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ناتوانم تەنها دوو دەقیقە و بە پێی پەیڕەو تەنها دەبێ لەسەر ماددەی (٢) قسە بکەی، فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێ زەحمـەت بـا قسـەکانم بکـەم، خـۆ هێشـتا دێـرێکم هەیـە، تکایـە هاوکـاریم بکـە بـا کاتەکـەم نـەڕوات، لـە سیستمی سەرۆکایەتی دا ئەو دەسەڵاتە ڕەهایە دەدرێت بە سەرۆك، خۆی ئەمە پێشنیاز دەکەین ماددەی (٢) بەم شێوازەی لێ بکرێ، یاسای دابەشـکردنی دەسـەڵاتەکانی سـەرۆکایەتی هـەرێم دامـەزراوە دەسـتووریەکانی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە و دەسەڵات و ئەرك و فەرمانەکانی سەرۆکی هەرێم هەموار بکرێتەوە بە شێوەیەك کە دەسەڵاتەکانی پرۆتۆکۆڵی و تەشریفاتی بێت.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محسن فەرموو.

بەڕێز محسن حسین مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـاددێ دوویـێ ڤـێ پێشـنیارا یاسـایێ، هەڵوەشـاندنا دابەشـکرنا دەسـەڵاتێت سـەرۆکاتیا هـەرێمێ لسـەر دامەزراوەیی دەستوورێت هەرێمێ ژمارە (٢)ی (٢٠١٧) وەکو خـۆی بمێنێتـەوە، چـونکە ئەگـەر مـە دامـەزراوا سەرۆکاتیا هەرێمێ هـەبیتن ئـەو دەسـەڵاتێت سـەرۆکایەتیا هـەرێمێ مـاددەی (١) ی (٢٠٠٥) دا هـاتین هـەمی هەماهەنگن دگەل پەرلەمانێ کوردستانێ و وەکو خۆی بمێنێتەوە پشتگیری دکەم.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دیاری فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمە رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە پێشنیازەکەی د.کاظم دەکەم.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، كاك رزگار فەرموو.

بەرێز رزگار عيسى سوار:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگيری ماددەیێ (٢) هەروەكی لە راپۆرتی ليژنەی ياسايی هاتووە دكەم، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، كاك كاوە فەرموو.

بەرێز كاوە عبدالقادر حسن:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ديارە لە ياسای ژمارە (٢) كە دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێم دابەشكراوە، رای من وايە پێشنياز دەكەم كە دەسەڵاتەكان بە تەواوی و بە رەهايی هەڵنەوەشێتەوە، بەڵكو لەبەرئەوەی ئێمە ئێستا باس لە سيستمی پەرلەمانی دەكەين، باس لەوە دەكەين كە سەرۆكی هەرێم لەناو خەڵك هەڵبژێردرێ، بۆيە لە ياسای ژمارە (٢) كاتێك دەسەڵاتەكان بەسەر دەسەڵاتەكانی جێ بەجێ كردن و ياسادانان و دادوەری دابەش كراوە، ئەو دەسەڵاتانەی كەوا دەگونجێ كەوا لەگەڵ سيستمی پەرلەمانی تەنها ئەو دەسەڵاتانە بۆ سەرۆكی هەرێم بگەرێندرێنەوە، بەڵكو دەسەڵاتەكانی تر هەر لای سەرۆكی دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن و ياسادانان و قەزائی بمێنێنەوە.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ قسەكانت قسەی سەرۆكی فراكسيۆن بوو دەتوانی تەنها پشتگيری بكەی، سەوسەن خان فەرموو.

بەرێز سوسن محمد ميرخان:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێم بەسەر دامەزروە دەستووريەكانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٧) هەڵدەوەشێتەوە و پشتيوانی ليژنەی ياسايی دەكەين، هەروەها پشتيوانی بەرێز پەرلەمانتار كاك مەم دەكەم، كە دەسەڵاتەكان هەڵبوەشێتەوەو دەسەڵاتەكان بگەرێتەوە بۆ سەرۆكی هەرێم، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەمام، كاك اسماعيل فەرموو.

بەرێز اسماعيل علی طه:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پێشنيار دەكەم پەيڤا هەڵدەوەشيتەوە، ببێتە هەمواركردن و دا هەڤ شێوا ريئاسا بەغدا بيت، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

کاك بهمن فەرمووو.

بەڕێز بهمن کاك عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم و سەرۆکی هەرێم نوێنەرایەتی گەلی کوردستان دەکات لە ناوخۆ و دەرەوە، لە دە ساڵ، یانزە ساڵی رابردوو بووەتە پێگەیەکی گرنگی هەرێمی کوردستان بۆ کۆکردنەوەی لایەنە سیاسیەکان لە کوردستان دا و شوێنی بڕیارە گرنگەکان بووە، لەبەرئەوەی ئێمە دەوڵەت نین تاوەکو ئێستا هەرێمێکین لە قۆناغی راگوزەرین بەرەو دەوڵەت، پێویستمان بە سەرۆکێکی بەهێز هەیە، بۆیە من پشتگیری لەو دەقە دەکەم کە ئەو پرۆژە یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکان هەڵبوەشێتەوە کە دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم بگەڕێتەوە بۆ خۆی، لەگەڵ ئەوەش پێشنیار دەکەم بەراستی ئێمە ئەگەر کوردستانێکی بەهێزمان دەوێت دەبێ سەرۆکێکی بەهێزمان هەبێت، چونکە نوێنەرایەتی گەلی کوردستان دەکات لە ناوخۆ و لە دەرەوە، هەندێ لەو دەسەڵاتانەش کە لە یاسایەکە پێیدراوە موقەیەدە بە پەرلەمان و موئەسەساتی تر، داوا دەکەم دەسەڵاتەکانی هەندێکی حەسری بدرێ بە سەرۆکی هەرێم بۆ ئەوەی بەهێزتر بێ و بەهێزتریش نوێنەرایەتی گەلی کوردستان بکات لە دەرەوە و ناوخۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەم فەرمووو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی دووەم لەبەرئەوەی لە ماددەی یەکەمی پێشنیازە یاسایەکەدا باس لە هەڵپەساردنەکە کراوە، باس لە هەڵوەشاندنەوەی هەڵپەساردنەکەکراوە، یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ژمارە (١)ی (٢٠٠٥) بۆیە من پێشنیار دەکەم ماددەی (٢) بسڕێتەوەو نەمێنێ لەناو یاسایەکە، پێویست بەوە ناکات لە جێی ئەو چەند دەسەڵاتێکی سنووردار بۆ سەرۆکی هەرێمی کوردستان جێگیر بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا مەلا جهاد فەرمووو.

بەڕێز جهاد حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان، وەکیا دیار کو هەتا ڤێ گاڤێ بالاتیەکا مەزن هەبوو، ل کوردستانێ دا ئەو ژی ژ بەر نەبوونا سەرۆکەك بۆ هەرێما کوردستانێ، ئەڤرۆکە ئەز دبینم کو پەرلەمان جهێ تەعدیل کرنا قانونایە و هەموار کرنا یاسایە، ئەڤ ماددێ دوو ئەزی دبینم ل کۆمەلگەها مە و میللەتێ مە گەلەك گەلەك پێتڤی سەرۆکەکیە، ئەڤ سەرۆکە ژی مینا چەوا د مالەکێ دا پێتڤی بابەکیە خۆ ئەڤ بابێ هەنێ خودان دەسەلات بێت کو خودان رەئی بیت، وەسا دڤێ ماددێ هەمی ژی دیار بیتن کو سەرۆکێ هەرێمێ خودان

دەسەڵات بیتن و ئەڤ تەعدیلا هەمی بێتە کرن و پشتگیریا هەڤالێت خۆ ژی دکەم، کاك بهمن و سوسن خان و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو ئاشنا فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم ماددەی یەك و ماددەی دووەم بکرێت بە یەك مادده وبەم شێوەیەی لێ بکرێت: یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عیراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە، ئەمەش پشتگیریە بۆ قسەکانی کاك بەڵێن کە لەسەر ماددەی یەك پێشنیازی کرد.

دانیشتنی ٢٠١٩/٤/٣

لە ١:٢١ تا ١:٤٧

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عیراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە، ئەوەش پشتگیرییە بۆ قسەکانی کاك بەڵێن کە لەسەر ماددەی (١) پێشنیازی کرد.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.ڕێبوار، فەرموو.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبدەئێکی گرنگ هەیە کە پێی دەڵێن (مبدأ التوازن و التعاون) لە نیزامی پەرلەمانی هەموو دونیا، بە هێشتنەوەی دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بە پێی یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لەسەر (٣) دەسەڵاتەکە پێشێلکردنێکی روون و رەوایە بۆ (مبدأ التوازن و التعاون) بۆیە بۆ ئەوەی ئەو مەبدەئە پارێزراو بێت و رەنگبداتەوە لە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان پشتیوانی ئەوە دەکەم کە دەسەڵاتەکان بگێڕدرێتەوە بە پێی دەقی ئەو ماددەیە بۆ دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ موژدە خان، فەرموو.

بەڕێز مژده محمود محمد:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز د.کازم دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ سەرچنار خان ، فەرموو.

بەڕێز سەرچنار أحمد محمود:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ هەڵوەشانەوەی ئەم یاسایە نیم، یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لەبەر ئەوەی ئەم یاسایە باس كردنە لە دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەكانی هەرێم دا، ئەگەر ئەو یاسایە هەڵبوەشێتەوە ئێمە دەگەڕێینەوە بۆ یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) كە لە ماددەی (١٠) (١٨) صەلاحیەتی هێناوە بۆ سەرۆكی هەرێم و ئەو دەسەڵاتانەی كە لە ماددەی (١٠) باس كراوە بە هەر (١٨) دەسەڵاتەكەوە سیستەمێكی سەرۆكایەتی یە و لەگەڵ سیستەمی پەرلەمانی دا یەكناگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ قسەكانت كرابوو دەتتوانی تەنها پشتیوانی لە ئەندام پەرلەمانەكانی پێش خۆت بكەی، بەڵێ كاك سۆران، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعيد:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم ماددەی (٢) بەمجۆرەی لێ بكرێت:

هەمواری یاسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەكانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٧) بكرێتەوە بكرێتەوە بەو جۆرە، ماددەی یەكەم بڕگەی یەكەم و دووەم وەك خۆی بمێنێتەوە، بڕگەی سێیەم و چوارەم بەم جۆرەی لێ بكرێت پیادەكردنی ئەرك و دەسەڵاتەكان بدرێتەوە بە سەرۆكی هەرێم، ماددەی دووەم لابرێ، ماددەی سێیەم بڕگەی یەكەم بەمجۆرەی لێ بكرێت (جگە لەو ماددانەی كە لە ناوەڕۆكی ئەم یاسایەدا ئاماژەیان پێكراوە كاركردن بەیاسای سەرۆكایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەمواركراو رادەگیرێت تاكو نووسینەوەی دەستوور و بڕگەی دووەمی یاساكەش لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

شادی خان، فەرموو.

بەڕێز شادی نوزاد وهاب:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی نامەوێت جارێكی تر ڕای ئەندامانی پێش خۆم كە گفتوگۆیان كردووە دووبارە بكەمەوە، پشتگیری لە وتەكانی د.كازم و هەروەها كاك كاوە و كاك سۆران دەكەم بۆ هەمواركردنەوەی ئەم دەسەڵاتانەی كە سەرۆكی هەرێم پێی دەبەخشرێت، نەك ئەوەی كە تەنیا دەسەڵاتەكانی بۆ بگەڕێنرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەگەر ئەندامانی لیژنەی یاسایی هیچ قسەیەكیان نەبێت و هیچ وەلامێكیان نەبێ با ماددەی (٣) بخوێننەوە، بەڕێز. سەرۆكی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

پێتڤی بوو ئەڤ گێنگەش هاتیە كرن لەسەر دەسەلاتێت سەرۆكی هەرێمی ب راستی وەك دڤی پێشنیازی دا ماددەی (٢) بەحسێ كەم و زێدەی دەسەلاتەكانی سەرۆكی هەرێم ناكات، تەنیا باسی ئیلغاكردنی یاسایەك دەكات، دەبوایە ئەو گفتوكۆیە لەسەر ماددەی (٣)ی كردبا كە ماددەی (٣) ئیشارەت بە دەسەلاتەكانی دەدات، من قسەیەكی ترم هەیە دابەشكردنی دەسەلاتەكان لەسەر موئەسەساتە دەستوورییەكانی هەرێمدا كەچی بارگرانی بەسەر ئەو موئەسەساتانەی تریش دروست بووە، لەبەر ئەوە لەبەر نیزام قانونی و تا بارگرانی دروست نەبێ لە دەسەلاتەكانی تریش ئەم یاسایە وەك خۆی بمێنێ و ئەم دەقە ئەم ماددەی وەك خۆی بمێنێ و ئەو یاسایە هەڵبوەشێت كە تەوزیعی ئەو دەسەلاتانەی كردووە لەسەر ئەو موئەسەساتە دەستوورییانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ كاك عبدالسلام، فەرموو.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەصڵی دابەشكردنی دەسەلاتەكانی سەرۆكایەتی هەرێم بریتی یە لە ئیستیسنا مادام دەتوانین بە یاسا ئەم دامەزراوەیە كارا بكەینەوە هیچ موبەریرێك نیە بۆ ئەوەی موئەسەسەیەكی تر تەكلیف بكرێت بە مومارەسەكردنی ئەو دەسەلاتانە، بۆیە پشتگیری جێبەجێ كردنی ماددەی (٢) دەكەم كە بریتی یە لە یاسای دابەشكردنی دەسەلاتەكانی سەرۆكایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەكانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، خدیجە خان، فەرموو.

بەڕێز خديجه عمر طه:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش وەكو ئەندامی لیژنەی یاسایی پێداگیری لە دەقی ماددەی (٣) دەكەمەوە كە وەكو خری بمێنێتەوە، پشتگیری لە وتەكانی بەڕێز سەرۆكی لیژنە و كاك عبدالسلام و گشت هەڤالانم دەكەم لەسەر ئەو بابەتە.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٣) بخوێننەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٣) بکەینەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣)

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عیراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو پەرلەمانی کوردستان - عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێردرێ بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق دا هەیە تاپەسەندکردنی دەستووری کوردستان-عیراق کە تێیدا شێوازی هەڵبـژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەڵاتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان - عێراق دەکات و بەناویانەوە دەوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەڵاتە فیدراڵیەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، هەر ئەندامێك دەیەوێ قسە لەسەر ئەو ماددەیە بکات تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، ئەو ئەندامانەی کە ناویان تۆمارکردووە و داوایان کردووە گفتوگۆ بکەن:

- **بەڕێز د.کاظم**
- **بەڕێز د.شێرکۆ**
- **بەڕێز د.محی الدین**
- **بەڕێز خاتوو بێگەرد**
- **بەڕێز کاك دیاری**
- **بەڕێز کاك إسماعیل**
- **بەڕێز کاك أبوبکر**
- **بەڕێز کاك کاوە**
- **بەڕێز کاك سیروان**
- **بەڕێز کاك سۆران**
- **بەڕێز خاتوو سەرچنار**
- **بەڕێز خاتوو مژدە**
- **بەڕێز خاتوو هلز**
- **بەڕێز کاك عبدالستار**
- **بەڕێز کاك علی**
- **بەڕێز د.هەورامان**

- بەڕێز خاتوو ئاشنا
- بەڕێز کاك بلّند
- بەڕێزد.ڕێواز
- بەڕێز خاتوو ڕۆژان
- بەڕێز کاك زیکری
- بەڕێز کاك هاوڕێ
- بەڕێز خاتوو سلمی
- بەڕێز مامۆستا ویسی
- بەڕێز کاك جلال
- بەڕێز کاك پێشەوا
- بەڕێز کاك رزگار
- بەڕێز کاك بەهمەن
- بەڕێز کاك إحسان
- بەڕێز کاك حکمت
- بەڕێز حسیبە خان
- بەڕێز کاك سەروان
- بەڕێز جوان خان
- بەڕێز ڕۆژان خان
- بەڕێز کاك لقمان
- بەڕێز کاك سیپان
- بەڕێز مژدە خان
- بەڕێز شادی خان
- بەڕێز کاك ئومێد

دەست پێ دەکەین، بەڕێز د.کاظم، فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە پێچەوانەی ماددەی (٢)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) و ئەو مافە لە هاوڵاتیان دەستێنێتەوە کە لەو ماددەی سەرەوەدا بۆی دیاری کراوە، کە تیایدا هاوڵاتیانی کوردستانی عیراق بە دەنگدانێکی گشتی و نهێنی و ڕاستەوخۆ سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرن، ئەوە جگە لەوەی کە هیچ جۆرە لێپرسینەوەیەك دیاری نەکراوە و پێچەوانەی ئەو مەبدەئەیە کە دەڵێت (السلطة مقابل المسؤولية) واتا

دەسەڵات لەبەرامبەر بەرپرسیارێتی دا، چۆن دەبێت لێپرسینەوەی لە سەرۆکی هەرێم نەکرێت یان ئەوەندە ئەستەم بێ کە لە موستەحیلەوە نزیك بێت و چۆن دەبێت رێژەی دەنگدانی متمانە بەخشین و متمانە لێسەندنەوە لە سەرۆکی هەرێم بەشێوەیەك بێت کە لە موستەحیلەوە نزیك بێت و رێژەکان جیاواز بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەڕێز کاك وەیسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام ماددەی (٣) لەم یاسایە وەکو خۆی بمێنێتەوە کە سەرۆکی هەرێم بەو ئەرك و دەسەڵاتەی کە بۆی دیاری کراوە هەڵبژێردرێت، تا پەسەندکردنی دەستوور کە لە رێگای دەستوورەوە ئەم پرسە گرنگ و چارەنووسازی یە یەکلا دەبێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.شێرکۆ، فەرموو.

بەڕێز شیرکو جودت مصطفى:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە دوو خولەکی خۆم دا سێ نوقتە عەرز دەکەم، یەکەمیان/ سیستەمی پەرلەمانی یەکسان نیە بەوەی کە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێ، بەڵام وەکو دەبێ لێپرسینەوە و لێپێچینەوە لە پەرلەمانەوە بە میکانیزمێك بۆی دیاری بکرێت کە لە یاساکەدا یاسای ژمارە (١) لە ساڵی (٢٠٠٥) بۆ سەرۆکایەتی هەرێم دیاری کردووە هیچ میکانیزمێکی بۆ ئەم موئەسەسە گرنگە دیاری نەکردووە، بیری هەموو لایەك دەهێنمەوە کە لە ئاخیر بودجەی (٢٠١٤)ی هەرێمی کوردستان دا سەرۆکایەتی هەرێم بە هەموو دامودەزگاکانییەوە میزانییەی ساڵانەی یەك ملیار دۆلار بووە، ئایا دەکرێ بەبێ لێپرسینەوە، بە بێ موتابەعە، بەبێ بەدواداچوونێك میکانیزمێك لە یاساکەدا نەبێت بۆ ئەوە؟ خاڵی دووەمم مەسەلەی صەلاحیاتەکانە کە دابەش دەکرێ بەسەر ئەمنی و عەسکەری و سیاسی و تەشریعی دا بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، ئەم صەلاحیاتانە دەبێ پرۆتۆکۆڵی بن هاوشێوەی عێراق، چونکە لە دەستووری عیراقی دا تەئکید لەسەر سیستەمی پەرلەمانی دا دەکاتەوە، ئەوەی لە (٢٠٠٥) دا هاتووە سیستەمی لادەرە لە سیستەمی پەرلەمانی، ئاخیر خاڵم/ کە دەڵێ (تا دەستوور) ئەوە باشتر وایە کاتێك دیاری بکرێت لەوەی کە بە مەتاتی نیهایەتی ئەم مەوزووعە تەنها تا کاتی دەستوور کە خوا دەزانێ کەی دەستوورمان دەبێ؟ لە بیست و پێنج

ساڵی رابردوودا نەمانبووە و نازانین چەندی تر دەخایەنێ، لەبەر ئەوە تەحدید کردنی کات بۆی زۆر بە گرنگ دەزانین بۆ ئەوەی کە سەقفێکی زەمەنی هەبێت یان کۆتایی پێ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو تێبینییەکی یاسایی رەنگە بابەتی بەرپرسیاریەتی زیاتر ئەندامان قسەی لەسەر بکەن بگەڕێنەوە بۆ ماددەی (١٦) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ماددەی (١٦) بڕگەی (٣) بە وازحی پێمان دەڵێ بەلای کەمەوە سێ لەسەر چوار ئەندامانی پەرلەمانی کوردستانی عیراق لە دەنگدانێکی نهێنی دا سەرۆکی هەرێم لە متمانە دەخەن، واتا سەرۆکی هەرێم لێرانە بەرپرسیاریەتەکەی وازحە، بۆیە تکایە مولاحەزاتەکانتان با بە وردی بێت و بە خوێندنەوەی هەموو ئەو یاسایانە بێ کە پەیوەستدارن بە بابەتەکە بۆ ئەوەی زیاتر دووبارە نەکرێتەوە ئەو بابەتە، بەڵێ کاك جلال، فەرموو.

بەڕێز جلال محمد عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەراستی پێشنیار دەکەم ماددەی (٣) وەکو خۆی بمێنێتەوە، وەکو هەڤالانم باسیان کرد تا پەسەندکردنی دەستوور، هیواداریشم لەسەرجەم ئەندام پەرلەمانە بەڕێزەکان ئەوەندە رەشبین نەبن بەرامبەر دەستوور، دەکرێ لە ئایندەیەکی نزیك دا دەستووری کوردستان بنووسرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.محی الدین، فەرموو.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە ناو یاسای سەرۆکایەتی هەرێم پێناسەیەك بۆ سەرۆکی هەرێم نەکراوە، لە پێشنیازی یاساکەشدا دیسان پێناسەیەکی دیاریکراو بۆ سەرۆکی هەرێم نەکراوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم کە پێناسەیەك بۆ سەرۆکی هەرێم هەبێ کەوا پێشنیار دەکەین سەرۆکی هەرێم خاوەن کەسایەتی مەعنەوی یە و بێلایەنانە نوێنەرایەتی گەلی کوردستان-عیراق بە هەموو نەتەوەکان و پێکهاتەکان دەکات کە لە پرسە چارەنووسازەکان دا بە ئەرکی سیاسی و نیشتمانی خۆی هەڵدەستێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك رزگار، فەرموو.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەی (٢) دەکەم ئەم ماددەیە سەرۆکایەتی هەرێما کوردستان زامن دەکات و دەستوور هەموو کێشەکان لە ئایندە چارەسەر دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بێگەرد خان، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ماددەی (٣) باس لە هەمواری قانونی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) و شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێمە لە ناو پەرلەمان و دیاری کردنی صەلاحییەتەکانی، پێشنار دەکەم کە ئەم ماددەیە بکرێتە دوو بڕگە، بڕگەی یەکەمیان ئەوە بێ کە ئێستا وەکو خۆی ماددەکە نووسراوە، بڕگەی دووەم بەم شێوەیە دابنرێ/ ماددەی سیانزەهەمی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)هەمواردەکرێت و بەم شێوەیە دەنووسرێتەوە (سەرۆکی هەرێم دوو جێگری دەبێت کە ناونیشان و دەسەلاتیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە بە پەیڕەوێك کە لە ماوەی (١٥) رۆژ لە بەرواری سوێندخواردنی دەردەچێت دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك بەهمەن، فەرموو.

بەڕێز بهمن کاك عبدالله أحمد:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێمی کوردستان دەسەلاتەکانی وەکو لە موداخەلەی پێشووش گوتم حەصری نین پەیوەندن بەلایەنەکانی ترەوە، بۆیە سەرەرای ئەوەی لە پەرلەمانیشەوە متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە دەسەلاتەکانی رەبتە بە دامەزراوەکانی ترەوە، لەبەر ئەوە لێپرسینەوەی لێ ناکرێت لە پەرلەمان، بەلام لە هەندێك حاڵەتی جینائی و لە هەندێك حاڵەتی تاوانی نیشتمانی ئەو کاتە لێپرسینەوەی لێ دەکرێت، سەبارەت بەوەی کە لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم لەو خاڵەدا هاتووە کە لیژنەی یاسایی نووسیویانەتەوە هەماهەنگی دەکات جگە لەوەی نوێنەرایەتی خەڵکی کوردستان دەکات لە ناوخۆ و دەرەوە هەماهەنگی دەکات لە نێوان دەسەلاتە فیدراڵییەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمیش، بۆیە دەبێ دەسەلاتی هەبێ و بەهێز بێ بتوانی ئەو هەماهەنگییە بەهێزەوە بیکات، بتوانێ مافەکانی کورد زامن بکات لەوەی لە دەستووری عێراقی دا هاتووە، سەبارەت بەو فەقەرەیەی کە بەستراوەتەوە بە نووسینەوەی دەستوورەوە کە زۆرینەی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان قسەیان لەسەر کرد، هەمووومان باش دەزانین کە لە رابردوودا لە چوار ساڵی رابردوودا ئەوە گەورەترین قەیرانی سیاسی دروست کرد لە کوردستان دا و نێوان هێزە سیاسییەکانیشی تێکدا، بۆیە حەلی وەسەت ئەوەبوو کە لە نێوان هەردوولایەنی ئەوانەی کە دژی ئەم دەسەلاتانە بوون و ئەوانەشی لەگەڵی بوون لە شێوازی هەڵبژاردنەکەی، لەسەر ئەوە رێککەوتووین کە تا نووسینەوەی دەستوور بۆ ئەوەی لە دەستووردا یەکلایی بکرێتەوە و کۆتایی بەم کێشەیە بێ سەرۆکی هەرێم لە ناو پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت و بە هەمان دەسەلاتی خۆیەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك دیاری، فەرموو.

بەڕێز دیاری أنور حەمە رحیم:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاز دەکەم ماددەی (٣) بەم جۆرەی لێ بکرێت لەبەر ئەوەی لە ماددەی (١٧)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دا کە لەلایەن ئەنجومەنی نیشتمانی یان لەلایەن پەرلەمانی کوردستان - عێراقەوە دەرکراوە دەڵێت بە دەنگی زۆرینەی ئەندامەکانی هەڵدەبژێرێت بۆ ویلایەتی یەکەم، کەواتە ئەوە هیچ گۆڕانگارییەك نەبووە و سیستەمی سیاسی نەگۆڕاوە و دەکرێت بڵێین ئەو ماددەیە کار بەو ماددەیە دەکرێت ماددەی (١٧)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) و ئەوە ڕێك دەمانباتەوە بۆ (١٤) ساڵ پێش ئێستا لە ساڵی (٢٠٠٥)دا پەرلەمانی کوردستان ئەم یاسایەی دەرکردووە، بۆیە پێشنیاز دەکەم لە ماددەی (٣)دا دەڵێت (تا پەسەندکردنی دەستووری کوردستانی عێراق) بەبێ دیاری کردنی هیچ سەقفێکی زەمەنی، ئەوە یەکەم، بۆیە داوا دەکەم لە دەسەڵاتەکانی دا دەڵێت تا پەسەندکردنی دەستووری عیراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم یەکلایی دەکرێت، دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان لەبەر ئەوەی هەرێمی کوردستان لە ئێستادا دەستوورێکی خۆی نیە، بۆیە هەرێمی کوردستان بەشێکە لە عێراقی فیدراڵ، بە پێی ماددەی (٧٣)ی دەستووری عێراقی کە تێیدا سەرۆك لە نێو پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێت و سیستەم پەرلەمانی یە، دەسەڵاتەکانی پرۆتۆکۆڵی و تەشریفاتی بێ، دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان هاوشێوەی دەسەڵاتەکانی ئەو دەسەڵاتانە بێ کە لە دەستووری عێراق دا لە ماددەی (٧٣) دا دیاری کراوە و دەمەوێ پێت بڵێم کە بەم شێوەی خوارەوە بێت:

دەرکردنی لێبووردنی تایبەت لەسەر راسپاردنی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بە مەرجێك ئەوانە نەگرێتەوە کە بەهۆی مافی تایبەت و تاوانی نێودەوڵەتی و تیرۆر و گەندەڵی دارایی و ئیدارییەوە حوکم دراون.

دووەم: پەسندکردنی پەیماننامە و ڕێککەوتنە نێودەوڵەتییەکان پاش وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەنی نوێنەران...

بەڕێز د.ڤالآ فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

مادده دەستوورییەکە وازحە.

بەڕێز دیاری أنور حەمە رحیم:

کاتم ماوە بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان، قسەی ترم ماوە، ببوورە.

پەسەندکردنی پەیماننامە و ڕێککەوتنە نێودەوڵەتییەکان پاش وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەنی نوێنەران.

سێیەم: پەسەندکردن و دەرکردنی ئەو یاسایانەی ئەنجومەنی نوێنەران دایدەنێت یاساکانیش بەپەسەندکراو دەژمێردرێن پاش تێپەڕبوونی (١٥) ڕۆژ بەسەر ناردنیان بۆ سەرۆك کۆمار.

چوارەم: بانگهێشت کردنی ئەنجومەنی نوێنەران بۆ کۆبوونەوەی دوای پەسەنکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان.

پێنجەم: بەخشینی نیشانە و مەدالیا لەسەر راسپاردەی ئەنجومەنی وەزیران بە گوێرەی یاسا.

دەرکردنی بەیاننامەی سەرۆکایەتی دیارە لە دەستووری عێراق دا لە ماددەی (٧٣)دا دەڵێت کۆماری هەروەها هەڵبستێت بە ئەرکی سەرکردایەتی باڵای هێزە چەکدارەکان بە مەبەستی پرۆتۆکۆڵێ و ئاهەنگێران، ئەوە یەکەم، خاڵێکی تر کە دەمەوێ باسی بکەم ئەوەی بەڕێزتان ئاماژەتان پێکرد لە یاسای ژمارە (١) ساڵی (٢٠٠٥)ی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دا کە بەڕێزتان گوتتان لە ماددەی (١٦)دا لە بڕگەی (٣) دوو لەسەر سێ نیە بەلای کەمەوە سێ لەسەر چواری ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان لە عێراق لە دەنگدانی نهێنی دا لە متمانەی دەخەن، قسەکەی من لەسەر ئەوەیە چۆن لەم پەرلەمانەوە سەرۆکی هەرێمی کوردستان متمانە وەردەگرێت بە چەند بەند بە چ رێژەیەك هەڵبژێردرێت دەبێ بە هەمان رێژە لێپرسینەوەی لەگەڵ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵامت دەبێ، کاك إحسان، فەرموو.

بەڕێز إحسان محمد سليم:

بە ناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان.

هەروەکی کوردستان یا پێدڤی سەرۆکەکا بەهێزە لەورا هەروەکی ماددێ سێ دێ هاتی لێ دێر وێڕا راپۆرتی لیژنەی یاسایی دا دیار کری، داخاز دەکەین ئەڤ ماددا وەکی خۆ بمینێتن و ئەو سەرۆکی کو بێتە هەڵبژاردن ناڤ پەرلەمانی کوردستانی دا بۆ هەرێما کوردستانێ دا دیڤ وان ئەرك و دەسەڵاتا بیتن ئەو ئەرك و دەسەڵاتا ل یاسا سەرۆکاتیا هەرێما کوردستانا عێراقی دا هاتی ژ بۆ هەندێ کوردستانەکا بەهێزتر بیتن و سەرۆکێ ڤێ هەرێمێ بە ناڤی نوێنەرایەتیا خەلکێ هەرێما کوردستانی قسە بکاتن و نوێنەرایەتی وان بکاتەوە دەبێتن ئەڤ ماددەی وەکی خۆ بمێنیتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد إبراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك إسماعيل، فەرموو.

بەڕێز إسماعيل علی طه:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو مولاحەزەیێت هەین دوو تێبینیێت هەین، ئەڤ دبینم ئەڤ بڕگە زێدە بیت دڤێرێدا بێژیتن کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق دا هەیە ئەڤ عیبارە لێ زێدە بیت بەرپرس دەبیت بەرامبەری پەرلەمان، دوو شت هەنە (سحب الثقة)مان هەیە، (مسائلة) هەیە، (سحب الثقة) ئەو بڕیارە جەنابت ئیشارەتت پێدایە و بەس لەسەر (سحب اليقە)یە، (مسائله) تێدا نینە ئەز دبینم زەروورییە ئەم بێژین بەرپرسە بەرامبەر پەرلەمانی، نوڤتا دووێ ئەڤە گوتی تا پەسندکردنی دەستووری کوردستان ئەز

دبینم موکەڕەرە چونکی، ل عینوانێ قانوونی دا هاتی تا پەسەندکردنی دەستووری عیراقی (إذن) بۆچی دهێت موکەڕەر بکێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك حکمت، فەرموو.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

داخواز دەکەم ئەڤ ماددەی (٣) وەکی خۆ بمێنیتن، ژبەر کو وەکی جەمەعەتێ ژی ئیشارەت پێکری ئەگەر ئەم دڤێتن کوردستانەکا بەهێز بیتن مەفروزە سەرۆکێکی بەهێز و خودان دەسەڵاتی ژی هەبیتن، ژ بەلکوئەگەر ئەم خۆ بدەینە بەری ساڵەکێ ژی چەندین کارەسات هاتینە سەر کوردستانی ئەگەر مە سەرۆکێکی بە دەسەڵات نەبایەت ئەو ی دەمیدا ئیحتیمالە مە نەتشیا وێ بەڕەڤانیا کو هاتیە کرن خاکا پیرۆزا کوردستانێ بکەین، ژ بەرهەندێ ئەز پشتگیریێت هەڤاڵێت خۆ مەلا ویسی و کاك بەهمەن دکەم کو ئەو مادده وەکو خۆ بمینێ، گەلەك سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا أبوبکر، فەرموو.

بەڕێز أبوبکر عمر عبدالله:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی د.شێرکۆ دەکەم لەسەر هەردوو مەبدەئی ئەوەی کە سەرۆکی هەرێم لێپرسراوبێ بەرامبەر بە پەرلەمانی کوردستان وەك چۆن لە پەرلەمانی کوردستان متمانەی پێ دەدرێ، دووەم/ کەمکردنەوەی دەسەڵاتەکانی کە بە شێوەیەك تەبا و گونجاو بێت لەگەڵ سیستمی پەرلەمانی، ئەم دەسەڵاتانەی لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)دا هاتووە رەهان، بەم شێوازە بێت ئەم سەرۆکایەتییە بە ناو پەرلەمانییە، بەڵام بە ناوەرۆك سەرۆکایەتی یە، تێبینی دووەمیشم تێبینیەکی شکلییە بۆ بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی سەرۆکایەتی پەرلەمان ئێوە مادەم خواستێکتان هەیە بۆ کاراکردنەوەی دامەزراوەکە و هەروەها سەرۆکایەتی هەرێم کەواتە پێویست ناکات لێرە تۆ بڵێی بە دەسەڵاتەکانیەوە، دامەزراوەکە کارا دەبێتەوە بە پێی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)، تۆ لەولاوە هاتووی دوو یاسای تریشت هەڵوەشاندۆتەوە کە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) و یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨)، دووەم لە عینوانەکەتا هاتووە بۆ شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکە کەچی بە پێی ئەو پێشنیازە بێت ئێمە هەمواری یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) کە بۆ نموونە کۆمەڵێك دەسەڵاتتان بۆ سەرۆکی هەرێم زیاد دەکەن لێرە نووسراوە لە ئاستی ناوخۆ

و دەرەوە نوێنەرایەتی هاولاَتیانی کوردستان دەکات و بە ناویانەوە دەبێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاَتە فیدراڵیەکان و دەسەلاَتەکانی هەرێم دەکات، بۆیە ئەبێت ئەوە ئەمرۆ بەس تەنها کاراکردنەوەی دامەزراوە وەکو ئەوانەی کە واژووتان کردووە دەیانەوێت بە تەعدیلێکی تر پێشنیازێکی هەموار دەسەلاَتەکان زیاد و کەم بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

(حسیبە) خان، فەرموو.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە رای بەڕێزان مامۆستا (مەلا وەیسی)، (جەلال پەرێشان)، کاک (بهمن)، دەکەم کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەلاَتەکانی دیار کردووە لە ماددەی (٣) کە هاتووە سەرۆك لە ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاولاَتیانی هەرێمی کوردستان/عیراق دەکات بو ناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاَتە فیدراڵیەکان و دەسەلاَتەکانی هەرێمدا دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (کاوە)، فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە ماددەی (٣) هاتووە بەدەر لە حوکمی ماددەی (٢) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێی کوردستان/عێراق ژمارە (١) ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان/عێراق سەرۆکێك بۆهەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەلاَتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هاتووە، بەرێز سەرۆکی پەرلەمان من تێبینیم لەسەر ئەوە هەیە کە دەڵێت بەو ئەرك و دەسەلاَتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هاتووە چونکە ئەگەر ئێمە ملاحەزەی یاسای ژمارە (١)ی سەرۆکایەتی هەرێم کوردستان بکەین دەسەلاَتەکان بە جۆرێك داڕێژاوە کە یاساکە سیستەمی هەڵبژاردنی سەرۆك سیستەمی سەرۆکایەتییە نەك پەرلەمانی، وە ئەگەر مولاحەزەی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم بکەین لە ماددەی (١٠) (١٨) دەسەلاَت بۆ سەرۆکی هەرێمی کوردستان دیاری کراوە کە ئەمە پێچەوانەیە لەگەڵ ماددەی (٧٣)ی دەستووری عێراق کە دەسەلاَت بۆ هەرێمی کوردستان دیاری کراوە وە بەو شێوەیە سەرۆك (خاظع) نابێت بۆ بڕیارەکانی پەرلەمانی کوردستان و پەرلەمان ناتوانێ لێپرسینەوە لە سەرۆکی هەرێم بکات، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەو بڕگەیە لابرێت بە پێی ئەو پێشنیازی یاسایەی کە ئەمرۆ دای ئەرێژینەوە

دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم سنووردار بکرێت هاوشێوەی سیستەمی سیاسی پەرلەمانی هاوشێوەی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی کۆمار لە بەغدا وە سەرۆکی هەرێم بکەوێتە بەر لێپرسراوەی پەرلەمانی و پەرلەمان بتوانێ لێپێچینەوە لە سەرۆکی هەرێم بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری قسەکان پێشە خۆتان بکەن، تکایە قسەکانتان هەمووی دووبارەیە ناچار دەبین ئەگەر دووبارە بێت ئەوجارە قسەکانتان پێ ببڕین، کاك (سەروان)، فەرموو.

بەڕێزسروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو (سەروان) لەگەڵ هیچ دامەزراوەیەك نیم کە دەسەڵاتی ڕەهای پێ نەدرێت، هەوڵی بێ هێز کردنمان دەدرێت، هەمووومان کوردین و کوردبینی قسە بکەین، بۆیە لەگەڵ بێ هێزی دەسەڵاتی سەرۆکایەتی هەرێم نیم، بەهێز بکرێت، کاراش بکرێت، سەر زار و بن زاری هەمووشمان گوێبیست دەبین هەر دەستوورە و نەبوو دەستوور هۆکاری ئەو هەموو را و بۆچوونەیە ئەو هەموو نارازی بوونەیە لە یەکتری، ئێمەش ئەوەین کە دەستوور دەنووسینەوە با هەمووومان هاوکار بین و هاورا بین بۆ ئەوەی دەستوورمان هەبێت، تا جارێکی تر لە خولی شەشەمی پەرلەمان لە شوێنی ئێمەدا دادەنیشن ئەو گفتوگۆیە و ئەوە نەکرێتن، دروست پشتگیری لە هەڤالأنی لیژنەی یاسایی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (سیروان)، فەرموو.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجی هەموو هاوکاران و پەرلەمانتارانی بەڕێز و جەنابیشتان ڕائەکێشم بۆ ئەوەی کە ئەم یاسایانەی کە لێرە دەری ئەکەین بۆ ئەو (٤) ساڵە نییە و لەبەر خاتری کەسێکی تایبەت نییە، بۆیە سەرنجتان ڕائەکێشم ئەو یاسایانەی کە ئێمە لێرە دەری ئەکەین بەرپرسیاریەتی ئەمانە بۆ نەوەکانی دوارۆژمانە لەبەر ئەوە تکا ئەکەم با بە شێوازێکی گشتگیری بکەین، هەر لێرەوە من لە سۆنگەی ئەو دەسەڵاتانەی کە بۆ سەرۆکی هەرێم دیاری کراوە، پێم وایە ماددەی (٣) زۆر زیادە لەبەر ئەوەی لە ماددەی (٢) بە تەواوی باسی لێکراوە هەرچەندە من پێم وایە ئەو دەسەڵاتانە زۆر زۆرن، بۆیە من پێم باشە و پێشنیاز دەکەم، کاندیدی سەرۆکی هەرێم نابێت ئەندامی هەمان حزب یان هەمان هاوپەیمانیەتی بێت کە ڕادەسپێرێت بۆ پێکهێنانی کابینەی حکومی یان حوکمەت، بە مەبەستی ڕێگریکردن لە جەم سەرگیری تاك ڕەوی دەسەڵاتی دکتاتۆری، لێرەوە پشتگیری خۆم بۆ وتەکانی (د.کاظم)، (د.شێرکۆ)، کاك (دیاری) دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز(جوان) خان، فەرموو.

بەڕێز جوان یونس محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم دەسەڵاتەکانی تەشریفییە نەك فعلی، سەرۆکی هەرێم ڕەمزێکی سیاسییە نەك ئیداری، واتە سەرۆکی هەرێم بەرپرسیار نییە لە ئیدارەدانی حوکمەت و پێشکەش کردنی خزمەت گوزاری تا بەر پرسیار بێت و لێپرسینەوەی لێ بکرێت، لەبەر ئەوە منیش پشتگیری لە هەڤالاَنم دەکەم و پەرلەمانی کوردستان سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵبژێرێت و بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستاندا هەیە بە پەسەند کردنی دەستوور، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (سۆران)، فەرموو.

بەڕێزسۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٢)ی ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی هەمواری ماددەی (٢) یاسای سەرۆکایەتی هەرێم کراوە، بۆیە من پێشنیار ئەکەم ماددەی (٣)ی پرۆژەی لیژنەی یاسایی بەم جۆرەی لێبکرێت، (هەمواری ماددەی یەکەم و دووەم و سێیەمی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموار کراوی سەرۆکایەتی هەرێم دەکرێت) بەم جۆرە:

ماددەی (١)

بڕگەی یەکەم لادەبرێت ماددەی دووەم و سێیەم بەم جۆرەی لێدێت:

بڕگەی یەکەم: پەرلەمانی کوردستان/عێراق بە هەوڵدانێکی ڕاستەوخۆ سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت کە لەسەر ئاستی ناوخۆ و ئاستی دەرەوەش نوێنەرایەتیان دەکات و بە ناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەڵاتە فیدراڵیەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات.

بڕگەی دووەم: ماوەی سەرۆکایەتی هەرێم (٤٩) ساڵەو دەکرێت تەنها یەك جاری دیکە هەڵببژێردرێتەوە کە ئەمە ماددەی (٧٢)ی دەستووری عێراقیشە، ئەگەر بەم جۆرەی لێبکرێت ماددەی (٤) لە پرۆژەکەی ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بڕگەی (١) خاڵی (٥) لادەبرێت ماددەی (٥) بڕگەی (١) لە پرۆژەکە لە ڕاپۆرتی لیژنە ئەو کاتە لادەبرێت چونکە لە وێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بۆ یەك خول دانەنراوە بەلاَم نەوتراوە بۆ چەند جارە دەبێت بۆ یەك جار بێت یەك جاریش یارای دووبارە بوونەوەی هەبێت نەك تەحدید نەکرێت و بەردەوام بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنها ئێمە دەرگای گفتوگۆمان لەسەر ماددەی (٣) کردۆتەوە جگە لەوەی کە دەگەڕێینەوە بۆ قانوونی سەرۆکایەتی هەرێم لەوێ ویلایەتی بەڕێز سەرۆکی هەرێم دیاری کراوە کە تەنها بۆ دوو ویلایەتە، بەڕێز (ڕۆژان) خان، فەرموو.

بەڕێز ڕۆژان ابراهیم علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دەكەم كو مادا (٣) ژ یاسا كارا كردنەوەی دامەزراوەی سەروكی هەریم كوردستان/عێراق شیوازی هەڵبژاردنی سەرۆكە هەرێم تا پەسەند كرنی دەستوور وەك خۆی بمینێتەوە، پشتگیرە قسەكانی هەڤالێت خۆ دكەم كاك (بهمن)، كاك (رزگار)، كاك (حیكمەت)، (جوان)خان، (حسیبە) خان، كو پەرلەمانی كوردستان/عێراق سەرۆكیت بۆ هەرێم هەڵبژێرێت ئەو ئەرك و دەسەلأتانەی كە سەرۆكی هەرێمی كوردستان/عێراق هەیە تا پەسەند كردنی دەستووری كوردستان/ عێراق كە تێدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم دەسەلاتەكانی دیار دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەرێز (سەرچنار) خان، فەرموو.

بەرێزسەرچنار احمد محمود:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

من سێ خاڵم لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، خاڵی یەكەم: بەپێی ئەو ماددەیە، ماددەی (٣) كارا كردنەوەی دامەزراوە سەرۆكایەتی هەرێم تا پەسەند كردنی دەستوور كاتییە واتە میكانیزمی هەڵبژاردنی سەرۆك دەسەلأتەكانی لە دەستوور یەكلا دەبێتەوە، ئەوەش دیارە كە دەستوور بۆ هەرێم دەنووسرێتەوە، خاڵی دووەم: بەپێی ئەو ماددەیە گۆڕانكاری لە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك كراوە لە هەڵبژاردنی راستەوخۆ بۆ ناراستەوخۆ واتە لە گەلەوە بۆ پەرلەمان و ناكرێت بە هەمان دەسەلأتەوە كە لە ماددەی (١٠)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) كە سەرۆك (١٨) دەسەلأتی بۆ دانراوە پەرلەمان سەرۆك هەڵبژێرێتەوە بە هەمان دەسەلأت واتە سیستەمەكە ناكرێت سەرۆك لە پەرلەمانەوە هەڵبژێرێتەوە و بەو دەسەلأتانەی كە ماددەی (١٠)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)، بەڵكو دەبێت دەسەلأتەكانی لەگەل سیستەمی پەرلەمانیدا یەك بگرێتەوە، خاڵی سێیەم: لەبەر ئەوەی پەرلەمان سەرۆك هەڵدەبژێرێت دەبێت سەرۆك بە دەقێكی یاسایی (خاظع) بێت بۆ پەرلەمان و پەرلەمان بتوانێ لێپرسینەوەی لەگەڵ بكات، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك (ئومێد)، فەرموو.

بەرێز ئومید عبدالرحمن خۆشناو:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەر لە گفتوگۆكە لەسەر ماددەی (٣) وەك خاڵێكی نیزامی ئەو بەرێزەی كاك (سیروان) باسی لەوە كرد سەرنجی ئەندامانی پەرلەمان رادەكێشم حەقی چەند ئەندامێكی پەرلەمان نییە ئەندامانی تری پەرلەمان لە سیلسیلەی ئیجرائاتدا سەرنج راكێشان ئیجرائاتە بۆیە داوا دەكەم لە پرۆتۆكۆل بسترێتەوە دەكرێت بێ ئاگاداری بە ئەندامان پەرلەمان دەدەم یان روون كردنەوە بەلأم سەرنج راكێشان بە پێی ماددەی (٥٥) بڕگەی دووەم داوا دەكەم ئەو قسەیە لە پرۆتۆكۆل بسترێتەوە، لە (٢٠٠٥) لە یاسای سەرۆكایەتی

له (٢٠٠٩) ئەو گفتوگۆ و جەدەلەی کە لە نێوان هێز و لایەنە سیاسیەکان بووە لە چەند ساڵی رابردوو تا دوا جار بە هۆکاری ئەوەی کە بە پێی دوو یاسا دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم لە کارەکانی راگیرا و دەسەڵاتەکانی بەرێز سەرۆکی هەرێمی کوردستان دابەشی سەر دامەزراوە دەستووریەکان کرا، ئێمە لە گفتوگۆی ناونیشانەکە رێك کەوتین وە کۆتایی بە گفتوگۆش هات لەسەر ئەو بابەتە زۆر روونە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کە کارا دەکرێتەوە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم هەمورا دەکرێتەوە، قسە کردن لەسەر دەسەڵاتەکانی وە هەموو بابەتەکانی دیکەدا لە ناونیشانی بابەتەکە روونە کە ئێمە ئێستا گفتوگۆی لەسەر ئەوە دەکەین بۆیە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان سیستەمی پەرلەمانیە و لە دوو رەشنووسی دەستووری هەرێمی کوردستان ئەوەی کە رێکارە پەرلەمانیەکانی ئەویدیکەش کە لە ناوەراستی ئامادەکاریەکاندا بوین لە لیژنەی دەستووری زۆر بە روونی باس لەوە دەکات کە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان سیستەمی پەرلەمانیە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم سیستەم دیاری ناکات، بۆیە ئەوەش مافێکی دەستووری خەڵکی کوردستانە، دەکرێت ئەو پەرۆشییە بە جۆرە بیتن بۆ بوون بە خاوەنی دەستوور پەلە بکەین ئێمە کە فراکسیۆنەکان دەستبە کار بین هێز و لایەنە سیاسیەکان هاوکار بین ببینە خاوەنی دەستوور کە مافێکی خەڵکی کوردستانە دەستووری هەبێت، و هەروەها لە بابەتی ئەو گفتوگۆیانەی کە لە چەند ساڵی رابردوو ئێمە گەیشتووینە ئەو قۆناغە ئەوەی ئێستا جۆرێکە لەو تەوافوقات و سازان و گەیشتنە هاوبەشەی کە بەو جۆرە هەم دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کارا دەکرێتەوە بۆیە من پشتگیری لە ماددەی (٣) دەکەم لە هەموو ئەو بەرێزانە دەکەم کە پشتوانی بۆ ئەو ماددەیان دەربڕی، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

(مژدە)خان، فەرموو.

بەرێز مژدە محمود محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٣) دا ئاماژە بەوە کراوە پەرلەمانی کوردستان/عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان/عێراق من پێم وایە مێژووی دەستوور بە هیچ شێوەیەك دیاری نەکراوە وە هیچ زەمانێك نییە کە دەستووری هەرێمی کوردستان دەنووسرێتەوە یاخود پەسەند دەکرێت پێی وایە موبەریرێکی زۆر زەعیفە و ماددەی قانوونی نا بێت بە شتێکەوە ببەسترێتەوە کە هیچ وجودێکی نییە، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (بهجت)، فەرموو.

بەرێز بهجت علی ابراهیم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز داخازت کەم مادێ (٣) پێشنیارا یاسایێ کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق وەکو خۆ بێتە جێبەجێ کرن وە پشتگیری کاك (ئومێد) دەکەم، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو (هلز)، فەرموو.

بەرێزهلز احمد محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان رەئی مە دگەل ئاخافتنێت بەرێز (سەرچنار) ل بەر هەندێ هەمان رەئی من هەیە، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز (سوسن) خان، فەرموو.

بەرێزسوسن محمد میرخان:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری تەواوی خۆم لە ماددەی (٣) دەردەبڕم بەدەر لە حوکمی ماددەی (٢٩) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستاندایە، پشتیوانی خۆمان رادەگەیەنین و هەروەها پشتوانی لە بەرێز مەلا (وەیسی)، کاك (رزگار)، کاك (بهمن)، کاك (جەلال) دەکەم، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (عبدالستار)، فەرموو.

بەرێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەو رستەیەی کە دەڵێت پەسەند کردنی دەستووری هەرێم من پێم وایە ئەوە پێویست ناکات، چونکە لە رووی پلە بەندییەوە دەستوور لە سەرووی یاساکانی نیشتمانییەوەیە، و هەرکاتێکیش ببین بە خاوەنی دەستوور ئەو کاتەی دەبێت هەموو یاسایەك کە ئێمە هەمانە لەگەڵ دەستوور بگونجێت، بۆیە من پێم وایە ئەو دەقە پێویست نەکات لەگەڵ هەندێ شتی دیکەش کە باسیان کرد من پشتگیریان دەکەم، ئێمە مادەم سیستەمەکەمان پەرلەمانییە و سەرۆکیش لە پەرلەمان هەڵدەبژێردرێت من پێم وایە ئەو دەسەڵاتانەی کە باس کراوە ئاماژەی پێکراوە بەم شێوانە هەندێکیان هەموار بکرێتەوە، بڕگەی هەشتەم بەم شێوەیەی لێبکرێت، (جاردانی باری نائاسایی بە راوێژ و رێکەوتن لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران و بەپێی یاسایە).

بەرێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (عبدالستار) ئێمە تەنها لەسەر ماددەی (٣) دەدوێن لەسەر دەسەڵاتەکان نادوێن، ئەو دەسەڵاتانە بەڵێ داومانە بە دەستوور لێرە جێگای موناقەشە نییە، لێرە هەمواری یاساکە ناکەینەوە یاساکە وازحە ناوی

کاراکردنەوەیە وە شێوازی گۆڕینی هەڵبژاردنی سەرۆکە لە ناو خەڵکەوە بۆ پەرلەمان، تەنها لەسەر ماددەی (٣)، فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجيد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی هەبوو لەگەڵ کۆمەڵێك هەموار لەسەر دەسەڵاتەکانی، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فەريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (جيهاد)، فەرموو.

بەڕێزجهاد حسن ابراهيم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز نابينم چ جياوزيەکا مەزن تێدا هەبيتن کو بەری نوکە کو هەرێمێ لە ناو خەڵك هاتە هەلبژاردن کو ئەورۆکە لە ناو پەرلەمانێ بێتە هەلبژاردن ژ بۆ هەندێ، چونکە ئەڤرۆکە (٦٨) پەرلەمانتارا دنگێ خۆ دای ڤی پێشنیاز ئەم چ دەنگێت خەلکی هاتینە ڤێرێ کەواتە کوردستانێ ئەڤ چەند دەنگی خۆيدا دەنگێت خەلکینە، نوقتا دوێ بەحس بکەم گەلەك بەحسێت ڤان ئەرك و دەسەلاتە کر خو دەسەلات ئەو بەرێزبێت سەرۆکێت هەرێمێ دێت بەرژەوەندی يا خەلکيدا بەکار بينيت ئەڤرۆکە، ژوان ولأتێ پێشکەڤتی ژ ئەو ئەڤيت سەرۆکێن ئەچيت دەسەلأتێ لە ولاتێن پێشکەڤتی ژ کوبێژت حەتا ماددێ يەعنی دەمەکی مەتاتی ڤێ چەند لايەنێت دايە دەستووری جەنابێت هەوە قانوونينە چێتر دزانن مە دلێت خۆ حەتا شەشە حەفت مانگی دی دەستوورەکی ژ بۆ کوردستانی دامێن، پشتگيری ئەڤێ مادێ (٣) دکەين، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فەريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (علی حمه صالح)، فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بارەی ئەو ماددە ئێمە کە پشتوانيمانکردووەئيمزامان لەسەر کردووە بەرهەمێکی تەواو تەوافقييە من حەز دەکەم تەوزيح لەسەر شتێك بدەم رەنگە لەسەر پيشنيازی ئێمە جێگير کرابێت ئەويش تا نووسينەوەی دەستوورە فکرەکە ئەمە چييە، ئێمە تەمەننا ئەکەين لە زووترين کاتدا دەستوور بنووسينەوە، بەڵام ئەگەر دەستوورمان نەنووسيەوە لەبەر هەر هۆکارێك بێت ئەم پرۆسەيە بەردەوام دەبێت هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان تەمەننا ئەکەين (٢) ساڵی تر بێت (٤) تر بێت تا زوو دەستوور بنووسينەوە باشە وەديسانەوە داوا لە جەنابتان دەکەين وەك ئەرکی خۆتان و بە هاوکاری فراکسيۆنەکان ئەم هەماهەنگييە دروست بکەن بۆ ئەوەی ليژنەکە فەعال بێتەوە و ئەو ئالوگۆڕانەش تيا بکرێت، دووەم هەڵبژاردن لە پەرلەمان ديسان تەئکيد دەکەمەوە تا نووسينەوەی دەستوور ئەمە بابەتێکە واتا تا ئەو کاتەی دەستوور دەنووسينەوە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێرێت لەگەڵ دەستوور

تەوافوق دەكەین و بێگوومان دەستووریش دەبێت بە تەوافووقی لایەنەكان بنووسرێتەوە، لە بارەی چەند خاڵێكی تر دیسان تەئكید دەكەینەوە رەنگە ئەوە خواستی پەرلەمانی كە هەمان بووە تیا جێگیر نەبووبێت وەك چۆن خولی پێشووش لە ئاخر گفتووگۆی چوار لایەنەكە لەگەڵ پارتی دیموكراتا جوان كرا بە شێوەیەك لە شێوەكان هەمووومان رازی بووین سەرۆكی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت ئەو دەسەلاَتانەی لا بێت، ئێستا پرسیارەكە ئەمەیە هەندێ برادەر تەفسیرێكیان كردووە سەرۆكی هەرێم ئەتوانێ لە پەرلەمان هەڵبژێردرێتەوە كێ ئەتوانێ كێ هەڵوەشێنێتەوە دیارە كە سەرۆكی هەرێم دەسەلاَتێكی رەمزی كاشفە، ئەوە یەكەم: بۆ نموونە زائد یەكی پەرلەمانتاران ئیستقالە ئەكەن كەواتە پەرلەمان خۆی هەڵوەشاوەتەوە سەرۆكی هەرێم ئیعلانی هەڵوەشانەوەی ئەكا نەك ئەوەی بڵێت پەرلەمانم هەڵوەشاندەوە، یان دوای (٤٥) رۆژ لە بانگ كردنی ئەندامانی پەرلەمان، پەرلەمانتاران نایێن بۆ كاری پەرلەمانی سوێندی یاسایی ناخۆن ئەوە پەرلەمان خۆی خۆی هەڵنەوەشاندۆتەوە و سەرۆكی هەرێم ئیعلانی دەكات دەتوانین وا بڵێین دەسەلاَتێكە رەمزی كاشفە، بەلاَم پەرلەمانتاران تەبعەن سەرۆك وەزیرانیش بە دوو لەسەر سێ متمانەی لێ وەردەگیرێت رەنگە لە پەیرەوی ناوخۆیا زۆر موناقەشەمان كرد بیانووەكە ئەوە بوو یان هۆكارەكە ئەوە بوو لە پێناو ئیستقرارییە ئەوە یەك، من پێم وایە ئەكرێت زۆرێكی تریشمان سەرنجمان هەبووبێت تا ئێرە بە نەتیجە گەیشتووین ئەوەی نەگەیشتووە بە نەتیجە دەستوو برد بكرێت و بە عەصابێكی سارد بە بیركردنەوەیەكە نیشتمانیانە بۆ ئەوەی دەستوور بنووسینەوە و كۆی سەرنجەكانی خۆمان لە دەستوورەكە جێگیر كەین، بۆیە ئێمە پێمان وایە ئەم مادده گرینگە وەك خۆی بمێنێتەوە بە دوو جێگرەكەشەوە كە نەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز شوان فەرموو.

بەڕێز شوان كریم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری هەڤاڵ عەلی حەمە صالح دەكەم، پشتگیری هەڤالاَنم دەكەم لە لیژنەی یاسایی، كە ماددەی سێ بەو دەقەی كە هاتووە جێگیر بكرێت لەگەڵ رێزم.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، نوقتەی نیزامی هەیە.

بەڕێز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٤) لە بڕگەی چوارەم لە خاڵی دووەم نابێت هیچ ئەندامێك وەلاَمی ئەندامێكی تر بداتەوە، ئەمەی بەڕێز كاك عەلی حەمە صالح باسی كرد لەگەڵ ئەوە نین دوو جێگر هەبێت، كە لەلای سەرۆكی

فراكسيۆنی يەكێتی نيشتمانی كوردستان خاتوو بێگەردەوە پێشنياز كراوە، تكايە ئەمە لە پرۆتۆكۆل بسڕێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تكايە وەلاَمدانەوە نەبوو، دكتۆر هەورامان فەرمووو.

بەڕێز هەورامان حمه شريف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەيە لەراستيدا تاوەكو ئەوەی كە پەرلەمانی كوردستانی عێراق سەرۆكێك بۆ هەرێم هەڵدەبـژێرێت من لەگەڵيدام، چونكە خواستی خۆمان بوو لە خولی چوارەمی پەرلەمانی كوردستان، ئەوە بوو ئـەو كێشـەو ئالۆزييەشی لەسەر دروست بوو لە هەرێمی كوردستان، كە مەعلومی هەموو لايەكە، ئێستاكە ئـەم خواسـتە تەحقيق بووە، تەحقيق بوونی ئـەو خواسـتەی ئێمـە تـەنها بـۆ ئـەوە نـەبووە كـە بـەڕێز سـەرۆكی هـەرێمی كوردستان بەس تەنها ميكانيزمی هەڵبژاردنەكەی بگۆردرێت لەنێو خەڵكەوە بۆ ناو هۆڵی پەرلەمان، بـەڵكو روحەكەی ئەوە بوو كە ئەم سەرۆكە بەرپرس بێت لەبەردەمی پەرلەمان، من پێموايە بە پێچەوانەوە ئێمـە ئەگەر سەرۆكێكی هەرێممان هەبێت، ئەم سـەرۆكەمان بـەرپرس بێـت لـە بـەردەمی پەرلەمانەكـەی خۆيـدا، هيچ نيشانەی زوعف نييە، هيچ نيشانەی نوقصانی نييـە، بـەڵكو بـە پێچـەوانەوە هێمـای قـوەتی خۆيـەتی، چونكە ئەم پەرلەمانە ئەو كاتە دەبێتـە سـەنديك بـۆ ئـەو، مولاحـەزاتی باشـی پێـداو موتابەعـەی دەكـات و رەخنەو پێشنيازی بنياتنەری بۆ دەنێرێت، نەك هەد دانـی بـۆ بنێريـت، كەواتـە بـا ئێمـە بەراسـتی يـەعنی وەكو بلێی هەميشە كار دەكات مولاحـەزەكان دەوترێـت بـە چاوێكی خـراپ سـەيری مولاحـەزەو تێبينـەكان ناكرێت و تەئويلی خراپی بۆ نەكرێت، هيچ نيشانەی نوقصانی نييە كـە سـەرۆكی هـەرێم بێتـە پەرلـەمان، مـادام لێـرە هەڵدەبـژێرێت بەرپرسـيش بێـت، هـەروەها ئێمـە كـە دەڵـێين سـەرۆكی هـەرێممان دەوێـت كـە دەسەلاَتی هەبێت و بەهێز بێت، ئەم هەرێمـە تـەنها بـە ئەوەنـدە بـەهێز نابێـت كـە سـەرۆكی هەرێمەكـەی بـەهێز بێـت، بـەڵكو بـەوەش بـەهێز دەبێـت كـە دادگاكەشـی بـەهێز بێـت، كـە سـەرۆكی ئەنجومـەنی وەزيرانەكەشـی بـەهێز بێـت، كـە سـەرۆكی دادوەريەكەشـی بـەهێز بێـت، واتـا هـەر سـێ سـەرۆكايەتيەكە ئەنجومەنی وەزيران و پەرلەمان و دادوەری هەرسێكيان ئەگـەر بـەهێز بـن، ئينجا ئـەم هەرێمـەو سـەرۆكی هەرێم بەهێز دەبێت، كەواتە با هێـز نەدەينـە جەمسـەرێك لەسـەر حيسـابی هێزەكـانی تـر، ياسـای دابـەش كردنی دەسەلاَتەكانی سەرۆكی هەرێم، كاتێك ئێمە لە خولی چوارەمدا ياسای دابەش كردنـی دەسـەلاَتەكانی سەرۆكی هەرێممان دەركرد، منيش و جەنابيشت ئەندام بووين لەو خولە، بەراستی شتێكی خراپمان نەكرد، هەتاكو ئێستا بێين هەڵيبوەشێنينەوە، شتێكی باشمان كرد كە ئـەم دەسـەلاَتانەمان دابـەش كـرد، بـۆ ئـەوەی هەر سێ دەسەلاَتەكە هێز و قوەتيان هەبێت.

خالێكی تر، بەراستی لێرە جەنابت ئاماژەت بەوە دا.............

بەڕێز د.ڤالاَ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

گفتوگۆ تەنها لەسەر ماددەی سێیەمە.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددەیە لام نەداوە، لێرە ئاماژە بەوە کراوە کە باسی دەستوور دەکرێت لەگەڵیشدا لە کۆتایی ماددەکە دەڵێت سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاولاّتیانی کوردستان – عێراق دەکات و ....هتد، ئەمە بەراستی زیادەیە، مادام باسی ئەوە کراوە بەو ئەرك و دەسەلاّتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق دەمێنێتەوە، ئیتر پێویست ناکات لێرەش کۆمەڵێك دەسەلاّتی تریشی بۆ زیاد بکرێتەوە، چونکە بۆی زیاد کراوە...

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاد نەکراوە لە خودی یاساکەدا هەیە.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

ئەگەر هەیە با نەنووسرێتەوە، پێویست ناکات.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر مولاحەزە بکەی لە بیدایەت نووسراوە بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی دوو، تکایە وردبینی یاسایی بن.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەمەوێت پرسیارێك بکەم، جەنابت وەکو سەرۆکی پەرلەمان و بەڕێزان لیژنەی یاسایی وەلاّمێکی زۆر وازیحمان بدەنەوە، چونکە ئەمە ئیشکال هەڵدەگرێت، ئەگەر جەنابت فەرمووت بەرپرسە لەبەردەمی پەرلەماندا، لەبەر ئەوە باسی متمانە لێ سەندنەوە کراوە، ئێمە دەمانەوێت ئەگەر ئێوەش لەگەڵ ئەم مەبەستەن کە بەرپرس بێت لەبەردەمی پەرلەمان، با بە نیو رستەش بێت ئاماژەی پێ بکرێت لەم یاسایە، بۆ ئەوەی بەراستی ئێمەش زەمیری خۆمان مورتاح بکەین، چونکە ئێمە نوێنەری خەڵکی کوردستانین، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ڕێڤنگ فەرموو.

بەڕێز ڕێڤنگ محمد محمدعلی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای مەزن.

ئەژی ل گەل ڤی مادده سێمه ژی راپۆرتا لیژنا یاسایی کو بێته جێ بەجێ کرن، گەلەك پەرلەمانتارێ مە بەحسێ دەستوور دکەن، دیارە ترسەکا ئەوان هەیە، ئەگەر دەستوور بۆ کوردستان نەیتە دانانێ نەبتنێ یاسای سەرۆکایەتیا هەرێمێ، بەلکو زۆر دەسەلاتداریا مە کوردستانێدا سەقەتیان تێدا هەی، ژ بەر هەندێ پشتگیریا ڤێ مادده دکەین و هەمی ژی پشتگیر بن بۆ لە زیل دانان دەستوور دکەین، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خاتوو ئاشنا فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە کاك عەلی ئەو قسانەی کرد کە من مەبەستم بوو، من تەنها پشتگیری دەکەم، منیش لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەم وەکو خۆی سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز کاك عەلی حەمە صالح دەکەم سەبارەت بەوەی کە ئەم ماددەیە لەناو ئەم پێشنیازی یاسایە هەنگاوێکی گەورەو گرنگە بەرەو سیستەمی پەرلەمانی بڕۆین، دیارە سیستەمەکە ناکاتە سیستەمێکی پەرلەمانی، بەڵام هەنگاوێکی گەورە بەرەو پێش چووین، خاڵی دووەم پێشنیاز دەکەم کە بڕگەی یەکەم لە ماددەی پێنجەمی ئەم یاسایە لابرێت و لێرە بڕگەی دووەم بۆ ماددەی سێیەم زیاد بکرێت کە ماوەی خولی سەرۆکی هەرێم کە لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێت بۆ چوار ساڵە، تەنها یەکجاریش دەتوانرێت هەڵبژێردرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من چەند تێبینیەکی یاساییم هەیە، بەڕێزتان دەزانن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان کە دووبارەکردنەوە لە ناو تەشریعاتدا و لە قوانیندا بەدەرە لە هونەری یاسادانان و لە داڕشتنی یاسایی، لە ماددەی سێیەمی یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لە مادده سێدا هاتووە کارکردن بە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو رادەگیرێت تاوەکو کۆتایی، مادام ئێمە لە ماددەی دووەمدا هاتووین ئەم یاسایە هەڵدەپەسێرین کەواتە ناوەڕۆکی یاسای ژمارە یەك جگەلەو هەموارکردنەوانەی کە ئەمڕۆ لەم یاسایە دەکرێت ناوەڕۆکەکەی تەفعیل دەبێتەوە بە

تەواوی، لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم کە بەم شێوەیە ماددەی دوو دابڕێژرێتەوە، بەدەر لە حوکمی ماددەی یەکەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو پەرلەمانی کوردستان - عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت، لەوێدا کە دەڵێ ئەو ئەرك و دەسەلأتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق هەیە تا پەسەندکردنی دەستووری کوردستان - عێراق کە تێیدا تاوەکو کۆتایی هەڵبگیرێت، تەنها ئەو بەشەی دووبارە بکرێتەوە کە دەڵێ سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ، چونکە ئەوە بەشێکە لە ماددەی (٢) کە ئێمە سیاغەی ماددەی دووەمان کردۆتەوە، قسەیەکی تر دەکەم سەبارەت بە تەواوەتی یاسایی دەکەم سەبارەت بە مەسەلەی بەرپرسیاریەتی سەرۆك لەبەردەمی پەرلەمان، بەڕێزتان دەزانن ئەگەر دەسەلأتی تەنفیزی دووانەبوو، واتە سەرۆك هەبوو و سەرۆکی کابینەش هەبوو، بەڕێز سەرۆکی هەرێم بێت، سەرۆکی کۆمار بێت، هەر ناوێکی لێ بنێی تەنها بەرپرسیاریەتی جینائی دەبێت، بەرپرسیاریەتی سیاسی نابێت، بەرپرسیاریەتی هەڵسوکەوتی یان بابڵێین کردەی تەنفیزی دەکەوێتە ئەستۆی دەسەلأتی جێ بەجێ کردن بەشەکەی کە ناوی کابینەی حکومیە، لەبەر ئەوە ئێمە با لێرە قسەیەك بکەین کە خۆمان بڕوامان پێی نیە، ئومێدێك بە شتێك هەڵواسین کە لە ئەسڵدا لە فقهی قانونیدا وجودی نیە، ئەوەی کە لە ماددەی (١٦)ی یاساکەدا هاتووە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) لە راستیدا ئەوە پێی ناوترێت بەرپرسیاریەتی لەبەردەمی پەرلەماندا، ئەوە دوو حاڵەتی زاتیە، پەیوەندی بە کەسی سەرۆکی هەریمەوە هەیە لەو دوو حاڵەتەدا تەنها پەرلەمان دەتوانێ بە (٤/٣) ئەم دەسەلأتەی لێ وەرگیرێتەوە یان پۆستەکەی لێ وەرگیرێتەوە، دوو حاڵەتەکە مەوزوعی نین، واتە لەبەر کردە سیاسیەکانی نین، لەبەر کردە تەنفیزیەکانی نین، بەڵکو لەبەر ئەوەیە خۆی داوا دەکات، یان ئەوەیە توانای مومارەسەکردنی دەسەلأتەکانی خۆی نامێنێت، دەمەوێت بەڕێزتان و رای گشتیش بەرچاویان روون بێت کە بەهاترینیان بە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە ناو پەرلەمانی کوردستان بەرپرس نابێت لەبەردەم پەرلەمانی کوردستاندا سەبارەت بەو کردە سیاسیانەی کە بە گوێرەی ئەو دەسەلأتانەی لە قانونی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) دا هاتووە ئەنجامی دەدات، هەر شتێکی تر بەدەرلەمە بگوترێت ئەوە لە دەرەوەی مەنتقی قانونیە، لە دەرەوەی ئەوەیە کە لە ناو سیستەمی پەرلەمانیدا هەیە، هەروەها پشتگیری پێشنیارەکەی بەڕێز بێگەرد خان دەکەم بەوەی کە جێگرەکان بکرێن بە دوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە ڕێز خاتوو رۆژان فەرمووو.

بەڕێز رۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

قسەکانی من و پێشنیارەکانی من لەلایەن خاتوو بێگەرد و د.رێواز خرایە روو، پشتیوانی پێشنیارەکانی ئەوان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك زکری فەرموو.

بەڕێز زکری احمد اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیریا پێشنیارا بەڕێز خاتوو بێگەرد دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك هاوڕێ فەرموو.

بەڕێز هاوڕێ بناء محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری و پاڵپشتی پێشنیارەکەی خاتوو بێگەرد دەکەم، لەگەڵ ئەوەدا پێشنیار دەکەم ئەوەی کە باس لە نووسینەوەی دەستوور دەکات سەقفێکی زەمەنی بۆ دیاری بکرێت بەو شێوازە بە کراوەیی نەبێتەوە و کاتەکەی دیاری نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو سلما فەرموو.

بەڕێز سلمی فاتح توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەکانی خاتوو بێگەرد دەکەم کە ماددەی (٣) بکرێتە دوو بڕگە وەکو ئەوەی بەڕێزیان ئاماژەیان پێکرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك لقمان فەرموو.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە پێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان سەرۆکێك بۆ هەرێمی کوردستان هەڵدەبژێرێت، هەروەکو لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراودا هاتووە لە هۆیەکانی دەرچوونی یاساکەدا هاتووە سەرۆك یەکێتی گەڵ و وڵات بەرجەستە دەکات، کەواتە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم یاسایەکی گرنگی نیشتیمانیە، تەواو ڕەهەندێکی نیشتیمانی هەیە و پێویستی بە سازانی لایەنە سیاسیەکانی هەرێمی کوردستانە کە بۆ ئەوەی سەرۆك سەرۆکێکی بەهێز بێت و تەعبیر لە تەواوی خەڵکی کوردستان بکات، بۆیە پێشنیار دەکەم هەروەك ئاماژە بەوەکرا سیستەمی حوکمڕانی لە هەرێمی کوردستان پەرلەمانیە، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەم یاسایە بە شێوازێك هەمواربکرێتەوە کە لەگەڵ سیستەمێکی پەرلەمانی بگونجێت بۆ ئەوەی لە داهاتوودا لە دەستووری هەرێم جێگیر بکرێت، هەروەها پێشنیار دەکەم لە ماددەیەك بۆ ئەم پێشنیارە یاسایە زیادبکرێت بەوەی بە ماددەی چوارەم دەستووری هەرێمی کوردستان لە نیوەی یەکەمی

خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئامادەبکرێت بۆ راپرسی و شێواز و دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم لەو دەستوورەدا بە ئاڕاستەی سیستەمی پەرلەمانی دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سیپان فەرموو.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوتنا من دەربارێ ماددەیا (٣) پێشنیارا یاسایا کاراکرنا دامەزراوەیا سەرۆکایەتا هەرێما کوردستانێ-عێراق هەموارێ شێوازا هەڵبژاردنا سەرۆکی تاوەکو پەسەندکرنا دەستووری ژ لایێ کاك دیار هاتنە گوتن، ئەز پشتگیریا گوتنێت وی دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو شادی فەرموو.

بەڕێز شادی نوزاد وهاب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێموایە هاوڕێکانم زۆرێك لەو خاڵانەی تریان وەکو ماددەی پێشوو باسکرد، هەموو ئەو دەسەڵاتانەی کە لە سەرۆکی هەرێم دەبینێت، پێموایە پێویستە هەمواری ئەم یاسایە هاوپێچی ئەم پێشنیاری یاسایە بکرێت، چونکە ناکرێت ئێمە پێمانوابێت سیستەمێکی پەرلەمانیمان هەیە، بەڵام سەرۆکی هەرێم ئەم هەموو دەسەڵاتەی هەبێت کە لە یاساکەدا هەیەتی، بۆیە پشتگیری هەموو ئەو هاوکارانەم دەکەم کە پێشنیاری ئەوەیان کردووە هەمواری ئەو یاسایە بکرێتەوە و بتوانرێت دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم بە تەواوەتی بکرێتە سیستەمی پەرلەمانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك دابان فەرموو.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەی تەواوی ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە دەکەم کە خەمی زوو نووسینەوەی دەستووریانە، لەم ماددەیە ئاماژە بەوەکراوە دیسانەوە پرسی نووسینەوەی دەستوور ئاماژە پێکراوە، لەم ماددەیە من پێشنیار دەکەم کە دوو فەقەرەی بۆ زیاد بکرێت ئەگەر ئیمکانی هەبێت ئەویش ئەوەیە کە سەرۆکی هەرێم کە تەنها یەك جێگری هەبێت لەلایەن پەرلەمانی کوردستانی عێراقەوە هەڵبژێرێت بۆ ماوەی چوار ساڵ، لە رۆژی سوێند خواردنیەوە دەشێت تەنها بۆ یەکجاری تر هەڵبژێردرێتەوە، دووەم سەرۆکی هەرێم بەردەوام دەبێت لە کارەکانی تاوەکو هەڵبژاردنی خولی نوێی پەرلەمان و هەڵبژاردنی سەرۆکێکی نوێ بۆ هەرێم لە ماوەی (٣٠) رۆژ لەکەم دانیشتنیەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی وەلاّم و روونكردنەوەتان هەیە بفەرموون، سەرۆكی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

داخازیٚ ژ تەدكەم ئەگەر مەجالی بدەن ژبەر كو دوو تا سیٚ پرسیار هاتنە ئاڕاستەكرن بە سیفەتیٚ لیژنەیا یاسایی، سەبارەت بە دانیشتنا ئەڤرۆ پێشنیازا نوكە لەبەر دەستیٚ مەدایە بەراستی بەحس ل سالاّحیاتا سەرۆكی هەرێمیٚ ناكەت كو ئەڤ سالاّحیاتا دێن دڤیٚ پێشنیازی بۆ سەرۆكیٚ هەرێمیٚ هاتبنە زێدە كرن، پەرلەمانتارەكی ئیشارەت پێدا كو سەرۆكی هەرێمیٚ نوێنەرایەتیا خەلّكی كوردستانیٚ دكەت ل سەر ئاستیٚ ناڤخۆ و ل سەر ئاستیٚ دەرڤە، ئەڤە ل یاساییٚ ژمارە (١)ی سالاً (٢٠٠٥) دا هەیە، نەك ئەوە كو ل راپۆرتا لێژنەیا یاساییدا مە ئەڤە ئیزافەكریە یان سەلاّحیاتا بۆ سەرۆكیٚ هەرێمیٚ زێدە بوویە، سەبارەت بە سەلاّحیاتا سەرۆكیٚ هەرێمیٚ بە شێوەیەكی گشتی تەبعەن ئەگەر سەرۆكیٚ هەرێمیٚ ئەو دەسەلاّتێت كو نوكە هەین بە یاساییێت بەركارییێت هەرێما كوردستانیێنە، پتر زان سەلاّحیاتا پرۆتۆكۆلینە، سەلاّحیاتا گەلەك مەزنن، وەختیٚ پەرلەمان سەلاّحیات گەلەكێت مەزن بەهێز نەدەت سەرۆكیٚ هەرێمیٚ پەرلەمان هەند یا مەعقول ژی نینە هەر چاڤ ل موحەسەبەیا وی سەرۆكی بیت ژبەر كو سەلاّحیاتەكا پرۆتۆكۆلینە، نە تشتەكیٚ بەهێزە، پەرلەمانتارەكی بەڕێز ئیشارەت بە هەندیٚ دا كو ل عێراقیٚ بە شێوەیەكە و ل ڤێریٚ بە شێوەیەكیٚ دیە، دەستووری عێراقیٚ ماددەیەكیٚ وازح ئیشارەت پێدایە كو هەرێما كوردستانیٚ دشێت تەشریع بكەت، دشێت دەستووری بۆ خۆ دابنێت، دشێت نیزامیٚ خۆ دیار بكەت (ماعدا) خیلاڤی ئەوی ماددیٚ دەستووریٚ عێراقیٚ نەبت ئەڤ سەلاّحیاتێت وی بۆ حكومەتا ئیتیحادی هاتینە دیاركرن، پرسیارەكا دی هاتیە ئاڕاستەكرن بۆ لیژنەیا یاسایی، راستی خۆ دگەل ویٚ شێوازیٚ ئاخافتنیٚ نیمە، بەلّیٚ ئەگەر مە روئیا راستی بڤێت ئەگەر مە ڤێریٚ كە خەما مە خەلك بت ئەز ئەوە جواب دەمەوە كو سەرۆكا لیژنەیا یاسایی، ئەگەر خەما خەلّكی بت چ ل ویٚ باشتر نینە سەرۆك ل لای خەلّكی ڤە بت و خەلّك موحەسەبەیا سەرۆكی بكەت، نە ئەڤرۆ ل ڤێریٚ موزایەدە بێنە كرن، بۆ هەندیٚ كو بە ناڤیٚ خەلّكی و نوێنەرایەتیا خەلّكی بێتە كرن، نەخێر، چش ویٚ باشتر نینە خەلّك سەرۆكی هەلّبژێریت و خەلّك موحاسەبەیا وی سەرۆكی بكەت، دیموكراسی ترە ژی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

من هەر خۆ ناوی خۆشم نووسی بوو، بمبوورن، تێبینیەکم هەبوو لەسەر ئەم خاڵە، هەر لە لیژنەی یاساییش گفتوگۆمان کرد، بەڵام هەر ئەوها هات بۆ پەرلەمان، من لەگەڵ ئەوەدام ماددەی (٣) یەعنی لەگەڵ ئەم هەموو بیروبۆچوونانە و کە بیروبۆچوونی خۆشمە کە هەم لە ناونیشانی یاساکەمان و هەم ماددەی (١، ٢) خۆی بەراستی یەعنی ئەم تەئکیدکردنەوەی ماددەی (٣) لەمە ناوێت کە هەڵدەبژێردرێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عێراق هەیە تاوەکو پەسەندکردنی دەستوور، لەبەر ئەوەی لەسەرەوە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکەینەوە و تاوەکو پەسەندکردنی دەستووریش کار دەکات، کەواتە وەکو خۆی لێرە تەئکیدی کردۆتەوە، هەروەها لە ماددەی (١، ٢)ش یاسای سەرۆکایەتی هەرێم خۆی نووسراوە، یاساکە ئەرك و دەسەڵاتەکانی دیارە، کە هەڵی دەوەشێنیەوە و بەرکاری دەکەیەوە کاری پێدەکرێت یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ئەوە ئەم دەسەڵاتانە دەگرێتەوە و هیچ دەسەڵاتێکی نە کەم کراوەتەوە و نە زیادکراوە، لەو حاڵەتەی ئەگەر ئەم پێشنیارە هەر وەکو خۆی جێ بەجێکرا من لەگەڵ ئەوەدام ئەم دەستوورە لەبەر ئەوەی لە خولی سێیەم و لە خولی چوارەم و لە خولی پێنجەم دەستوورمان نووسی هەڵمانوەشاندەوە، نووسیمان لە ناوەڕاستی رێگا راوەستاین، با لێرە پەرلەمانی کوردستان بەراستی پێموایە زۆربەی برادەران رەئیان وایە حەقە حیزبەکانیش بیر لەوە بکەنەوە دەستوورێك بۆ هەرێمی کوردستان بنووسرێتەوە لە ئێستاوە، با لێرە پەسەندکردنی دەستوور کاتێکی بۆ دیاری بکەین، کاتەکەش با نەگاتە نیوەی کۆتایی ئەم خولی پێنجە، بۆ ئەوەی ئەم یاسای سەرۆکایەتی هەرێم و نووسینەوەی دەستوور و دیسان هەموارکردنەوە و دەنگدانەوە و گەڕاندنەوەی خولێکی تر و چەند خولێکی تر پێوە گیرۆدە نەبێت، من تەنها لەگەڵ ئەوەدام ماددەکە وەکو پێم گوتن ئەمەی لێ هەڵبگیرێت لەبەر ئەوەی لەسەرەوە هەیە، ئەگەر هەڵناگیرێت کاتێك بۆ دستوور دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من دەمەوێت روونکردنەوەیەك بدەم لەوەی کەوا هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان پرسیاریان ئاڕاستەی لیژنەی یاسایی کرد، سەبارەت بەوەی کەوا هەندێکیان پێیانوایە نیزامەکە پەرلەمانی نیە، دەمەوێ سەرەنجی هەموو بەڕێزان بۆ ئەوە رابکێشم حیکمەت لە نیزامی پەرلەمانی تەنها ئەوەیە کەوا دەسەڵاتێك واتە دەسەڵاتی تەنفیزی سەرجەم لە ژێر رەقابەی پەرلەماندا بێت، لەبەر ئەوەی سەرۆك لە پەرلەمانی کوردستانەوە هەڵدەبژێردرێت حاسڵ تەحسیڵە لە ژێر رەقابەی پەرلەماندا بێت، پێمانوایە نیزامەکە پەرلەمانیە، خاڵێکی تر هەر لەسەر قسەی هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان کە پێیان وابوو کە سەرۆك ناکرێت بە زۆرینەی رەها هەڵبژێردرێت، بەڵام بە دەنگێکی زیاتر متمانەی لێ وەربگیرێتەوە، دەمەوێت سەرەنجتان بۆ ئەوە رابکێشم و دەمەوێت ئاگادارتان بکەمەوە لەوەی کەوا چۆن لە پەیڕەوەکەی خۆتان

سەرۆكی پەرلەمان واتە دەستەی سەرۆكایەتی بە پێی ماددەی (١٤) بە زۆرینەی رەها هەڵدەبژێردرێن، هەورەها بە هەمان شێوەش بۆ متمانە لێوەرگرتنەوەی بە (٣/١) بە پێی ماددەی (١٥) متمانەی لێوەردەگرن، ئەمە دەشێت بە هەمان شێوازیش، كەواتە ئەگەر سەرۆكی هەرێم بە هەمان شێواز بە زۆرینەی رەها هەڵبژێردرێت و دەشێت بە دەنگێكی زیاتر واتە (٣/٢) متمانەی لێوەربگیرێتەوە ئەمە حاڵ خاڵێكی دروستە، هەروەها دەمەوێت خاڵێكی تر روون بكەمەوە ئەوەیە كەوا بە پێی ماددەی (٧٩) لە پەیڕەوی ناخۆ هیچ برگە و بابەتێك واتە لە هەمواركردنی یاسایەكە دانانی یاسا دەبێت رەچاوی بارگرانی دارایی بكرێت، بۆیە پێموایە دەبێت یەك جێگر بۆ سەرۆكی هەرێمی كوردستان جێگیر بكرێت، ئەگەر لە حاڵەتی زیادكردنی جێگری دووەم بارگرانی دارایی لەسەر حكومەتی هەرێم و لەسەر دامودەزگا تەنفیزیەكان زیاد دەكات بەوەی جێگری دووەم پلە تایبەتە مووچەیەكی زەبەلاحی دەوێت، نووسینگەی تایبەتی دەوێت، پاسەوانی تایبەت و ئۆتۆمبێلی ئەمە دەبێتە بارگرانی بۆ سەر كۆمەڵانی خەڵكی كوردستان، بۆیە داوا دەكەم بە یەك جێگر تەسبیت بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو روپاك فەرمووو.

بەڕێز روپاك احمد عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بە ناوی خوای گەورە و میهرەبان، لەسەر پێشنیاری ماددەی (٣) كە چۆن بێت من پێموایە ماددەی (٣)ی پێشنیاركراو تاوەكو پەسەندكردنی دەستوور پێویست نیە، چونكە لە رووی پلە بەندیەوە دەستوور لە سەرووی یاسا نیشتیمانیەكانیەوەیە، كە هەرێم بووە خاوەنی دەستووری نووسراوی خۆی دەبێت سەرجەم یاساكان لەگەڵ دەقە دەستووریەكان بگونجێندرێت، هەروەها پێموایە باسی زۆر لەسەر سیستەمی پەرلەمانی كرا، من وەكو یاساییەك و وەكو ئەندام لە لیژنەی یاسایی بە پێویستی دەزانم ئەوە بخەمە روو بە پێی ئەم پێشنیارە سیستەم نابێتە پەرلەمانی، چونكە یەكێك لە خاسیەتەكانی سیستەمی پەرلەمانی دووانەیی دەسەلاتی جێ بەجێ كردنە، سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران دەسەلاتی كردەیی هەیە، سەرۆكی هەرێم دەسەلاتی رواڵەتی هەیە، بەم پێیە چونكە دەسەلاتی رواڵەتی هەیە خازع نابێت بۆ لێپێچینەوەی لەبەردەم پەرلەمان، تەنها سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران خازع دەبێت بۆ لێپێچینەوە لەبەردەم پەرلەمان، چونكە لەم پێشنیارە وا ئاماژەی پێكراوە كە سەرۆكی هەرێم بە تەواوی دەسەلاتەكانیەوە كە لە یاساكە هاتووە سەرۆكی هەرێم پەرلەمان هەڵیدەبژێرێت بۆیە سیستەم نابێتە پەرلەمانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك ارشد فەرمووو.

بەڕێز ارشد حسين محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

داوا دەکەین تاوەکو پەسەندکردنی دەستوور هەموو ئەرك و شێوازی هەڵبژاردن لە دەستوور دیاری بکرێت، پشتیوانی لە سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو روبینە فەرموو.

بەڕێز روبینە اویملك عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری لە ماددەی (٣) دەکەم، سەرۆکێك هەڵبژێردرێت بە هەمان ئەرك و دەسەڵات، چونکە نوێنەری هەرێمی کوردستان و عێراقە بە هەموو پێکهاتەکانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك کاوە نوقتەی نیزامت هەیە، فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە لە ماددەی (٥٤)ی پەیڕەوی ناوخۆ لە بڕگەی چوارەم لە دووەم دەڵێت نابێت ئەندام وەڵامی ئەندامێکی تر بداتەوە، یان توانجیان لێ بدات، یان ئاخاوتنی خۆی یان ئاخاوتنی ئەندامانی تر دووبارە بکاتەوە، تەنها دەتوانێت پشتگیری بکات، بۆیە من لە روانگەی ئەو ماددەیە پێشنیار دەکەم قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی کە باسی لە موزایەدەی سیاسی هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان دەکات لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك هلز فەرموو.

بەڕێز هلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەمان بۆچوونێ کاك کاوەم هەیە، چونکە دەمێ سەرۆکێ لیژنەیەکا تەوزیحاتا دەت پێتڤیە نەبێژیتن ئەندام پەرلەمان موزایەداتا دکەن، بە دیتنا من ئەڤە ئیحتیمالە ئاخافتنەکا نەشیاو بت بۆ کەسایەتیا پەرلەمانی، ژبەر هەندێ ئەز داخازێت دکەم ئەڤ قسە بێتە ژێ برن ل پرۆتۆکۆلی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر ئاخافتنێك کرابێت بە پێچەوانەی ئەوەی کە پەیڕەو ڕێگای پێ دەدات لە پرۆتۆکۆل ڕەش دەبێتەوە، دیارە منیش وەکو ئەندامی پەرلەمان هەم بۆم هەیە ڕوونکردنەوە بدەم و لای خۆشمان نووسی بوو، بەڵام مامۆستا مەلا هەورامان و د.ڕێواز چەند مولاحەزەیەکی یاساییان داوە و تەوجیهیش بوو بۆ من، داوای ڕوونکردنەوەشی لە من کرد لەسەر ئەو بابەتە، ناچار دەبین ڕێگامان پێ بدەن بەڕێزان ئەندامانی

پەرلەمان، ئێمەش سێ خولەك لەسەر ئەو بابەتانە بكەین كە گفتوگۆی لەسەركراوە، هەم وەكو ئەندامی پەرلەمان و هەمیش وەكو ئەو حەقەی پەیڕەو پێیداوین كە بۆمان هەیە وەڵامی ئەندامانی پەرلەمان بدەینەوە كاتێك داوای روونكردنەوەمان لێ دەكەن، ئەوەی كە پەیوەستە بەرپرسیاریەتی لە نیزامی پەرلەمانیدا، تەبعەن گرنگترین روونكردنەوە لە ئەركانی نیزامی پەرلەمانی دوانەیە، سولتەی تەنفیزیە كە سولتەی تەنفیزی لە سەرۆك و لەسەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران پێك دێت، سەرۆك و سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران كە لەیەكتری جیاوازن سەرۆك چەند دەسەلاتێكی پرۆتۆكۆلی هەیە بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران ممارەسەی دەكات، تێكرای ئەو دەسەلات و ئەرك و فەرمانانەی كە لە ناو یاسای سەرۆكایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)دا هاتوون هەمووی دەسەلاتی پرۆتۆكۆلین و سەرۆك بە تەنها ناتوانێت ممارەسەیان بكات، بەڵكو بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ دەسەلاتی جێ بەجێ كردنی یان دەسەلاتی راپەڕاندنی جێ بەجێیان دەكات، ئەگەر لێشمان دەپرسن سەرۆك جگەلەو دەسەلاتە پرۆتۆكۆلیانەی كە هەیەتی لە هەمان كاتدا سەرۆكی هێزە چەكدارەكان و هێزی پێشمەرگەیە پێتان دەڵێین وەزارەتی پێشمەرگە هەیە و بەبێ هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگە ناوتوانێت دەسەلاتەكانی خۆی بەكار بێنێت ئەمەیان لەلایەك، لە لایەكی تر كە دێینە حكومەت دوانەیە، حكومەت لەبەرمبەر سەرۆكی هەرێم هەیە، حكومەت كارەكەی بریتیە لە خزمەتكردنی هاوڵاتیان و پێشكەشكردنی خەدەمات بە هاوڵاتیان، كەواتە ئەو دوو كارە لە یەكتری جیاوازن، كە لە یەكتری جیاوزن بەرپرسیاریەتیەكانیش لە یەكتری جیاوازن، بەرێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەرپرسیاریەتی سەرۆكی هەرێم یان سەرۆكی وەڵات لە نیزامی پەرلەمانی بەرپرسیاریەتی سیاسی نیە، بەرپرسیاریەتی سیاسی واتە بەرپرسیاریەتی لەبەردەمی پەرلەمان، سیاسیەن لەبەردەمی پەرلەمان بەرپرسیار نابێت، بۆ؟ لەبەر ئەوەی دەسەلاتەكانی دەسەلاتی پرۆتۆكۆلین بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران ممارەسەیان دەكات، نەك بە تەنها، لەبەرامبەردا حكومەتت هەیە، حكومەت بەرپرسە لە جێ بەجێ كردنی ئەو بەرنامەی كارەی كە پەرلەمانی كوردستان و هەر پەرلەمانێكی تر متمانەی پێ دەدات، كە بەرپرسە لە تەقدیمكردنی خەدەمات كە دەڵێن (الادارە شوؤن الحكومە)، مادام ئیدارەی شئوونی حوكوم دەكات كەواتە بەرپرسە سیاسیەن لەبەردەم پەرلەمان، پەرلەمان چۆن متمانەی پێ داوە بە هەمان شێوەش دەتوانێت لەسەر تەقسیر لە ئەداكردنی بەرنامەی كاری سیاسە عامەی خۆی سیقەی لێوەربگرێتەوە، سیقەكەش داهێنانێك نەبووە لە پەرلەمانی كوردستاندا بكرێت كە (٣/٢) بێت، فەرموو برۆن دەستووری هەموو وەڵاتان دیراسە بكەن، قانونی هەموو وەڵاتان دیراسە بكەن، متمانە پێدان بە زۆرینەیە، لێسەندنەوەی متمانە بە (٣/٢)ەیە بە مەبەستی ئیستیقراركردنی سیاسی لەو وەڵاتە، چونكە هەر زۆرینەیەك بتوانێت متمانە لە حكومەت بسێنێتەوە هیچ حكومەتێك ئیستیقرار بە خۆیەوە نابێنێت، زۆرینەی پەرلەمان دەتوانێت ئەو مانگە متمانە لە حكومەت بسێنێتەوە، پاش سێ مانگێ تر دووبارە متمانە لە حكومەت بسێنێتەوە، بە هیچ شێوەیەك ئیستیقرار بە خویەوە نابینێت، لەبەر ئەوە داهێنانێك

نیه یاساکان یان پڕۆژەی دەستوور لە هەرێمی کوردستان ئەوەی کردبێت، بگەڕێنەوە بۆ سەر دەساتیر، بۆ سەر قوانین هەر هەمووی متمانەدان بە زۆرینەیە و متمانە لێسەدندنەوە لە هەمان کاتدا بە (٣/٢)یە، ئەوەی کە پەیوەستە بەوەی کە لە بڕگەی سێیەمدا هاتووە لەماددەی (١٦) پەیوەستە بە مەسئولیەی جینائی، مەسئولیەتی جینائی دائیمەن لە نیزامی پەرلەمانی بگەڕێنەوە بۆ دەستووری عێراقی سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی کۆمار بەرپرسە جینائیەن، جینائیەن چن ئەو تاوانانە، بۆ نموونە سەرۆکی کۆماری کاتێك کە خیانەتێکی عوزما دەکات بەرپرسە جینائیەن، کە مەحکەمەی موختەس دادگایی کرد و گوتی خیانەتی عوزمات ئەنجام داوە ئێنجا دێتە بەردەم پەرلەمان و پەرلەمانیش متمانەی لێ دەسێنێتەوە، سەرۆکی هەرێم نامێنێت و سزا دەدرێت و بەو سزایەی کە بۆی دانراوە، بۆیە ئەوەی کە هاتووە لە ماددەی (١٦) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئەوە تەنها پەیوەستە بە مەسئولیاتی جینائی، سەرۆکی هەرێم بەرپرس نابێت سیاسیەن لەبەردەمی پەرلەمان، هیوادارم روونکردنەوەکانم وازح بێت، بۆیە زۆر سوپاستان دەکەم کە داواتان لێکردم و هەم رێگاشتان پێدام کە روونکردنەوە بدەم، دێینە سەر ماددەی چوار، داوا لە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەین کە ماددەی چوار بخوێنێتەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (٧)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١- لە ماوەی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پالاوتن دەکاتەوە.

٢- خوازیارانی خۆکاندیدکردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، لە ماوەی (٣) رۆژ لەبەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپالاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣- سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی (٢) رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپالاوتن ناوی ئەو پاڵێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤- هەر کەسێك لەوانەی کە داواکاریان پێشکەشکردووە ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی (٢) رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمیز تانە بدات، دادگای تەمیز لە ماوەی (٢) رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە و بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بن بڕە.

٥- سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان لە ماوەی (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بن بڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦- ئەگەر هیچ پالێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە و کێ برکێ لە نێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەستهێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پالێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت، ئەگەر پالێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەستهێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم/ بەدەر لە حوکمی خاڵی یەك برگەی یەکەمی ئەو ماددەیە پەرلەمانی کوردستان لە ماوەی سێ رۆژ لە دوای دەرچوواندنی ئەو یاسایە دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم ئەکاتەوە.

بەرێز ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟ (محمد، نجات خان، مامۆستا وەیسی، کاك محسن، نزار، ظاهر، ادریس، گولیزار خان، دکتۆرە گەلاوێژ، کاك شوان، دکتۆر صباح، کاك بەهمن، دکتۆر رێبوار، کاك حکمت، مامۆستا جیهاد، دکتۆر شێرکۆ، دکتۆر کاظم دکتۆر اسماعیل، کاك دیاری، مامۆستا ابو بکر، کاك سیروان، کاك سۆران، سەرچنار خان، کاك مەم، شادیە خانم، کاك عبداللستار، دکتۆر هەورامان، رۆژان خان، دکتۆرە رێواز، سلما حان، کاك سەرکۆ، کاك شەمۆڵ، کاك کارزان، کاك لوقمان، کاك شاخوان، کاك ناصر، موژدە خان، کاك مسلیم، بەدریە خان)، فەرموو کاك محمد.

بەرێز محمد سعدالدین عبدالله:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمانی کوردستان تا ئێستا ئەوەی بینیمان زۆربەی سەرۆك دەستەکان و ئەندامانی ئەنجومەنی کۆمیسیاران هەم لێرە هەڵبژێدراون و هەموو ئەنجومەنی وەزیرانیش لێرە هەڵئەبژێدرێ، ئەو جۆرە رێکارانەی نەبووە تا ئێستا، (٣) رۆژ بۆ ئەوەی خۆیان کاندید بکەن و پاشان دوو رۆژ تانە لێدان و دوو رۆژ بۆ ئەوەی ئیعلان بکرێ، هەست ئەکەم ئەو رێکارانە وەقت کوشتنە، لیژنەی تایبەتمەند لە پەرلەمانی کوردستان یان سەرۆکایەتی هەرێم پاش ئەوەی ناوی کاندیدەکان وەرئەگرێ، ئەو کاندیدانەی مەرجی یاساییان تێدایە ئیعلانیان ئەکات پاشان هەڵبژاردن ئەنجام ئەدرێ، بۆیە پێشنیاز ئەکەم پاش ئەوەی دەرگای پاڵاوتن دائەخرێ ناوی ئەو پالێوراوانەی کە مەرجی یاساییان تێدایە بۆ ماوەی دوو یان سێ رۆژ ئیعلان بکرێ و هەڵبژاردن لە ناو پەرلەمان ئەنجام بدرێ، سوپاس.

بەرێز ڤالا فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عبدالستار.

بەرێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە ئەو سەرنجانەمان هەیە بەتایبەت لەسەر برگەی پێنج لە ماددەی چوار یەكەم كە ئاماژە بە دەنگدانی ئاشكرا ئەكات بۆ هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم، واتە دەنگدانی ئاشكرا زیاتر لە متمانە پێدان نزیكە نەك هەڵبژاردن، بەتایبەت ئەگەر چەند كاندیدێك هەبێ، یەعنی زیاتر لە كاندیدێك هەبێ، حەقیقەت ئەو دەقە هەست ناكەم لە هیچ دەستوورێكی هاوچەرخ هاتبێ كە لە هۆڵی پەرلەمان بە دەنگدانی ئاشكرا سەرۆكی هەرێم هەڵبژێردرێ، ئەوە زیاتر لە متمانە پێدان ئەچێ، دووەم، هەموو یاسا بەركارەكان سەبارەت بە هەلبژاردنی گشتی بێ یان هەڵبژاردنی تایبەت بێ زیاتر بە نهێنیە بۆ هەڵبژاردنی كەسەكان بۆ پۆستەكان، هەڵبژاردنیش واتە لە نێوان زیاتر لە كاندیدێك، بەلاّم بەو شێوە بە ئاشكرا دەرفەت بۆ ململانێ كەم ئەكاتەوە، میكانیزمی هەڵبژاردن و سەركەوتنیشی بەرێژەی زۆرینەی رەهای ئەندامان پێم وایە پێچەوانەی ماددەی (٧٠) ی دەستووری كۆماری عێراقە هی ساڵی (٢٠٠٥) كە تێیدا هاتووە (ئەنجومەنی نوێنەران لە نێو پاڵێوراواندا سەرۆك كۆمار هەڵئەبژێرێ بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی)، كەوایە ئەزانن دەستووری عێراقیش بۆ ئێمە لازمە، پێم وایە ئەبێ وەكو دەستووری عێراقی لێ بكرێ، برگەی شەشی هەمان ماددە لە یەكەم، لە حاڵەتی نەبوونی كاندید تەنیا بوونی یەك كاندید ئەوە دەنگدانی بۆ ئەكرێ، ئەوەش پێچەوانەی پرەنسیپی هەڵبژاردنە، بۆ ئەوەی كاندید بە تەنیا مەبەست تێیدا زیاتر پشتیوانی و پشتگیری كردنە نەك دەنگدان، خاڵی حەوتەم برگەی دووەم پێویست نیە، تەنیا رێكخستنی بەرێژەیە لەگەڵ هەمان ماددە دروستە، خاڵی هەشتەم برگەی یەكەم لە ماددەی پێنج كە كۆتایی ویلایەتەكانە، پەرلەمان و سەرۆكایەتی، بەیەكەوە بنووسرێ (بەدەستبەكار بوونی خولی نوێ) ئەوەی بۆ بنووسرێ وەكو لە دەستووری عێراق هاتووە، خاڵی نۆیەم برگەی دووەم واتە درێژ كردنەوەی دەستەلاّتەكان لە كاتی كۆتایی هاتنی خولی چوارساڵی، واتە ئەگەر هەڵبژاردنی پەرلەمان بێ بۆچی گونجاو نیە كە كەسێكی تر هەڵبژێدرێ و كار بە پرەنسیپی (الاستمراریە) بكرێ بۆ ویلایەتی ناوبراو، ماددەی هەشتەم خاڵی دەیەم، پێم وایە بەو شێوەیە بێ (ئەو یاسایە دوای دەرچوواندنی بە جێبەجێ كراو ئەژمار ئەكرێ لە رۆژنامەی فەرمی وەقایئعی كوردستان بلاّو ئەكرێتەوە، سوپاس.

بەرێز ڤالاّ فەرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نەجات خان.

بەرێز نجاە شعبان عبدالله:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

داوا دكەین پەسند كرنا ماددێ چارێ لە پێشنیارا یاسایە كارا كردنا دامەزراوێن سەرۆكاتیا هەرێمێن كوردستانێ-عێراق پرۆسێن هەڵبژاردنا سەرۆكێن تا هەبوونا دەستوورێن، ژ برگا ئێكی و خالاّ (١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦) بە تایبەت خالاّ پێنجێ برگێ ئێكێ ماددا چارێ كو سەرۆكێ هەرێمێ ل دەنگدانەكا ئاشكرا و زۆرینەی رەها ئەندامان بێتە پەسند كرن و هەروەسا برگا دووێ لە پشتی سێ رۆژان درچوونا ڤێ یاسایێ دەرگاهێ

خۆ پالأوتنێ بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێمێ بێتە ڤەکرن، کو مەرجێن ماددێ پێنجێ تێدابن، ئایا خۆ کاندید بکەن، تەمەنێ وی چل سالآ کێمتر نەبی، و هاولآتیا هەرێمی کوردستانا عێراقی بیت، مافێ مەدەنی و سیاسی بەهرەمەند بی.

بەرێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، شروتەکان دیاری کراوە، تەنیا بلێ پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم کە ماددەکە وەکو خۆی هاتووە، ئەوەی کۆمێنتی هەیە، تکایە تەنیا ئەوان قسە بکەن ئەوانی تر تەنیا پشتگیری بکەن، فەرموو دکتۆر.

بەرێز د.شیرکو جودت مصطفى:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرۆسەی دەنگدان دیارە مەوزووعی دەنگدان ئاشکرا بێ یان نهێنی حیکمەتی خۆی هەیە، ئەوەی گرنگە ئەوەیە حیکمەتی دەنگدانی نهێنی لە پاراستنی ئازادی و پاراستنی پەیوەندیە سیاسیەکان و ترەوەیە، بۆیە سەرۆکایەتی پەرلەمانیش بە نهێنی هەڵبژێردرێ، بۆیە سەرۆکایەتی هەرێم ئەولاترە کە بە نهێنی هەڵئەبژێدرێ لە پەرلەمانەوە، مەسەلەی دەنگدان بە ئاشکرا بێ بەراستی بە کارێکی نەگونجاوی ئەزانم، لەبەر ئەوەی شتێکە لە هۆڵی پەرلەمان و پەیرەوی ناوخۆش، لە ماددەی دووی یاسای (٢٠٠٥) ی سەرۆکایەتی هەرێمیش کە لە ماددەکەی پێشتر ئیقرار ئەکرێ یان پێشنیاری ئیقرار کردنی هاتووە لەوێ باس لە دەنگدانی نهێنی ئەکات، ئێستا چۆن ئەبێ لێرە بگۆردرێ، خاڵێکی تر مەسەلەی زۆرینەکە، ئێمە لەگەڵ ئەوەین بە سێ لەسەر چوار متمانە وەربگرێ، بە زۆرینەی رەها متمانەی لێ بسەندرێتەوە، لەبەر حیکمەتی زۆرینە و کەمینە لە مەسەلەی دەنگدان و لێ سەندنەوەی متانە بێ یان هەر شتێکی تر هەبێ.

بەرێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا وەیسی.

بەرێز ویسی سعید ویسی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم کە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بمێنێتەوەو بەتایبەت شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك، چونکە بۆ پۆستی بالآی تەنفیزی پێویستە بە دەنگدان بێ، وەکو چۆن متمانە بە کابینەی حکومەتیش بە یەکە یەکەی ئەندامان بە ئاشکرا ئەبێ.

بەرێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر کازم.

بەرێز د.کاظم فاروق نامق:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ئەکەم لە کۆی پێشنیاز و قسەکانی سەرجەم هاورێیانم (سیپان، کاوە، دیاری، سیروان، شادی خان، مژدە خان).......

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوان قسەیان نەکردووە جارێ.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

...... ئەوانەی قسەیان کردووە لەسەر سەرجەم بڕگەکان پشتگیریان کردووە.

بەڕێز ڤالآ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

تەنیا ماددەی چوارەم.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

..... هەر قسەیەکیان کردبێ پشتگیریان ئەکەم.

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەیەك کۆتایی هاتبێ ناتوانین لەسەر بڕگە و ماددەیەك گفتوگۆ لەسەری کۆتایی هاتووە.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

ئەوە بە قەزا حیسابی ئەکەم، چونکە ناتوانم هەمووجار بگەڕێمەوە، ببورە ئەوە لەسەر دوو دەقەکە حیسابی مەکە، من لەسەر ماددەی چوارەم لە بڕگەی دووەم و بڕگەی پێنجەم، سەبارەت بە بڕگەی دووەم لە ماددەی پێنجی یاسای ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) کە مەرجەکانی خۆ کاندید کردن دیاری ئەکات مەرجی بڕوا نامە باس نەکراوە، ناکرێ لە هەرێمێك سەدان و هەزاران کەسانی خاوەن بڕوانامە و شایستە هەیە کەسێك ببێ بە سەرۆکی هەرێم بڕوانامەی نەبێ، لەبەر ئەوە پێشنیاز ئەکەین ماددەی پێنجی یاسای ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) هەموار بکرێتەوە و مەرجی بوونی بڕوانامەی لای کەم بەکالۆریۆس جێگیر بکرێ........

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دکتۆر ئەوە پەیوەست نیە، ئەبێ پرۆژە تەقدیم بکرێ، ئەبێ هەموار بکرێتەوە، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێن تکایە لەسەر ماددەی چوار.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

.... سەبارەت بە ماددەی چوار خاڵی پێنجەم، لە هەموو سیستەمێکی پەرلەمانی پێشکەوتوو کاتێ دەسەڵاتەکانی ئەو سەرۆکە دەسەڵاتی ڕەهای هاوشێوەی ئەوە ئەبێ ئەوە ڕێژەی متمانە بەخشین و میکانیزمی متمانە بەخشین و لێسەندنەوە ڕێژەکە هاوشێوەن، لێرە ڕێژەی متمانە بەخشین زۆرینەی ڕەهایە و ئاشکرایە، بەڵام متمانە لێ سەندنەوە دوو لەسەر سێ و نهێنیە، بەڕاستی تێناگەین وایە؟ ئەگەر ئەڵێن لە زۆرێك لە وڵاتان لەبەر ئیستیقراریەتی سیاسی بەو شێوازەیە ئێمەش ئەڵێین.

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

کاتەکەت تەواو بوو، فەرموو کاك محسن.

بەرێز محسن حسين مصطفى:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژبەر کو ئەو یاسا و بڕیارێن ل پەرلەمانێ کوردستانێ تێنە پەسند کرن و تێنە ناردن بۆ سەرۆکایەتیا هەرێمێ و لێرە تێنە دەرچوواندن، ئەو ماوێ هاتیە دارشتن وان رێکارێن زۆر گونجاوە، پەسندا ئاخافتنێ (نەجات) خانێ دکەم وەکو خۆ بمینێت.

بەرێز ڤالاَ فەرید ابراهيم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر اسماعیل.

بەرێز اسماعيل على طه:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو پێشنیارم هەیە، ب نسیبەت خالاَ دوێ ئەز پێشنیار دکەم سەرۆکێ هەرێمێ دەست ل پۆستێ حیزبی بکێشێتەوە و موتەفەرغ بی بۆ کارێ خۆ، موفتەرەحێ دی پێشتگیریا دکتۆر (شێرکۆ) دکەم دەنگدان نهێنی بی نە ئاشکرا.

بەرێز ڤالاَ فەرید ابراهيم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك نزار.

بەرێز نزار ملا عبدالغفار:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو یاساییەك ئەمەوێ بە داتا پێشنیار بکەم لەسەر ماددەی چوار بە هەردوو خاڵی یەکەم و دووەمی بە هەموو خاڵەکان، لە کۆی (٦٨) واژوو کە پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان کرا بۆ پێشکەش کردنی یاسای کاراکردنەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کە ئەکاتە (٦١,٢ ٪) ، لیژنەی یاسایش لە کۆی (١١) ئەندام (٩) ئەندام واژووی کردووە، بۆیە من وەکو یاساناسێك پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم بۆ هەموو ماددەکانی، سوپاس.

بەرێز ڤالاَ فريد ابراهيم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك دیاری.

بەرێز دیاری انور حمه رحيم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر (کاظم) ئەکەم.

بەرێز ڤالاَ فريد ابراهيم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زاهیر.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم سەبارەت بە ماددەی چوار بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی حەوت یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە یەکی هەموار کراو پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەو ڕێکارانەی خوارەوە ئەگرێتە بەر، داوا ئەکەم هەموو برگەکانی ئەو ماددەیە وەکو خۆی پەسند بکرێ.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا ئەبو بەکر.

بەڕێز ابو بکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر (اسماعیل، دکتۆر شێرکۆ) ئەکەم، و بەشێك لە وتەکانی دکتۆر کازم کە دەنگدانی ئاشکرا پێچەوانەی بنەماکانی هەڵبژاردنی پاکە، پێچەوانەی ڕێکەوتننامەی مافە مەدەنی و سیاسیەکان ئەکات کە عێراقیش واژووی کردووە، بۆیە پێیوستە دەنگدان نهێنی بێ، پێویستە سەرۆکی هەرێم خۆی تەرخان بکات بۆ کارەکەی و دەست لە پۆستە حیزبیەکیە بکێشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئدریس.

بەڕێز ادریس اسماعیل عبوش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە لە ماددەی چوار لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێ پشتگیری لێ ئەکەم.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیروان.

بەڕێز سیروان محمد فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بابەتی برگەی پێنج سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی ئاشکرا بە دەنگی زۆرینەی ڕەها تا دوایی، منیش وەکو هاوڕێیان ئەوە متمانە پێدانە پێویستە بە نهێنی بێ، مافێکی سروشتی ئەندامانە، لە برگەیەکی تریش سەرۆکی هەرێم ئەبێ دەسەڵاتەکانی پرۆتۆکۆلی و تەشریفاتی بێ، منیش دووپاتی ئەکەمەوە بەلای کەمەوە ئەبێ هەڵگری بروانامەی بەکالۆریۆس بێ، چونکە ئەو ولاتە زیاتری قابیلە، پشتگیری خۆم بۆ قسەکانی بەڕێز (دکتۆر کاظم) ئەکەم.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار برگەی یەکەم و دووەم.

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سۆران.

بەڕێز سوران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار داوا ئەکەم بەو جۆرەی لێ بێ خوازیاران خۆ کاندید کردن بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی پێنجی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) ئەو مەرجانەی دیکەی تێدابێ:

١- تاوانبار نەکرابێ بە تاوانێکی ئابروبەرانە

٢- هەڵگری بروانامەی بەکالۆریس بێ.

٣- پشتگیری لاینی کەم (١٠) ئەندامی پەرلەمانی هەبێ.

ناکرێ هەرکەس هات بڵێ خۆم کاندید ئەکەم بۆ سەرۆکی هەرێم

٤- دەستبەرداری پۆستە حیزبی و سەربازیەکانی بێ بەر لە خۆ پاڵاوتنی.

بۆ خاڵی پێنجیش پشتگیری کاك (عبدالستار) ئەکەم کە پەرلەمانی کوردستان بە دەنگدانی نهێنی و راستەوخۆ لە نێو پاڵێوراوان سەرۆکی هەرێم هەڵبژێرێ بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامەکانی، لە خاڵی شەشیش ئەو دوو لەسەر سێیە بچەسپێ، دەنگدانەکەش نهێنی و راستوخۆ بێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە گەلاوێژ.

بەڕێز د.گەلاوێژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاشکرایە سەرۆك بۆ هەرێمێك هەڵئەبژێردرێت دوو توێژمان هەیە، ئایا نهێنی بێ یان ئاشکرا؟ ئەگەر سەرۆك لە ناو خەڵك هەڵبژێرین ئەوە بەس نهێنیە، ئەگەر سەرۆك لە ناو پەرلەمان هەڵبژێرین ئەوە بە نهێنی یان ئاشکرا ئەبێ، بۆیە ئێمە پێمان باشە و پشتگیری ئەکەین دەنکدان ئاشکرا بێ، بۆ ئەوەی بنەمەکانی دیموکراسی هەبێ، و شەفافیەت لەگەڵ دەنگدەران، موزایەدەی سیاسیش ناکرێ ئەگەر ئاشکرا بێ، ئەو سەرۆکەش هەڵئەبژێردرێ تەعبیر لە هەموو فراکسیۆن و ئەندامانی پەرلەمان ئەکات، بۆیە باشترە ئاشکرا بێ، پشتگیری لە هاورێیانم ئەکەم ماددەی چوار وەکو خۆی بمێنێ، پاڵپشتی لە برگەی پێنجەم ئەکەین دەنگدان ئاشکرا بێ.

بەڕێز ڤالآ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو سەرچنار خان.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی دکتۆر شێرکۆ و دکتۆر اسماعیل و مامۆستا ئەبو بەکر و دکتۆر کاظم مامۆستا سۆران ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز ڤالآ فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك شوان.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هاوڕێیانم لە لیژنەی یاسایی ئەکەم ماددەی چوار بە هەموو برگەکانی پەسند بکرێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالآ فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك مەم.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەڕای ئەوەی پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر کاظم و دکتۆر شێرکۆ و کاك سۆران و کاك ئەبو بەکر هەڵەدنی ئەکەم، دەربارەی مەرجەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان، پێشنیازم هەیە برگەی دوو لە ماددەکە ئاوا بێ (خوازیارانی خۆکاندید کردن بە دەر لە مەرجەکانی ماددەی (٥) ی یاسای سەرۆکایەتی کە سێ مەرجە ئەو پێشنیازەی دکتۆر کاظم و ئەو پێشنیازەی کاك ئەبو بەکر بە هەند وەگیرێ لە ناو ئەو ماددەیە، مەسەلەی بڕوانامە و ئەوەی نابێ ئەندامی هیچ حیزبێکی سیاسی بێ ئەوەش زیاد بکرێ تا چوار ساڵ بەر لە دەست بەکار بوونی ئەندامی هیچ حیزبێك نەبووبێ، خاڵێ چوارەمی ماوەی دوو ڕۆژ لە ڕاگەیاندنی ناوی کاندیدەکانی دادگای تەمیز سکاڵآ بکەن، با لە دۆخێکی لەو جۆرە ئەگەر پشوو بوو چی ئەکرێ، من ئەو پرسیارە لە هاوڕێیان ئەکەم لە لیژنەی یاسایی، ئەو دوو ڕۆژە زیاد بکرێن شتێکی تەکنیکیە، سێ یان چوار ڕۆژ، خاڵی پێنجەم، سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینە، بێگومان پشتگیری لەوەش ئەکەم ئەبێ دەنگدان ماڤ پەرلەمنتارانە لە بەڵگەنامە نێودەولەتیەکان جەخت لەسەر مەسەلەی دەنگدانی نهێنی ئەکات، پێویستە بە نهێنی بێ نەك ئاشکرا، ئەشێ جۆرێ لە بێمتمانەیی هەبێ لە دۆخێکی لەو جۆرە کە دانراوە، خاڵی شەشەم، ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی ڕەهای بە دەست نەهێنا، پێشنیار ئەکەم دوو لەسەر سێ بێ، وەکو چۆن لە ئەحکامەکانی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری

عێراق هەیە، دوو لەسەر سێ، ئەگەر رکابەری هەبوو ئەوکاتە زۆرینەی رەها بێ، پێشنیاز ئەکەم بکرێ بە دوو لەسەر سێ، لە جەولەی دووەم زۆرینەی رەها بێ، سوپاس.

بەرێز ڤالأ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر سەباح.

بەرێز صباح محمود محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم ماددەی چوار وەکو خۆی بێ، پشتگیری لە قسەکانی نەجات خان و مەلا وەیسی و کاک محسن و کاک نزار و کاک زاهیر و گولیزار خان و گەلاوێژ خان و کاک شوان ئەکەم.

بەرێز ڤالأ فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شادی خان.

بەرێز شادی نوزاد وەهاب:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هاورێیانم ئەکەم کە تەرکیزیان خستە سەر خاڵی پێنجەم لەو ماددەیە کە دەنگدان بەنهێنی بێ، چونکە ئەوە سادەترین مافی ئینسانە بە پێی رێکەوتنە نێودەوڵەتیەکان مافە مەدەنی وسیاسی کە دەنگدان بە نهێنی بی، و متمانە پێدان وەکو متمانە لێ سەندنەوەی بە دوو لەسەر سێ بێ، خاڵێکیش بۆ من بۆتە جێی پرسیار، خاڵی شەشەم ئەگەر یەك پاڵێوراو هەبێ نووسراوە ئەگەر پاڵێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بە دەست هێنا ئەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەی ئەگەر بە دەستی نەهێنا؟ تەنیا نابێتە سەرۆکی هەرێم ئەی میکانیزمی رووبەروو بوونەوەی ئەوە چیە؟ یان رێگا چارە چیە؟ چونکە ئاشکرا ئەبێ رێگا چارە هەبێ و دیاری بکرێ.

بەرێز ڤالأ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کام بەهمەن.

بەرێز بهمن کاك عبدالله احمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٤) برگەی (٥) شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك لە پەرلەمانەوە لە دەستووری هیچ وڵاتێك دیاری نەکراوە بە نهێنی بێ ئەوە یەك، لە ماددەکانی تر هاورێیانم لە پەرلەمانتاران زۆر نمونەی عێراقیان هێنایەوە بەبیریان دەهێنمەوە لە ماددەی (٧٠) لە دەستووری عێراقی کە باسی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆمار دەکا بەهیچ شێوەیەك ناڵێ نهێنییە، خاڵێکی تریان بەبیر دەهێنەوە لە یاسای ژمارە (٨)ی ساڵی (٢٠١٢)ی عێراق تایبەت بە هەڵبژاردنی سەرۆك کۆمار دیسانەوە باسی نهێنی ناکا رێژەی دەنگدان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆك زۆرینەی رەها روحی دیموکراسییە و لە زۆربەی وڵاتاندا پەیرەو دەکرێت و لە زۆربەی پەرلەمانەکانیشدا، سەبارەت بەوەی کە ئایا دەنگدانی نهێنی و ئاشکرا رێژەکەی چۆن بێ ئێمە هەموومان

دەزانین کە سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکومەت دوانەی دەسەڵاتی جێبەجێکردنن و زۆرینەی دەسەڵاتەکانیش لای سەرۆك وەزیرانە کەچی سەرۆك وەزیران بە زۆرینەی رەها متمانەی پێ دەدرێت بە دەنگدانی ئاشکراش و بە (٣/٢) متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە چ مەعنا کە سەرۆکی هەرێم ئەوەندەی ئەویش دەسەڵاتی نییە بە رێژەیەکی لەو زیاتر دەنگی پێ بدری و بە رێژەیەکی لەو کەمتریش متمانەی لێ وەربگیرێتەوە، بۆیە ئەوە ناکۆکیەك دروست دەکا لە نێوان ئەو دووانەی دەسەڵاتی جێبەجێکردن، لە ماددەی (٧٤) پەیرەو هاتووە کە سەرۆك وەزیران بە (٣/٢) متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە لەبەرئەوە سەرۆکی هەرێمیش دەسەڵاتی جێبەجێکردنە دەبێ بە هەمان شێوە بێ، سەبارەت بە دەنگدانی ئاشکرا ئێمە تەجروبەی رابوردوومان هەیە ساڵی (٢٠٠٥) سەرۆك کە بۆ یەکەمین جار لە پەرلەمان هەڵبژێردراوە بەدەنگدانی ئاشکرا بووە و بڕیاری ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠٠٥) مان هەیە هەروەها چۆن سەرۆکی حکومەت بەدەنگدانی ئاشکرا دەنگی پێ دەدرێ بە زۆرینەی رەها دەبێ سەرۆکی هەرێمیش بەهەمان شێوە بێ، دەنگدانی ئاشکرا زیاتر شەفافیەتی تێدایە بۆ خەڵکی کوردستان و خەڵکی کوردستان ئێمەی کردووە بە نوێنەری خۆی حەقە بزانێ نوێنەرەکانی کێ بە سەرۆکی ئەو هەڵدەبژێرن شەفافیەتی تێدابێ، سەبارەت بە بڕوانامە زۆری لەسەر وترا ئێمە بۆ هەڵبژاردنی ئەندامانی پەرلەمان کە بەرزترین دەسەڵاتی یاسادانانە بڕوانامە زۆر گرنگە، بڕوانامە نەکراوەتە مەرج، بۆیە زەروور نییە بۆ سەرۆکی هەرێم بڕوانامە مەرج بێ، بۆ سەرۆکی هەرێم ئەزموونی سیاسی لەبەرئەوە دەسەڵاتێکی سیادییە و سیاسییە ئەزموونی سیاسی و ئەزمونی ئیداری زۆر گرنگترە لە بڕوانامە، چونکە ئێمە سەرۆکێك بۆ هەرێمێك دیاری دەکەین نەك مامۆستایەك بۆ زانکۆ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.هەورامان،

بەڕێز د.هەورامان حمه شریف (گێچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی کاك عبدالستار دەکەم و بەڕێز کاك د. شێرکۆ جودەت و بەڕێز کاك سۆران، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.رێبوار.

بەڕێز د.رێبوارعبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێك لە ئەوانەی کە من مەبەستم بوو ئاخافتنەکانم کرا، بەڵام سەبارەت بە بڕگە (٥) ماددە چوار ئایا سەرۆکی هەرێم بە چ ئالیەتێك هەڵبژێردرێ بە ئاشکرا یان بە نهێنی من لە گەڵ ئەوەم کە بە ئاشکرا سەرۆکی هەرێم هەڵبژێردرێ لەبەر دوو هۆکاری سەرەکی، یەکەم: یەکەم جارە کە بە ئاشکرا هەڵبژێرین

فەرهەنگێکی تازە بێنینە نێو ئەدەبیاتی دەنگدان لە دامەزراوەکانی هەرێمی کوردستان ئەویش ئەوەیە کە چەمی (ترانس پرێنس)ئەوەی کە پێ دەڵێن شەفافیەت بەرجەستەکەین، دوو: دەکرێ بیکەین بەعورفێکی یاسایی، چونکە بڕیاری ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠٠٥) ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە بۆ یەکەمجار سەرۆکی هەرێم لە کوردستان بە دەنگدانی ئاشکرا هەڵبژێردرا، بۆیە لەگەڵ ئەوەم بڕگە (٥) ماددە چوار وەکو خۆی بمێنێتەوە

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو ڕۆژان،

بەڕێز ڕۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوار بڕگەی یەکەم خاڵی (٥) من پێشنیار دەکەم دەنگدان بە نهێنی بێت، چونکە ئەوە دەنگدانە، متمانەدان نییە و جیاوازە لە متمانەدان بە سەرۆکی حکومەت، سەرۆکی حکومەت لەلایەن سەروکی هەرێمەوە تەکلیف دەکرێ و لەلایەن پەرلەمانەوە تەسمییە دەکرێت و کاندیدی گەورەترین کوتلەیە و تاکە کاندیدیش دەبێ و هۆکارێکی دیکە و دەنگدانی ئاشکرا پێم وایە ئیرادەی پەرلەمانتار وەردەگریتەوە لەوانەیە لەم کاتەدا دوو کاندید هەبێ یان زیاتر هەبێت پەرلەمانتار چۆن بتوانێت دەنگ بە کام کاندید بدە و هەڵبژێرێت وخاڵی پێنج پێشنیار دەکەم دەنگدان بە (٣/٢) بێت، ئێمە سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرین سەرۆکی هەموو هەرێمی کوردستانە پێم وایە بە (٥٦) دەنگ سەرۆکی هەرێم ئەم دەنگدانە زۆر کەمە و عیبارەت ناکا لە دەنگی هەموو هەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حیکمت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیرا لیژنا یاسایی د کەم یا ماددا چار ب هەر شەشە بڕگا ڤە و پشتگیریت ل هەموو ئاخافتنێت کاك بهمن ژ د کەم و پشتگیری ل هندێ د کەم کو هەر شەشە بڕگا وەکو خۆ بمێنن، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.ڕێواز.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەم بڕگەی (٥)ی یەکەم بەم شکلەی لێ بکرێ، سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی نهێنی و بە دەنگی (٣/٢)ی ئەندامانی پەرلەمان لە ماوەی (٣) ڕۆژ لە ڕۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێرێ ئەم (٣/٢)یە بۆ؟ ئەم (٣/٢)یە لە دەستووری عێراقیدا هەیە ماددەی (٧٠) لە دەستووری لبنانیدا هەیە دراوسێمانە عەینی شتە و نهێنییە (٣/٢)یە لە دەستووری ئیتالیش ساڵی (٤٨) لە ماددەی (٨٣)

هەیە کە وڵاتێکی ئەوروپییە و دەیبەستمەوە بەو بڕگەیەی یان بەو بەشەی ماددەی رابوردوو کە موناقەشەمان کرد کە وتمان سەرۆکی هەرێم نوێنەرایەتی هەرێمی کوردستان دەکا لە دەرەوەو لە ناوخۆ و بەناویانەوە قسە دەکا بیرکردنەوەی بەرێزتان یان زاکیرەی بەڕێزتان دەبەمەوە بۆ چەند ساڵێك پێش ئێستا گەر بیرتان بێ شتێك لەناو رای گشتیدا ئیسارە دەکرا کە هەموو جارێك دەیان وت (١١١)ئەندامی پەرلەمان ناتوانێ گوزارشت لە خواستی خەڵکی کوردستان بکا ئەوە ئەوانە نوێنەری ئێمە نین بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکێکی بەهێز بۆ هەرێمی کوردستان، بەڕێزان ئەگەر خەڵك لە دەرەوە بە (١١١)مان رازی نەبووبێ و ئەوە ئیسارە کرابێ لە ناو خەڵك و وروژێنرابێ کە ئێمە ناتوانین لە جیاتی ئەوان بڕیار بدەین بۆ ئەوەی سەرۆکێکی بەهێز بۆهەرێمی کوردستان هەڵبژێرین چ جای (٥٦)مان ئاسانترە، بۆیە بۆ ئەوەی سەرۆکەکە بەهێز بێ بۆ ئەوەی ئەم روانگەیەش بەرجەستە ببێ کە بەناوی هەموومانەوە قسە بکا و بۆ ئەوەی ئەم قسەیەی لە سەر نەبوونی متمانە دەکرێ لە راستیدا ئەو روانگەیە کە هەیە لەسەر نەبوونی متمانە لە ناو هێزە سیاسییەکان حەقە ئێمە بایی ئەوە متمانەمان بە خۆمان بێ کە قسە لە سەر ئەوە بکەین دەبێ دەنگدانەکە بە (٣/٢)بێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا جهاد.

بەڕێزجهاد حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیمە ئیقتیراع ل سەر گەلەك دستوورا وڵاتێ کر، چ نابێ ب راستی ئەڤە بەس بێین فلان دەستووری هۆ گۆتی حەتە نموونە عێراق یان دەولەتێ جیران، پێتڤیا ل سەر مە پەرلەمانێ کوردستانێ ئیبداع بکەین ل دانانێ یاسا کو خزمەتێ وڵاتێ بکەین، پشتگیریا ماددێ چارێ دکەم ب هەمی برگا، نابینم چ تشتەکی نەگونای تێدابیتن، کارتێکردنێ ناکاتن ئەگەر دەنگدان ئاشکرا بیتن یان نهێنی، پشتگیریا ئاشکرا دکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سلما خان، نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەرێز د.رێواز فائق حسین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتر لە جارێك تێبینیم کردووە بەرێزان ئەندامان جوابی یەکتری ئەدەنەوە، تکا ئەکەم کۆنترۆڵی بکەن.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

رێگا نادرێ هیچ ئەندامێك وەڵامی یەکێکی تر بداتەوە، تەنیا روون کردنەوەی خۆی ئەدات، پێش جەلسە ئەو روون کردنەوانە دراوە، تەعلیق لێدان و وەڵامدانەوە نیە، بەپێی پەیرەو ئەبێ قسە بکرێ، فەرموو سلما خان.

بەڕێز سلمى فاتح توفيق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی دکتۆرە ڕێواز و ڕۆژان خان و هەموو هاوڕێیانم ئەکەم کە لە خاڵی پێنجەم لە ماددەی چوارەم باسی دەنگدانی نهێنی و دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامان ئەکات، پشتگیری ئەو بەڕێزەی تر ئەکەم باسی ئەوە ئەکات، جەخت ئەکەمەوە لەسەر ئەوەی کاندیدی سەرۆکی هەرێم ئەبێ دەستبەرداری پۆستی حیزبی بێ بۆ ئەوەی کاتێ نوێنەری هەرێمی کوردستان ئەبێ لە ئاست ناوخۆ و دەرەوە نەتوانێ پەیوەندی سیاسی و دبلۆماسی بۆ بەرژەوەندی خۆی بەکاربێنێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرکۆ.

بەڕێز سەرکۆ ئازاد حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی چوار مەرجەکانی سەرۆکی هەرێم ، پێویستە سەرۆکی هەرێم لە ماددەی سێ باسکرایە، ئەوتری سەرۆك لە ئاستی ناوخۆی و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاولآتیانی...........

بەڕێز د. ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە تەواو بووە.

بەڕێز سەرکۆ ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

.... گرنگە واز لە کاری حیزبی بێنێ لە کاتی خۆپاڵاوتنی، بۆ ئەوەی بتوانێ نوێنەرایەتی هەموو خەڵکی کوردستان بکات، لە خاڵی پێنجەمی ماددەی چوارەیش سەرۆکی هەرێم بە دەنگدانی نهێنی بکرێ، بە دوو لەسەر سێی ئەندامان بێ بۆ ئەوەی بتوانرێ نوێنەرایەتی خەڵکی کوردستان بکات.

بەڕێز د. ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شەمۆل.

بەڕێز شەمۆڵ ايشن صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی بەڕێز دکتۆرە ڕێواز و ڕۆژان خان و سلما خان ئەکەم کە لە ماددەی پێنج برگەی یەکەم خاڵی پێنج سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی نهێنی و بە دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان هەڵبژێردرێ.

بەڕێز د. ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك کاروان.

بەڕێز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وێرای پشتیوانی كردنی هاوڕێیانم چەند تێبنیم هەیە، لە ماددەی چوار لە برگەی پێنج كە باس لەوە ئەكرێ سەرۆك بە شێوەی ئاشكرا و بە دەنگی ڕەها ئەگەڕێینەوە بۆ دوو خاڵی سەرەكی، لەبەر ئەوەی دەستوورمان نیە ئەبێ بگەڕێینەوە بۆ دەستووری عێراقی، لە ماددەی (٧٠) باس لەوە ئەكات دەنگدان نهێنی بێ، لە پەیرەوەی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ماددەی (١٤) برگەی یەكەم كاتێ سەرۆكی پەرلەمان هەڵئەبژێردرێ بە دەنگدانی نهێنی ئەبێ، ئایا مەنتقە ئەگەر بێت و یەكێ لە سەرۆكایەتیە گرنگەكانی هەرێمی كوردستان لە ڕێگەی دەنگدانی نهێنی بێ سەرۆكایتیەكی تر لە ڕێگەی دەنگدانی ئاشكراوە بێ، ئەگەر باس لە سەرۆكایەتی حكومەت بكرێ ئەوە متمانە پێدانە، كاتێ باس لەوە ئەكەین كە دوو لەسەر سێ بێ مەبەستێك هەیە، گەرانەوە بۆ ماددە دوو لە یاسای ژمارە یەكی ساڵی (٢٠٠٥) و ماددەی چواری ئەو یاسایە كە ئێستا گفتوگۆ ئەكرێ سەرۆكی هەرێم نوێنەرایەتی كۆمەڵانی خەڵكی كوردستان و سەرجەم پێكهاتەكان ئەكات، ئایا ئەكرێ سەرۆكێك نوێنەری سەرجەم پێكهاتەكان بێ، بەلاَم تەنیا لەیەن دوو یان سێ فراكسیۆن یا كۆمەڵی فراكسیۆن كەمەوە دەنگی پێ بدرێ؟ ئایا سەرۆكێك ڕەهەندی نیشتیمانی هەبێ ئەكرێ تەنیا بە زۆرینەی ڕەها تێپەڕێ؟

بەڕێز د. ڤالاَ فريد ابراهيم /سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك لوقمان.

بەڕێز لقمان محمد حاجی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم بە شێوازی ئاشكرا بە دەنگدانی ئاشكرا كە هەڵدەبژێردرێ ئەمە پێچەوانەی بنەما سەرەكییەكانی هەڵبژاردنی پاك و بێگەردە كە جەخت لە سەر نهێنی دەنگدان دەكاتەوە، بۆیە من پشتیوانی لە هەڤاڵاكانم د. ریوازو ڕۆژان خان و سلمی خان كاك سەركۆ كاك شەمۆڵ كاك كاروان دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالاَ فريد ابراهيم /سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك شاخەوان.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ یەكەم جارە سەرۆكی هەرێم لە پەرلەماندا هەڵدەبژێرێ گۆڕینی سیستەمی سەرۆكایەتی بە سیستەمی پەرلەمانی بەم قۆناغەی ئێستا گرنگە و ئەمە تا ڕاددەیەك لە ڕووی دیوكراسیەوە هەنگاوێكی زۆر باشە و حەق وایە خاوەندارانی گۆڕینی سیستەمی سەرۆكایەتی بە سیستەمی پەرلەمانی ئەمە شتێكی مێژووییە ئەو هێز و لایەنانە سیاسیانەی ئەو فراكسیۆنەی خۆیان بەسیستەمی سەرۆكایەتی بە پەرلەمانی دەزانن

ئەمانە تا رادەیەکی زۆر ئەمە لە مێژوو دەنووسرێتەوە و مێژووش شەرم لە کەس ناکا و خاڵێکی دیکە من پشتگیری لە پێشنیاری هاوڕێانم دەکەم لە فراکسیۆنی گۆڕان، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ناصر.

بەڕێز ناصر احمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٤) بڕگەی (٥) پێویستە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم بەشێوەی نهێنی بێ و بە دەنگی ئەندامانی پەرلەمان (٣/٢)بێ، نەك بە دەنگی ئاشکرا و پشتگیری لە د. ڕێواز هەڤالانم دەکەم لە فراکسیۆنی سەوز، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو موژدە خان.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە پێویستی دەزانم پشتگیری لە قسەکانی هاوڕیانم بکەم کە ئەوان ئاماژەیان بە رەئی منیش دا کە بەڕێزان د. کاڤم و ابوبکر کاك سیروان و دیاری و سۆران و مەم، سوپاس

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك مسلم.

بەڕێز مسلم عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە هەنگاوی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێمی کوردستان بۆ یەکەم جار کە باس لەوە دەکرێ لە ناو پەرلەمانی کوردستان هەڵدەبژێردرێ هەنگاوێکی دروست و جوانە، بەڵام لەو سیاغەی کە لە ماددەی چواردا لە بڕگەی (٥)دا ئیشارە بەوە دراوە کە دەنگدان بەشێوەیەکی ئاشکرا بێ پێم وایە ئەمە جۆرێکە لە بەرتەسکردنەوەی ئازادی رای ئەندامانی پەرلەمان و لە هیچ دەستوورێکی هاوچەرخدا بەو شێوەیە نەبووە، بۆیە ئەم جۆرە دەنگدانە زیاتر لە متمانە دەچێت و لەکاتێکدا کە پێچەوانەشە لەگەڵ ماددەی (٧٠) لە دەستووری عێراقدا لە بڕگە (١)دا، بۆیە سەرجەم یاسابەرکارەکان هەڵبژاردندا چ جای گشتی بن یان تایبەتی، پێویست دەکا کە دەنگدان نهێنی بێ، بۆیە پێم باش بەرەچاوکردنی هەموو ئەو حاڵەتانە

دەنگدانی سەرۆكی هەرێم بەشێوەی نهێنی بێ و لە دواخاڵێ وتەكانمدا پشتگیری لە هاوڕێیانم دەكەم لە وتەكانیان،

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم /سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بدریە خان.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

من پشتگیری لە قسەكانی بەڕێز كاك عبدالستار و د. كاظم و د. شێركۆ جودت كاك ابوبكر سۆران و جەختیش لە خاڵی پێنجەمی ماددەی چوار دەكەمەوە كە دەنگدان بە نهێنی بێ، سوپاس

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم /سەرۆكی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیمان هەیە؟ فەرموو كاك سیروان.

بەڕێز سیروان محمد فرج:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٥) بڕگەی دووەم بەڕێزێك لێرە باسی ئەوەی كرد كە ئێمە سەرۆكی هەرێم هەڵدەبژێرین نەك مامۆستای زانكۆ داوا دەكەم كە ئەو بڕگەیە بسڕێتەوە ئێمە هەموو چین و توێژەكانی ئەم وڵاتە بەڕێزن و شایانی ئەوەن كە لێرە بەڕێزەوە باس بكرێت،

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم /سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ دەسڕیتەوە سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی فەرموو كاك مەم.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من داوا لە جەنابتان دەكەم پاڵپشت بە ماددەی (٥٤) بڕگەی چوارەم خاڵی دووەم نابێت ئەندامی پەرلەمان وەڵامی ئەندامی تر بداتەوە لەناو ئەو ماددانەی كە ئێمە موناقەشەمان لە سەر كرد هیچ خاڵێكی تێدا نییە كە باس لە چی بكا باس لەوە بكا كە سەرۆكی هەرێم كاندید دەبێ بڕوانامەی بەكالوریۆسی هەبێ، بۆیە پەرلەمانتار كاك بهمن كە وەڵامی ئێمەی دایەوە داوا دەكەم لە پڕۆتۆكۆل قسەكانی بسڕێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم /سەرۆكی پەرلەمان:

نەخێر ئەوەیان وەڵامدانەوە نەبوو ئەوەیان روونکردنەوەی خۆی بوو و ئەندام پەرلەمان ئازادە لەوەی روونکردنەوە بدات و بە وەڵامدانەوە حیساب نییە و قسەکانیشی ناسرێتەوە، بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دڤێت ئەز ئیشارەت بە هندێ بدەم کو ماددا دوو ژ پەیڕەوێ ناوخۆیی پەرلەمانێ کوردستانێ ئیشارەت ب هندێ دات کو پەرلەمانێ کوردستانێ بالاترین دەسەلاتە یاسادانانێیا ل هەرێما کوردستانێ کەواتە پەرلەمانێ کوردستانێ ب ئەندامێ خۆ ڤە پێتڤییا ئەدائی کاری خۆ پەرلەمانتاریا رابت و ئیختیساسی تەشریعێ کو ئیختیساسی رەئیسیە پەرلەمانێیا، پەرلەمانێ مە تەشریعا وان یاسایا بکەت کو ل دیڤ کلتور و دیڤ حەز و خواستێ خەڵکی مە وەکو دەستکەوتەك و جیلی مە بگونجێت پەرلەمان ڤی دەوری بگۆڕێت ئەم خۆ نەگرێدای چ ڤیادە و چ قانونێت ولاتێت دیڤە بۆ پتر تێپەڕاندنا پرەنسیپێ دیموکراسیەت و شەفافیەتی پێتڤیا میکانزمە عەلەنی و بێتە ب کار ئینان، سرِی کرنا تشتی دیارە خۆ ڤە شارتنەکێیا ژ وی خەڵکێ ئەو خەڵکێ مە ڤێرێ نوێنەرایەتیا ڤێ خەڵکی دکەن هندەك یاسا هەنا وەکو سەوابق وەك ئەم نووکە ئەم بەحس لێکەین یاخود پێڤەگرێداین ئەم ئیستیفادەشی بکەین ئەو ژی ئەڤە نە مادده (١٧) ژ یاسایە ژمارە ئێکا ساڵە (٢٠٠٥) یاسا سەرۆکایەتیا هەرێما کوردستانێ کو هەر ڤی پەرلەمانێ بووە سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ هەڵبژراتنێ ب عەلەنی بووە، هەروسا بڕیارا ژمارە (٣) ساڵە (٢٠٠٥) ی هەر ڤی پەرلەمانی کوردستانی ئەگەر ئەم وەکو عێراق کو نزیکترین خاڵە مەیا بوو هەر حاڵەتەکی وەسا کو ببتە جهێ خیلاڤێ دەستورێ عێراقێ مادده (٧٠) هەتا ئیشارەت ب جەوانیا هەڵبژارتن سەرۆکێ کۆمارێ دات بەس ئیشارەت پێ نەدای کو پێتڤییە عەلەنی بت، هەروەسا یاسایەك دی هەی تایبەتە ب چەوانیا سەرۆك کۆمارێ عێراقێ ماددا (٧) تێدا بەحس کری دیسان ئیشارەت پێ نادات کو سرِی مادده (٧) یاسایا ژمارە (٨) ساڵە (٢٠١٢) ژ بەر هەندێ ئەز گەل هەندێمە وەکو ئەندامێ پەرلەمانێ سەرۆکا لیژنا یاسایی ئەڤ ماددا وەکو خۆ بمێنی وەکو مەوجوودە پێشنیازا یاسایی دا، سوپاس،

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەی (٥) کە لێرانە وا نووسراوە کە سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا بە دەنگی زۆرینەی رەها، من بەش بە حاڵی خۆم یەعنی هەموو دەنگدانێك رەئی خۆم وایە ئەوهای لێ بکرێت هەموو دەنگدانێك بۆ کەسێك کە بەرپرسیاریەتیەك وەردگرێت کە بەرپرسیاریەتەکە لەگەڵ سەرۆکی حکومەت زۆر جیاوازە، سەرۆکی حکومەت ئەمە لە پەیڕەوەکە و بە یاسا دیاری کردووە سەرۆکی براوەی ئەو

حیزبەی کە لیستەکەی سەرکەوتوو دەبێت کەسێك دیاری دەکرێت کە دێتە پەرلەمان ئێمە متمانەی پێدەدەین بەو بەرنامە کارەی کە حکومەت هەیەتی، بەڵام بۆ کەسێك بەرپرسیاریەتیەکی گەورەیە لەم وڵاتە وەردەگرێت هەتا سەرۆکی ئەم پەرلەمانە بە ئاشکرا هەڵنابژێردرێت، سەرۆکی هەرێم بۆ پێناسەی میللەتەکەمان زۆر گەورەترە لەمە، دوایی بۆ ئێمە بترسین بە ئاشکرا یان بە نهێنی، بە ئاشکرا پێمانوابێت ئاشکرا شەفافیەتە و نهێنیە، بە رەئی من ئەمە بۆ هەڵبژاردنی کەس ئەمە شەفافی و نهێنی پێ ناگوترێت، بەڵام هەڵبژاردن بۆ کەسایەتی ئەندامانی پەرلەمان و ئەگەر ئەم متمانەیە دروست نەبێت لە بەینی فراکسیۆنەکان کە دەنگ دەدەن بەم کەسە، دوایی ئێمە یاسا بۆ کەسێك دیاری ناکەین، یەعنی یاسا ئێمە دیاری دەکەین بۆ هەرێمی کوردستان، کێ دەبێت بە سەرۆك، پێموایە رێکەوتنەکانی نێوان لایەنەکانیش ئەم دەنگە دەهێنێت، پێویستە متمانەی هەبێت و (٣/٢) بەلای من زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی ئەمە دەبێتە هۆکاری ئەوەی ئەم کۆدەنگیە نیشتیمانیەی لایەنە سیاسیەکان زیاتر بکات بۆ ئەوەی کە ئەم سەرۆکەش سەرۆکێکی بەهێزتربێت و هەموو لایەکمان متمانەی پێبکەین، بۆیە من بە رای خۆم پێموایە ئەمە بە هەر شێوەیەك بێت دەبێت هەڵبژادنی سەرۆکی هەرێم بە نهێنی بێت و (٣/٢)یش بۆ کەسایەتی، چونکە تۆ متمانە لێسەندنەوەکەیت کردووە بە (٤/٣)، بۆ بێین (٥٦) بۆ (٨١)بێت، با بەینی (٧٤) بۆ (٨١) بێت، خۆ پێموایە ئەو کەسەی دیاریکراوە متمانەی پێ دەدرێت و متمانە لێسەندنەوەش لە وەڵاتی ئێمە تاوەکو ئێستا نەبووە، بە هەر حاڵ ئەمە یاسایە، من رەئیم لەگەڵ ئەوەیە بە نهێنی بێت و بە (٣/٢) بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەۆرکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جلال فەرموو.

بەڕێ. جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، داواکارم ماددەی (٤) وەکو خۆی بمێنێتەوە بەبێ هیچ گۆڕانکاریەك، دەمەوێت ئەوە بزانین کە زۆرینەی رەها بۆ سەرۆکێك هەڵبژێرێت لە کاتێکدا موقارەنەتەن بە سەرۆکی حکومەت کە دەسەڵاتەکانی کەمترە سەرۆکی هەرێم، بۆیە داوا دەکەم سەرۆکی هەرێم بە دەنگدانی زۆرینەی رەها بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فەرید/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەو پێیەی دەنگدانی ئاشکرا شەفافیەتی زیاترە بۆ پەرپرسیاریەتی ئەندامان لای دەنگدەر، تا خەڵکی بزانن پەرلەمانتار چۆن دەنگ ئەدات، واتە دەنگدانی ئاشکرا لە رووی چەمك و شەفافیەت بۆ بەپرسیاریەتی و دیموکراسی باشترە لە دەنگدانی نهێنی، بەتایبەت بۆ پرسێکی گرنگی وەك هەڵبژاردنی سەرۆك لە ناو

پەرلەمان، بەوەش پێگەش سەرۆك بەهێزتر ئەكات لە رووی پشتیوانی و بەپرسیاریەتی بەرامبەر سەرجەم هاولاَتیان، ئەو حالَەتەی دەنگدانی ئاشكراش لە دونیای دیموكراسی زۆر پەیرەو ئەكرێ وەكو ولاَتی ئیتالَیا، لاتیڤیا، هیندۆراس، و پشتگیری لە برگەكانی ماددەی چوار ئەكەم وەكو خۆی بمێنێ، سوپاس.

بەرێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو خەدیجە خان.

بەرێز خەدیجە عمر طە:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێوەی بەرێزیش ئەزانن جەوهەری پرۆسەی دیموكراسی ئەوەیە هەلَبژاردن بكرێ ، بەلاَم ئەكرێ ئالیەتی جیاواز بێ، بۆیە ئێمەش پێمان ئاساییە هەلَبژاردنی سەرۆكی هەرێم بە دەنگدانی ئاشكرا بێن وەكو چۆن هاورێیانیش ئاماژەیان پێ كرد لە دەستووری عێراق و یاسای سەرۆكایەتی هەرێم ژمارە یەكی سالَی (٢٠٠٥) لەو بابەتە بێ دەنگ بووە و ئاماژەی بەوە نەكردووە ئایا دەنگدان ئاشكرا بێت یان نهێنی، بۆیە ئێمەش پێمان باشە دەقی ئەو ماددەیە وەكوە خۆی بێ، سوپاس.

بەرێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە كۆتایی هات، فەرموو ماددەی پێنج.

بەرێز بژار خالد عبدالله:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

١ ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم بە كۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان كۆتایی دێ.

٢- سەرۆكی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاَتەكانی بەردەوام ئەبێ تا بەپێی حوكمەكانی ئەو یاسایە سەرۆكێك هەلَدەبژێردرێ.

بەرێز/د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان .

بەلَێ دەرگای گفتووگۆ دەكەینەوە هەر ئەندامێك دەیەوێت قسە لەسەر ئەو ماددەیە بكات دەست بەرز بكاتەوە .

ئەو ناوانەی كە بەژدار دەبن بۆ گفتوگۆكردن (هدیە خان ، كاك محمد ، كاك بەختیار ، كاك ظاهر، ژیان خان ، د.زیدان ، د.رێبوار ، كاك شوان ، كاك د.صباح ، كاك سەفین ، د. كاظم ، كاك دیاری ، كاك سۆران ، كاك سیروان ، كاك مەم ، كاك بەلێن ، كاك دابان ، كاك عوسمان ، كاك سیپان ، بەدریە خانم ، موژدە).بەلَێ هەدیەخان فەرموو .

بەرێز/هدیە مراد حیدر:

بەرێز/سەرۆكی پەرلەمان.

ئـەز دەخـوازم هـەردوو برگـەی مـاددەی (٥) لـە پێشـنیازی یاسـای کاراکردنـەوەی دامـەزراوەیی سـەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عێراق هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سـەرۆك تـا پەسـەند کردنـی دەسـتوور وەکـو خـۆ بمینێت هەروەکوو لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتی و بهێتە جێبەجێکردن پشگیریێ لێ دکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەلێ زۆر سوپاس بەرێز د.کاظم فەرموو.

بەڕێز د. کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە من لە دوای کاك سیپان قسە ئەکەم، چونکە قسەکانم پشتگیری ئەبێ بۆ بەرێزیان .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەڕلەمانی کوردستان:

بەرێز کاك سیپان فەرموو لە جێگای ئەو.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

ل ماددا (٥) بەشا (١) دبێژیت ماوێ ولایـەتا سـەرۆکێ هـەرێمێ ب کۆتـایی هاتنـا ولایـەتا پەرلـەمانی کۆتـایی دێـت، لێ گرنگـە ل ڤێـرێ سـەڤفێ زەمـەنی بهێتـە دیـاری کـرن، کـو (٤) سـالێ بهێـت دیـاری کـرن بـۆ ولایـەتا سەرۆکێ هەرێما کوردستانێ ئانکو مافێ درێژکرنا ولایەتا سەرۆکێهەرێما کوردستانێ نەبیتن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەڕێز محمد سعدالدین انور:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

ماددەکە وازحـە ، بـەلأم ئـەم جـۆرە دەقانـە ئـەو نەوعـە نەصـانە دائیمـەن بـۆ هـەرێمی کوردسـتان یـەعنی رووبەرووی گرفت بووە هەرێمی کوردستان و ئەمە تەجروبەمان هەیە ئەزموونێکی دوور و درێژمان هەیـە لە مەوزووعی ماوە، مایەی سەرۆکایەتی و دەسەلأتەکانیان ، بۆیە ئەگەر بکرێت ئەمە بکرێت بە یەك ماددە یـەك برگـە تـەنها بنووسـرێتن ، مانـەوەی ویلایـەتی سـەرۆکی هـەرێم تـا بـە پێـی حوکمـەکانی ئـەم یاسـایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت بـەردەوام بـێتن یـاخود تـەنها برگـەی دووەم دەنگـی پـێ بـدەین، چـونکە ئەگـەر هەردووکیان بکرێت کە ویلایەتی پەڕلەمان کۆتای دێت دەست بە تەفسیراتی قـانونی دەکـرێتن دامـەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم ناتوانێت کارەکانی جێبەجێ بکاتن و موناقەشەی دەسەلأتەکانی دەکرێتن، بۆیـە مـاوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم تا هەڵبژاردنی سەرۆکێکی دیکە بەردەوام بێت سوپاستان دەکەین .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو کاك دیاری.

بەڕێز دیاری انور حمە رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

پشتگیری له تەواوی وتەكانی هاوكارم كاك سیپان دەكەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بختیار شوكری سلیمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان .

لەبەر گرنگی بوونا پۆستی سەرۆكی هەرێمێ خۆدا نەكا بكەونە فەراغی سیاسی پێویستە ولایەتی سەرۆكی هەرێمێ بمینیت تاكو كۆتایی ولایەتا پەرلەمانی و عەین و ئەركو دەسەلاتێ بمینیت تاكوو سەرۆكێكی نوێ بۆ حكومەتا هەرێمێ هەلبژێرن ، من لەگەلْ ئەوەیمە ماددەی (٥) وەكو خۆی بمینێت زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیار دەكەم ئەم ماددەیە جێی ئەم ماددەیە بگرێتەوە لەبەر ئەوەی سیستەمی حوكمڕانی لە هەرێمی كوردستانە بەراستی دووانەی دەسەلاتی جێبە جێكردنە، و ئەگەر سیستەم پەرلەمانی بێت دەبێ ئەم دووانەیە بەر پرسیاریەتی سیاسیان لە ئاستی پەرلەمانە هەبێ ، بەلام سەرۆكی هەرێم نیەتی و ئەگەر نیمچە سەرۆكایەتی بێ ئەبێ سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران بەر پرسیارەتی سیاسی لە ئاستی سەرۆكی هەرێم ئەبێ كە ئەوەشیان وانیە ، بۆیە دیاری كردنی بەر پرسیاریەتی سیاسی لە سەرۆكی هەرێم لەبەر دەم پەرلەمان بە ئیزافەی ماددەیەك بەم جۆرەی لێ بكرێت ، هەمواركردنی ماددەی شانزەم لە یاسای ژمارە (١)ی سالْی (٢٠٠٥) ی سەرۆكایەتی هەرێمی هەمواركراو بەم جۆرە سەرۆكی هەرێم لەم حالەتانەی خوارەوە بە بڕیارێك لە لایەن پەرلەمانەوە بە بەخشراو لە ئەركو فەرمانەكانی دادەنرێت .

١- لەبەر هەر هۆكارێك نەیتوانی ئەرك و فەرمانەكانی ئەنجام بدات .

٢- دەست لە كاركێشانەوەی خۆی بە نووسراو پێشكەش بە سەرۆكایەتی پەرلەمان بكا دوای تێپەربونی (١٠) رۆژ لە بەرواری پێشكەش كردنی داواكەی بە دەست لە كار كێشاوە دادەنرێ .

٣- بە داوای (٢٥) ئەندامی پەرلەمان لەسەر بنەمای لێپرسینەوە بە دەنگی دوو لە سەر سێی ئەندامانی پەرلەمان بە دەنگدانێكی نهێنی و راستەو خۆ لە ئەرك و فەرمانەكانی دە بەخشێ لە كاتی شكاندنی سوێندی یاسایی و پێشەلكردنی یاسا و دەستوور زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ڤاهر (خەیلانی) پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم لە سەر ماددەی (٥)

١-ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت.

٢-سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلأتەکانی بەردەوام دەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت ، داوادەکەم ماددەی (٥) هەردووك برگەکەی وەکو خۆی جێبە جێ بکرێت و پشتگیری لە رەئیەکە هەدیە خان دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥) یەکەم و دووەم نازانم پێویست ئەکا بیخوێنمەوە ؟ یەکەم دەلێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتا هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت .

برگەی دووەم : هەمان شێوە دەلێ سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلأتەکانی بەردەوام دەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێ من پێم وایە یەکێکیان زیادە یان ئەوەیە بەردەوام دەبێت هەتا هەتایە کەس نازانێ یان ئەوەیە لەگەڵ کۆتایی تەمەنی پەرلەمانە کۆتای پێ دێ، من داوا کارم ببێ بە یەك برگە ئەگەر ببێت لە لایەکی تریشەوە پشتگیری وتەکانی کاك سیپان و کاك سۆران عمر دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ژیان طاهر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری مادده ژمارە (٥) ئەو پێشنیازەی لیژنەی یاسایی دکم بێ گۆرانکاری و زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی برگەی یەکەم و برگەی دووەم لە ماددەی (٥) یەکەمیان ئەلێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت من پرسیارێکم لە بەرێزان لە لیژنەی یاسایی هەیە ؟ کە لە راپۆرتەکەیاندا تەئکیدیان لەسەر هەمان پرۆژە یاسایە کردۆتەوە ئایە لە دۆخێکا بووە بە جۆرێك عورف لە هەرێمی کوردستان دا پەرلەمان ماوەی تەمەنی خۆی بۆ ساڵێك یا دوو ساڵ درێژکردەوە ئۆتۆماتیك بە پێی ئەو ماددەیە سەرۆکی هەرێمیش ویلایەتەکەی درێژ ئەبێتەوە ؟ چونکە ئەو پرسیارە ؟

دووەم سـەرۆكی هـەرێم لـە ئـەركو دەسـەلاتەكانی بـەردەوام دەبێـت تـا بـە پێـی حوكمـەكانی ئـەم یاسـایە سەرۆكێك هەڵدەبژێردرێت پێم وایە یەكێكە لەو یاسا لەو مادده مەترسـیدارانە لەبـەر ئـەوەی لـە دۆخێكـی لەم جۆرەیە ، ئەگەر پەرلەمانی كوردستان هیچ هێزێـك هـیچ كاندیـدێك نـەیتوانی زۆرینـەی رەهـا كـە داوا ئەكەین دوو لەسەر سێ بێ ئەگەر زۆرینەی رەها نەیتوانی كۆ دەنگی دروسـت نـەبوو لەسـەر هەڵبـژاردنی سەرۆكێكی هەرێم لە ناو پەرلەمانە كەواتە ئۆتۆماتیك سـەرۆكی هـەرێم بـەردەوام دەبـێ لـە دەسـەلاَتەكانی ئیتر شەش مانگە، ساڵێكە، جەند ساڵێكە ئەمە بـە مەترسـی ئـەبینم بـە راسـتی هەقـە ئـەم دیقـە بەراسـتی لەسەر ئەم بڕگەیە بكرێ سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.زێدان رشید خان اودل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەكەم لە ماددەی (٥) بە تایبەت لە خاڵی دووەم دا كە سەرۆكی هەرێم لە ئەركو دەسەلاَتەكانی بەردەوام بێ تا بە پێـی حوكمـەكانی ئـەم یاسـایە سـەرۆكێك هـەڵ دەبـژێردرێت بـۆ ئەوەی هیچ فەراغێكی یاسایی لە هەرێمی كوردستان دروست نەبێ لە دوای تەواوبونی ویلایەتی پەڕلەمان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو كاتەی كە لە ماددەی (٣)م مناقەشەمان كرد لێرە تەئكید دەكەمەوە ئەو ماددەیەی (٥) بەو شێوازەی لێ بكرێ و ماوەی خولی سەرۆكی هەرێم كە لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێ و بۆ (٤)ساڵە و تەنها یەك جاریش دەتوانێ هەڵبژێردرێتەوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.رێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە بارەی ماددەی (٥) بڕگە (٢) كە ئاماژەیە بۆ سەرۆكی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاَتەكانی بەردەوام دەبـێ تـا بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە سەرۆكێك هەڵدەبژێردرێت ئەوا دەقاو دەق لە گەڵ دەستووری عێراق مادده (٧٢) بڕگە (٢) هاتوە بۆیە بە هیچ شێوەیەك هیچ مەترسیەك دروست ناكا ئەگـەر ئـەو بڕگـە وەك و خـۆی جێگیر بكرێ بە لَكو بە پێچەوانەوە و كاتێك بۆ ماوەی پەرلەمانی كوردستان ویلایەتی سەرۆكی هـەرێمیش

کۆتایی دێ پێویسته سەرۆکی هەرێم بەردەوام بێ له ئەرك و دەسەلاّتەکانی بۆ ئەوەی که بۆشایی یاسایی و بۆشای ئیداری دروست نەبێ و قەیرانی هەڵپەساردنی دامەزراوە کان جارێکی دی نەیەتە کایەوە ، بۆیە بە رەهایی پشتگیری ئەوە ئەکەم که ئەو بڕگەیه له مادده (٥) وەك و خۆی جێگیر بکرێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ خاڵی یەکەمی ماددەکە پشتیوانی لە لیژنەی یاسای دەکەم بە تایبەتی کە لای زۆر کەس روونە کە سەرۆکێك ماوەکەی کۆتایی دێت، لێرە روون و ئاشکرایە بە کۆتای هاتنی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی بە ماوەی سەرۆکایەتی هەرێمیشە .

خاڵی دووەم سەرۆکی هەرێم له ئەرکوو دەسەلاّتەکانی بەردەوام ئەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵئەبژێردرێ ئەمەش خاڵێکی جەوهەریە خاڵێکی ،گرنگە ئەو خواستە تەسبیت بوە تیایە کە له خولەکانی تریشا بەردەوام سەرۆك له ناو پەرلەمانەوە هەڵ ئەبژێردرێ و من پشتیوانی دیسانەوە لە لیژنەی یاسای دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز شوان کرم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شوان (زراری) پشتگیری لیژنەی یاسای دەکەم کە ماددەی (٥) وەك و خۆی بە هەردووك بڕگەوە جێگیر بکرێت لەگەڵ رێزم دا .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من عوسمان (صیدەلی) دیارە من پێشنیار دەکەم بکرێ بە یەك بڕگە ئەو دوو بڕگەیە بەو شێوەی یەکەم ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت لە ئەرك و دەسەلاّتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵ دەبژێرێت بە مەرجێك لە (٦)مانگ زیاتر نەبێت ، ئەمە بۆ ئەوەی کە ئێمە دەرگایەك نەکەینەوە جارێکی تر لە رابردوودا ئێمە ئەو

تەجرووبەمان بە سەردا تێپەڕیووە بۆ ئەوەی سنوورێك دابنرێت بۆ ئەوەی کە ئێمە نەتوانرێت جارێکی دی ئەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ماددەی (٥) بە هەردوو بڕگەوە چۆن لە پێشنیازی لیژنەی یاسایی هاتووە پشتگیری دەکەم هەروەها پشتگیری وتەکانی هەدیە خان و کاك بختیار و کاك ظاهر و ژیان خان و زێدان و د.ڕێبوار و کاك شوان دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی هەردوو هاوڕێم کاك سیپان و کاك مەم دەکەم سەبارەت بە ماددەی (٥) سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سفین اغا عمر اغا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەفین (گەردی) پشتگیری هەڤاڵانم دەکەم پشتگیری ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم لە ماددەی (٥) کە وەکو خۆی بمینێتەوە بە بێ گۆڕانکاری زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە تەواوی قسەکانی بەڕێز کاك سۆران عمر دەکەم زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری هەڤاڵانم دەکەم کە لە گەڵ مانەوەی ماددەی (٥) بە هەردووك بڕگەیەوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٥) خاڵی یەكەم پێشنیار دەكەم بەو جۆرە بێت ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم تەنها بۆ (٤) ساڵ بێت و ئەگەر بیەوێت خۆی كاندید بكاتەوە بیەوێت سەرۆكی هەرێم بێت لە خولێكی تر دا دووبارە دەرفەتی ئەوەی دەبێت بۆ جارێكی تر خۆی كاندید بكاتەوە و دەسەڵاتەكانی دابەش بكرێت بەسەر سەرۆكایەتیەكانی تردا و هەروەها نەبەسترێتەوە بە كۆتایی هاتنی خولی پەرلەمان، ماددەی دووەم لا ببرێت و پشتگیری خۆم بۆ هاورێیانم بەڕێز كاك سیپان كاك سیروان كاك سۆران عمر و كاك مەم دەكەم .

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەسەر ماددەكە قسەم نیە، تەنها خاڵێكی پەیرەویم هەبوو كە هاورێیانمان لە لیژنەی یاسایی ئاگادارن كە دانیشتنی داهاتودا دانیشتنی دەنگدانە، رێگە بە گفتووگۆ نادرێ و پێشنیازی نوێش وەر ناگیرێت ، بە پێی ماددەی (٩٠) بڕگەی (٣) و لەماددەی (٩١) بڕگەی (٢)و(٣) ئەگەر زیاد لە پێشنیازێك هەبوو پێشنیازەكان ئەخرێنە دەنگدانەوە، بۆیە ئەو پێشنیازانە تۆمار بكەن نەك تەنها روونكردنەوە بدەن و قسەی خۆیان بكەن ئەو پێشنیازانە تۆمار بكەن بە تایبەتی كە زیاتر لە سێ ئەندام پشتگیری لێ ئەكا زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

بەڵێ پێشتر داوایان لێ كراوە كە پێشنیازەكان هەمووی تۆمار بكرێ بە پێی پەیرەو و ئێستا داوا لە سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی دەكەین ئەگەر هەر روونكردنەوەو وەڵام دانەوەیەكیان هەیە با بفەرموون .

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كاك مەم پرسیارەك ئاراستەی مە كرییە وەكو لیژنەی یاسایی ئەگەر روخسەت بێت، بۆ هندێ حساب نەبیت كە جوابا ئەندام پەرلەمانی دای، بەلێ كاك مەم، ئەگەر پەرلەمان ولایەتا خۆ تەمدید كر ئۆتۆماتیكی ولایەتا سەرۆكێ هەرێمێ ژی دێتە تەمدید كرن وە ئەڤە مەترسی نییە، لە جیاتی ئەوەی هەرێم بێ سەرۆك بمێنێ، مەترسی لەوەدایە پەرلەمان نەتوانێ سەرۆكێك بۆ وڵات هەڵبژێرێت، ئەوە بەردەوان دەبێت ئەو یاسایە تا هەرێمی كوردستان دەبێتە خاوەنی دستوور، دواتر عیلاج دەكرێ، جارێكیتر

بۆ دڵنیایی پەرلەمانتاران هەر بەڕێزێك قسەیەكی كردبێت قسەكانی لێرە نووسراوە، دڵنیایی ئەوە دەدەین، منیش لەگەڵ ئەوەمە ماددەكە وەكو خۆی بمێنێ لەو پێشنیازە یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر من وەكو روونكردنەوەیەك لەوە لە ماددەی (٥) بڕگەی (١) ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم بە كۆتای هاتنی ویلایەتی پەرلەمان كۆتای دێت ئەمە لە ئەصلی یاسایەكە ماددە (٣) دیاری كراوە كە تەنها بۆ یەك جاری تر مافی خۆ هەڵبژاردنی هەیە یەعنی لەوێ دیاری كراوە لێرە روون نەكراوەتەوە ،لە بڕگەی دووەم سەرۆكی هەرێم دەسەڵاتەكانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە سەرۆكێك هەڵدەبژێرێ ئەوە هەمان ماددەی ئەم یاسایە هەموار لە ماددەی (٤) بڕگەی (١)ی دەڵێت (٣٠) رۆژ دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان ئەوە دەرگای خۆ پاڵاوتن دەكرێتەوە یەعنی تەحدیدی كاتەكەی كراوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز رووپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٥) پشتگیری لە وتەكانی كاك سۆران عمر دەكەم بە ئیزافە كردنی بڕگەیەك كە لە ماددە (٧٢)ی دەستووری عێراقی هاتووە ئەگەر پۆستی سەرۆكی هەرێم لەبەر هەر هۆیەك بە تاڵ بوو سەرۆكێكی تر هەڵ دەبژێردرێت بۆ تەواوكردنی ئەو ماوەی ماوە بۆ سەرۆكایەتی هەرێم زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ارشد حسین محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەین وەكو خۆی بێتن جونكە راستی ناكرێ هەر(٤) ساڵێك جارێك دەسەڵاتەكانی دابەش بكەین بۆ دامەزراوەكان دوایە دیسان بیدەینەوە دامەزراوەی سەرۆكی هەرێم، بۆیە لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەین و پشتگیری سەرۆكی لیژنەی یاسایی دەكەین .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان:

بەرێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی تكایە ماددەی شەش بخوێنەوە .

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی شەش : كار بە هیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێك ناكرێ كە لە گەڵ حوكمەكانی ئەم یاسایە ناكۆك بێت .

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

دەرگای گفتووگۆ دەكەینەوە هیچ گفتوگۆیەك نیە لەسەر ماددەی شەش، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە:

١-گلوستان خان.

٢- كاك ڕێبوار.

٣- ڕۆژان خان.

٤- كاك ڤاهر.

٥- دكتۆرە گەلاوێژ.

٦- دكتۆر شێركۆ.

٧- دكتۆر كاڤم.

٨- كاك مەم.

٩- موژدە خان.

١٠- كاك دیاری.

بەڵێ دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شیركو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم هەیە، دیارە ئەو پێشنیارانەی ئەو داواكاریانەی كە زیاتر لە سێ پەرلەمانتاری بەڕێز جەختیان لەسەر كردەوە، یەكێكیان ئەوە بوو كە لێپرسینەوە لە پەرلەمانەوە بكرێت، پێشنیاری ئەوە دەكەم كە ببێت بە ماددەیەك لێرەدا جێی بۆ بكرێتەوە.

پێشنیاری دووەمم/ ئەوەیە كە هەرچییەك دەرچێ ئەم یاسایە دواتر دەبێت لە پەیڕەوی ناوخۆدا داخیل بكرێت، چونكە دەسەڵاتەكانی دەچێتەوە سەر دەسەڵاتەكانی پەرلەمانی كوردستان كە سەرۆكی هەرێم دەست نیشان دەكات بە شێوازی هەڵبژاردن لە پەرلەمانەوە، لەبەر ئەوە ئەم یاسایە هەروەكو بیر خستنەوەیەك دەبێت دواتر بخرێتە ناو پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز گلستان خان فەرموو.

بەڕێز گلستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەژی پشتگیریا لیژنە یاسایی دکەم کو ماددەی شەش وەکو خۆ بمێنێتەوە بێهێ کۆ گۆرانا بێتە کرن.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر کاڤم فەرموو.

بەڕێز د. کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی بەرەو کۆتایی ماددەکان دەڕۆین و هیچ ماددەیەك باسی لێپرسینەوەی نەکرد لە سەرۆکی هەرێم، نە لە مەیان، نە لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)دا، من پێشنیار دەکەم یان ماددەیەك یان بڕگەیەك زیاد بکرێت بەوەی کە بە دەنگی زۆرینەی پەرلەمان سەرۆکی هەرێم خازیع بکات، تەواو ملکەچی بکات بە لێپرسینەوە لەبەردەم پەرلەمانی کوردستاندا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر رێبوار فەرموو.

بەڕێز د.ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتەیەکی نیزامیم هەبوو بەپێی مادده (٤٨) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ناکرێت هیچ پەرلەمانتارێکی بەڕێز پاس بدات بۆ بڕگەیەکی تر لە پێشنیازی یاسایی، دەبێت تەنها سوور بێت لەسەر ئەو بڕگەیەی کە خراوەتە روو.

سەبارەت بە موداخەلەی من پێموایە ماددەی شەش زۆر روونە، بۆ ئەوەی کە تەنازوعی قەوانین دروست نەبێت و پێویستە حوکمەکانی یاسا بە قەتعی بێت، بۆیە بە رەهایی پشتگیری ئەوە دەکەم کە ناوەڕۆکی ماددەی شەش وەکو خۆی جێگیر بکرێت، لەگەڵ رێزم.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەتە دەستووری عێراق یەکێکە لەو دەقە گرنگانەی کە هەموو دەقێکی قانونی پاڵپشت بە دەستوور، دەستوور دایکی هەموو قانوونەکانە، پرسیارەکە ئەوەیە لە دەستووری عێراقیدا، من حەز دەکەم لە دەستووری عێراقیدا لە ماددەی (٧٢)دا کاتێك کە سەرۆك کۆمار هەڵدەبژێردێت لە دوای یەکەمین دانیشتن لە بڕگەی (ج)، لە بڕگەی (ب) یەکەمین دانیشتنی پەرلەمانی عێراقی لە دوای (٣٠) رۆژ سەرۆکی پەرلەمان هەڵدەبژێرێت، بۆیە من ئەمە بە هەل دەزانم کە قسەی لەسەر بکەم، مادام ئێمە لەم ماددەی شەشەمدا کار بە هیچ دەقێك ناکرێت ناکۆك بێت لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە، کەواتە بۆمان هەیە بگەڕێینەوە بۆ

هەنـدێ برگـە، بـۆ ئـەوەی بـزانین ئیشـکالیەتی قـانونی تێدایـە، بۆیـە دەگەڕێینـەوە بـۆ ماددەیـەك لـەناو برگەکـەدا، مـاددەی (٤) برگـەی یەکـەم کـە دەڵێـت لـە مـاوەی (٣٠) ڕۆژ لـە دوای هەڵبـژاردنی دەسـتەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پاڵاوتن دەکاتەوە، بۆیە ئەم دەقە بـۆ ئـەوەی هـەم بگونجێت لەگەڵ دەستووری عێراقیدا، هەم بۆ ئەوەی ئەم دەقە لە دوای یەکەمین دانیشتنی پەرلەمان، نەك هەڵبـژاردنی دەسـتەی سـەرۆکایەتی، یەکـەمین دانیشـتنی پەرلـەمان ئیلزامـی بێـت لـە مـاوەی (٣٠) ڕۆژدا سەرۆکی هەرێمی کوردستان هەڵبژێردێت، ماددەی (٤) برگەی (ج) زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تکایە دەقیق بن لـە ڕەئیـە یاساییەکانتان، چـونکە هـەموو ڕەئیـەکان دەچـێتە نـاو پرۆتۆکـۆل، بەڕێز ڕۆژان خانم فەرموو.

بەڕێز روژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریێ ل راپۆرتا لیژنا کاروبارا یاسایی دکەم، پشتگیریێ مـاددە شـەش دکـەم کـو وەك خـۆ بمێنـێتن، پشتگیریێ ئاخافتنا هاورێیت خۆ دکتۆر رێبوار و گلستان خان دکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز موژدە خانم فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز دکتۆر کاظم و بەڕێز کاك مەم دەکەم.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر گەلاوێژ فەرموو.

بەڕێز گلاویژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن پشـتگیری لـە مانـەوەی مـاددەی شـەش دەکـەم، لەبـەر ئـەوەی مـاددەی شـەش زۆر گرنگـەو حـوکمێکی خیتامیە بۆ هەموو یاسایەك، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك دیاری فەرموو، تکایە هەر ئەندامێکی پەرلەمان کە قسەکانی تەواو کرد مایکەکەی بکوژێنێتەوە تکایە.

بەڕێز دیاری انور حمە رحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە وتەكانی هەر یەك لە بەڕێزان دكتۆر كاظم و هەروەها كاك ئەبو بەكر هەڵەدەنی و دكتۆر شێركۆ دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، پێویست بە هیچ روون كردنەوەیەك و وەلاّمدانەوەیەك هەیە؟

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت موناقەشەی كاك مەم وەكو پرسیارا لە دەستەی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی دەتەوێت روون كردنەوە بدەیت؟

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەستووری عێراقێ ئاماژە بە سەراحەت تەنیا كری كو هەرێمی كوردستان دشێت مومارەسا هەمی دەسەلاّتێ خۆ بكات، هەرێما كوردستانێ ئەندام پەرلەمانا لیڤ مادده دوو ل پەیڕەوی ناڤخۆی پەرلەمانێ بالاّترین دەسەلاّتە یاسادانانێە، ئەڤ پەرلەمانە هەر یاسایەكا زۆرینا دەنگا ڕێكارێ خۆ یاسایی گرتە بەر دەرباز بكات، ئەم پێ مولزەمین نە زیاتر، راستە دەستووری عێراقی ئیشارەت بە هەندێ ڕێكار دایت، بەس ئەم مولزەم نەبین، نەكو ئیجبارییە، وەكو لیژنا یاسایی ژی حەز دكەین ئەڤ ماددەی شەش وەك خۆ بمێنێت ڤێ پێشنیارێدا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی فەرموو ماددەی حەوت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم:

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د.ڤالاْ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ ئەندامێك قسەی هەیە لەسەر ماددەی حەوت، ئەحکامی خیتامیە؟ پێویستە لە هەموو یاسایەکدا هەبێت، بەڵێ دیارە گفتوگۆ نییە لەسەری، فەرموو ماددەی هەشت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێ بەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)دا بلاْو دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاْ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم بەڕێزانە دەیانەوێت قسە بکەن:

١-سەرچنار خان.

٢- کاك کاوە.

٣- مامۆستا ئەبو بەکر.

٤- بەڕێز دکتۆر اسماعیل.

٥- دکتۆر محی الدین.

٦- دکتۆر شێرکۆ.

٧- کاك ڤاهر.

٨- کاك حکمت.

٩- کاك سروان.

١٠- رۆژان خان.

١١- دکتۆر رێبوار.

١٢- هدیە خان.

١٣- سوسن خان.

بەڕێز سەرچنار خان فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاز دەکەم ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

(ئەم یاسایە لە رۆژی بلاْو کردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقائیعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێت. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاْ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك ڤاهر فەرمود.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەكەم، هیوادارم ئەم ماددەیە وەكو خۆی جێ بەجێ بكرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك كاوە فەرموو.

بەڕێز كاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، ئەم یاسایە لە دوای بڵاو بوونەوەی لە وەقائیعی كوردستان دەچێتە بواری جێ بەجێ كردنەوە.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك حكمت فەرموو.

بەڕێز حكمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە لیژنەی قانونی دەكەم ئەو ماددەیە هەر وەكو خۆی بمێنێتەوە باشتر دەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز مامۆستا ئەبو بەكر فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە كاك كاوە و خاتوو سەرچنار دەكەم، قسەكانم كران، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك سەروان فەرموو.

بەڕێز سروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە لیژنەی یاسایی دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم.

ئەز پشتگیریا بۆچوونا هەندێت دكەم كو وەقائیعی كوردستان بێتە نەشر كرن پاشی تەنفیز ببیت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز روژان محمد كریم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریا لیژنا كاروبارێ یاسایی دكەم و پشتگیریێ دكەم مادده هەشت وەكو خۆی بمێنێت و پشتیگریێ ئاخافتنا هەڤالێت خۆ كاك سروان و كاك حكمت دكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر محی الدين فەرموو.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەو دەستەواژەیەم كە ئەم (یاسایە لە بەرواری بڵاّو بوونەوەی لە رۆژنامەی فەرمی وەقائیعی كوردستان جێ بەجێ بكرێت)، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر ڕێبوار فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئاخافتنەكانی من كرا، سوپاس، بۆ ئەوەی دووبار نەبێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شیركو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەسەلەی لە وەقائیعی كوردستان بلاّو بكرێتەوە مافێكی خەڵكە، مافێ گشتییە، بۆ ئەوەی بزانن پەرلەمان دەنگ لەسەر چ دەدات، یاساو ناوەڕۆكی یاساكە چییە، بۆیە گرنگە لە وەقائیعدا بلاّو بكرێتەوە، نەك لە رۆژی دەرچواندنیەوە كاری پێ بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز هدیە خان فەرموو.

بەڕێز هدیە مراد حیدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریی راپۆرتا لیژنا یاسایی دکەم مادده هەشت وەکو خۆی بمێنێت و بیهێتە جێ بەجێ کرن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سوسن خان فەرموو.

بەڕێز سوسن محمد میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەی هەشت دەکەم کە وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێت و پشتگیری لە بەڕێزان کاك سەروان و هەدیە خان و رۆژان خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان ئەندامانی لیژنەی یاسایی، ئەحکامی خیتامییە، پێویست بە هیچ روون کردنەوەیەك و وەلاّمدانەوەیەك هەیە؟ فەرموو سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك وەکو قاعیدە دەمی یاسا دێتە پەسند کرن و دەرکەڤت ل وەقائیعی کوردستانێ و لە هەر ولاّتێکی ژی ئەڤ میکانیزمە هەیە، ل بو ڤێ یاسایش بەلکو تابعێکی، رەهەندێکی نیشتمانی هەیە، تابعێکی سیاسی پتر هەیە، گرنگی پێدای هەرێما کوردستانێ نە گرێدای خاص موباشر ب حقوق و حوریاتێت خەلکی ڤە هەیەو مەسەلەی دادگایی کردن و گرێدانی مادده بۆ زانین و جەهلە یاساین، ژی بەر هەندێ پێویست ناکات و لەگەل هەندێنە ئەڤ ماددەیە وەکی خۆ بمێنێت، ڤێ پێشنیازا یاساییدا، تەبیعی هەر خەلکی کوردستانێ دەزانیت نا وەکو بەس لە رێگا وەقائیعی کوردستان زانێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی هۆیەکانی دەرچواندن بخوێننەوە، بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

بە مەبەستی کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەڵبـژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەرگای گفتوگۆ لەسەر هۆیەکانی دەرچواندن دەکەینەوە، هەر ئەندامێکی بەڕێز دەیەوێت گفتوگۆ بکات دەست بەرز بکاتەوە؟ ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن ئەمانەن:

١-كاك مەم اسكندر.

٢- كاك نزار.

٣- كاك شوان.

٤- دكتۆر شێركۆ.

٥- كاك كاوە.

٦- كاك عبدالستار.

٧- بدريە خان.

بەڵێ كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم اسكندر مەم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتەڤانیێ لە راپۆرتا لیژنا یاسایی دكەین كو مەبەستەك و كو ئەم ژی كارا كردنا دامەزراوە سەرۆكایەتیا هەرێما كوردستانێ ژ بەر هەندێ پێشنیار دكەم وەكو خۆ بمێنیت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شيركو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار دەكەم ئیزافەی ئەوە بكرێت كە لە سیستەمێكی حوكمڕانی پەرلەمانیدا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك نزار فەرموو.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەكەم، پشتگیری لە وتەكانی بەڕێز كاك مەم دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك كاوە فەرموو.

بەڕێز كاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە لە یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) لە هۆیەكانی دەرچوواندن دەڵێت لە پێناو رەخساندنی زەمینە سازی و لێك تێگەیشتن لەسەر سیستەمی حوكمڕانی لە هەرێمی كوردستان ئەم یاسایە دەرچوێندرا، بۆیە من پێشنیار دەكەم لە پێناو زەمینە سازی و لە پێناو تەوافوقی سیاسی و لە پێناو دروست كردنی هەماهەنگی لەسەر یاساییەكی وا گرنگ كە یاسایەكە پەیوەندی بە هەموو خەڵكی كوردستانەوە هەیەو

یاسـایەکە ڕەهەنـدی نیشـتمانیی و نەتەوایـەتی هەیـە، خواسـت و داواکـاری و پێشـنیاری ئێمـە بـە هەنـد وەربگیرێت و جێگای بکرێتەوە لەو یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان كريم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هەڤاڵانم دەکەم لە لیژنەی یاسایی، هەروەها هەڤاڵانم کاك مەم و برادەران کە دەقەکە وەکو خـۆی بمێنێتەوەو جێگیر بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك عبدالستار فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجيد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەموو لا باسی سیستەمی پەرلەمانیمان کرد، دیارە ئەوەش خرایە ڕوو کە سیستەمی پەرلەمانی تەنها بەوەی کە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان هەڵبژێردرێت، نابێت بە سیستەمی پەرلـەمانی، ئێمـە پێمـان باشـە بەراسـتی بـۆ ئەمـە، بـۆ جێگیر کردنـی ئـەم پایـە، دەقـە وا بنووسـرێت (لـە پێنـاو جێگیر کردنـی پایـەکانی سیسـتەمی پەرلـەمانی لـە کوردسـتان – عێـراق و ڕێکخسـتنەوەی پایـەکانی سـەرۆکی هـەرێم ئـەم یاسـایە دەرچووێندرا) سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز بدريە خانم فەرموو.

بەڕێز بدريە اسماعيل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز مامۆستا عبدالستار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەمە هۆیەکانی دەرچواندن وەك خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ڕوپاك خان فەرموو.

بەڕێز روپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەكانی مامۆستا عبدالستار مجید دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خەدیجە خانم فەرموو.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پێداگیری لەسەر ئەوە دەكەم كە ئەم دەقە وەكو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك عەباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بێگومان ئەم بابەتە دوو رەئی جیایی لەسەر هەیە، دوو رەئیە جیاوازەكەش هەردووكیان لەسەر ئەوەی قانوونی خۆی وەرگرتووە، ئەوە دەكرێت لە دوایی پێداچوونەوە هەردوو رەئیەكە بخەینە دەنگدانەوە لە كاتی خۆیدا، بۆیە سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ لە دانیشتنی دەنگدان ئەو پێشنیارانەی كە پێچەوانەی نیزامی عام و مەبادئی عامەی دەستوور نین، یاسا بنەڕەتیەكان نین لە هەرێمی كوردستان، هەموو ئەو پێشنیارانەی كە زیاتر لە دوو كەس پشتگیری كردووە، واتا ئەندامێك پێشنیارەكەی كردووەو دوو كەسی تریش پشتگیری كردووە، یان سێ ئەندام پشتگیری كردووە، ئەو پێشنیارانە هەمووی لەلایەن لیژنەی یاساییەوە صیاغە دەكرێنەوەو لە دانیشتنی دەنگدان هەموو پێشنیارەكان ئەو مەرجانەیان تێدایە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان دەیخەینە دەنگدان، گفتوگۆ كردن لەسەر (پێشنیازی یاسای كارا كردنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق و هەموار كردنی شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند كردنی دەستوور) كۆتایی پێهات، فەرموون سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی بۆ شوێنی خۆتان، زۆر سوپاستان دەكەین و دەستتان خۆش بێت.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەم شێوەیە دانیشتنەكەمان هەڵدەگرین، زۆر سوپاس بۆ ئێوە.

منى نبى ڤهوچى	هێمن هەورامی	د. ڤالا فريد ابراهيم

سكرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆكی پەرلەمانی**	**سەرۆكی پەرلەمانی**
كوردستان – عێراق	**كوردستان – عێراق**	**كوردستان - عێراق**

سەرۆك و، بەڕێز منى نبى قهوچى سكرتێرى پەرلەمان, دانیشتنى ژمارە (٥)ى خولى پێنجەمى ساڵى (٢٠١٩) ى خۆى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپێى حوكمى بڕگەى (یەكەم)ى ماددەى (١٦) و ماددەى (٤٧) لە پەیڕەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان – عێراق، دەستەى سەرۆكایەتى پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەى كارى دانیشتنى ژمارە (٥)ى ساڵى یەكەم لە خولى پێنجەمى هەڵبژاردنى پەرلەمانى كوردستان لە كاتژمێر (١١)ى پێش نیوەڕۆ ڕۆژى سێ شەممە ڕێكەوتى (٢٠١٩/٥/٨) بەم شێوەیە بێت:

یەكەم: دەنگدان لەسەر (پێشنیازى یاساى كارا كردنەوەى دامەزراوەى سەرۆكایەتى هەرێمى كوردستان – عێراق و هەموارى شێوازى هەڵبژاردنى سەرۆك تا پەسند كردنى دەستور) بەپێى حوكمى ماددەكانى (٨٩، ٩٠، ٩١، ٩٣، ٩٦) لە پەیڕەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەناوى خواى بەخشندەو میهرەبان.

بەناوى گەلى كوردستانەوە دەست بە دانیشتنەكەمان دەكەین، دانیشتنى ژمارە (٥)ى ئاسایى وەرزى گرێدانى یەكەم، ساڵى یەكەم، لە خولى هەڵبژاردنى پێنجەمى پەرلەمانى كوردستان - عێراق.

بەڕێزان ئەندامانى پەرلەمان.

بەبۆنەى هاتنەوەى مانگى پیرۆزى ڕەمەزان دەستەى سەرۆكایەتى پەرلەمانى كوردستان پیرۆزباییەكى گەرم ئاراستەى ئێوەى بەڕێزو گشت موسڵمانانى كوردستان و جیهان دەكات، داواكارین لە خواى گەورەو میهرەبان كە گیانى لێبوردەیى و یەكتر قەبوڵ كردن و یەك ڕێزى و تەبایى باڵ بكێشتن بەسەر هەرێمى كوردستاندا، ئێستا داوا لە بەڕێز سكرتێرى پەرلەمان دەكەین كە بەرنامەى كارى دانیشتنى ئەمڕۆ بخوێنێتەوە، فەرموو.

بەڕێز منى نبى نادر قهوەچى/ سكرتێرى پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرنامەى كار

بەپێى حوكمى بڕگەكانى (یەكەم و دووەم و سێیەم) لە ماددەى (١٦) و بڕگەى سێیەم لە ماددەى (١٨) و بڕگەكانى (یەكەم و پێنجەم) لە ماددەى (٥٤) و ماددەكانى (٤٧ و ٥٢ و ٥٥ و ٥٦ و ٥٧) لە پەیڕەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان- عێراق، دەستەى سەرۆكایەتى پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەى كارى دانیشتنى ژمارە (٥)ى ئاسایى خولى بەهارەى ساڵى یەكەم لە خولى پێنجەمى هەڵبژاردنى پەرلەمان لە كاتژمێر (١١)ى پێش نیوەڕۆى ڕۆژى چوار شەممە ڕێكەوتى (٢٠١٩/٥/٨) بەم شێوەیە بێت:

یەکەم: دەنگدان لەسەر (پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند کردنی دەستور) بەپێی حوکمی ماددەکانی (٨٩، ٩٠، ٩١، ٩٣، ٩٦) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سکرتێری پەرلەمان پوختەی دانیشتنی ژمارە (٤)ی ئاسایی لەگەڵ ناوی ئامادە نەبووان بە مۆڵەت و بەبێ مۆڵەت بخوێننەوە.

بەڕێز منی نبی نادر قهوەچی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پوختەی دانیشتنی ژمارە (٤)ی ئاسایی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی ٢٠١٩/٤/٣ بەم شێوەیەی خوارەوەیە:

١-دەستپێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان.

٢- خوێندنەوەی بەرنامەی کارو پوختەی دانیشتن و ناوی ئامادە نەبوون و ئامادە بوونی ئەندامانی دانیشتنی پێشوو لە لایەن بەڕێز سکرتێری پەرلەمان.

٣- روون کردنەوەی سەرۆك فراکسیۆنەکان سەبارەت بە پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند کردنی دەستور.

٤- دەست پێکردنی بڕگەکانی بەرنامەی کار لە لایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان.

٥- گفتوگۆ کردنی پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند کردنی دەستور.

ناوی ئەو ئەندامانەی مۆڵەت پێدراون، یان بەبێ مۆڵەت ئامادە نەبوون بۆ دانیشتنی ژمارە (٤)ی ئاسایی خولی بەهارەی ساڵی یەکەم لە خولی پێنجەمی هەڵبژاردنی پەرلەمان لە بەرواری ٢٠١٩/٤/٣:

١-باڵانبۆ محمد علی/ مۆڵەت.

٢- جمال حوێز مصطفی/ ئامادە نەبوو.

٣- زیاد جبار محمد/ مۆڵەت.

٤- شنۆ اشقی عبدالله/ مۆڵەت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

ئێستا دەست بە جێ بەجێ کردنی بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمڕۆمان دەکەین، کە بریتییە لە دەنگدان لەسەر (پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند کردنی دەستور) بەپێی حوکمی ماددەکانی (٨٩، ٩٠، ٩١، ٩٣، ٩٦) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان.

داوا له سەرۆكايەتی ليژنەی ياسايی دەكەين كه بفەرموون بۆ شوێنی تايبەتی خۆيان.

نوقتەی نيزاميمان هەيە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

راپۆرتی ليژنەمان لەبەر دەست نييە، ناكرێت وا دانيشتن بڕوات، ئەگەر راپۆرتەكەمان لەلا نەبێت.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

راپۆرتی ليژنه تەنها بريتييه له دارِشتنەوەی پێشنيارەكان، ئێستا كه خوێندرايەوە هەر هەمووی دەخەينە بەردەستتان، لەبەر ئەوەی دوێنی تاكو نزيكی ئێوارە ليژنەی ياسايی بەردەوام لە كۆبوونەوە دابووە، بۆيە راپۆرتەكە ئێستا بۆ بەرێزان ئەندامانی پەرلەمان دەخوێندرێتەوەو پێشنيار بە پێشنيار دەنگی لەسەر دەدرێتن، هەمووشتان پرۆژە ياساكەتان لەلايە، راپۆرتی ليژنەی ياساشتان لەلايە، لەبەر ئەوەی لە دانيشتنی گفتوگۆ هەر هەمووی دابەش كرا بوو بەسەر ئەندامانی پەرلەمان، بەڕێز كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سوران عمر سعيد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٩٠) لە پەيڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان دانيشتنی دەنگدان لەسەر پرۆژە يان پێشنياز نابێت لە هەفتەيەك زياتر تێپەرێت، بەداخەوە زۆر تێپەڕی و بەبێ ئەوەی ئەندامان ئاگادار بكەنەوە ئەو دانيشتنەی كه بۆ دەنگدان دانرا بوو دواتانخست، ئەوە شكاندنی پەيرەوە كه ئەركی بەڕێزتانە پيادەی بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد قانع:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبينيەكەی منيش ئەوەی كاك سۆرانە، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

ماددەی (٩٠) لە پەيڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان وازحە، كه پێويستە لە ماوەی هەفتەيەك دەنگدان لەسەر ئەو پرۆژە ياسايە بكرێت دوای خوێندنەوەی دووەمی، بەڵام خۆتان دەزانن هەر بابەتێك كە بوو بەهۆی شێواندن و تێكدانی مەبدەئی ئيستيقراری سياسی، نەك تەنها پەيڕەوی ناوخۆ، بەڵكو دەستورو ياسا عاديەكانيش لە ئاستيدا دەوەستن، بۆيە دەستەی سەرۆكايەتی پەرلەمان بە گەڕانەوە بۆ ئەو مەبدەئانەی كه سيفەتی ئيلزاميان هەيە، كه مەبدەئی ئيستيقراری سياسييە، گەڕانەوە بۆ ئەو مەبدەئە دەستوريية توانی كۆبوونەوەی دەنگدان لەسەر ئەو پرۆژە ياسايە تاخير بكات، تا ئەو كاتەی لايەنە سياسيەكان دەگەنە

تەوافوق، لەبەر ئەوەی خۆتان دەزانن پرۆژە یاساکە رەهەندێکی سیاسی هەیە و پێویست بوو کات بدرێت بە لایەنە سیاسیەکان، بۆ ئەوەی بگەنە تەوافوق لەسەر ئەو برگەو ماددانەی کە گۆڕانکارییان تێدا دەکرێت لەناو یاساکەدا، پەرلەمانی کوردستان لە خولی پێنجەمیدا بڕیاریداوە کە بەشێك بێتن لە چارەسەر کردنی کێشەو لە یەك نزیك کردنەوەی لایەنە سیاسیەکان لە یەکتری و هەروەها لە پارێزگاری کردنی لە یەك ریزی ناو ماڵی کورد، بۆیە لەسەر ئەو ئەساسە گەڕانەوە بۆ مەبدەئی ئیستیقراری سیاسی کە مەبدەئێکی مولزەمە دەنگدان لەسەر پرۆژە یاساکە دواخراوە، بە پێشێلکاری پەیڕەوی ناوخۆ دانانرێت، زۆر سوپاس.

فەرموو بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی لە ناونیشانی یاساکەوە دەست پێ بکە، بزانین چین ئەو پێشنیارانەی کە پێشکەش کراون.

بەڕێز بژارخالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەر ناونیشانێ یاسای پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك سێ پێشنیار هەیە:

پێنشیارا ئێکێ/ یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموار کردنی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق.

پێشنیاری دووەم/ یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق.

پێشنیاری سێیەم/ وەك خۆی بمێنێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

دیارە سێ پێشنیاز هەیە لەسەر ناونیشانی پرۆژە یاساکە:

پێشنیازی یەکەم ئەوەیە کە ناونیشانی یاساکە بەم شێوەیە هەموار بکرێتەوە:

(یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموار کردنی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق).

بەڕێزان لە دەنگدان عادەتەن ئەو پێشنیازانەی کە جیاوازیان هەیە لەگەڵ ئەوەی وەکو خۆی بمێنێتەوە، پێویستە یەکەم جار ئەوان بخرێنە دەنگدانەوە، وەك خۆی بمێنێت دەخەینە دەنگدان، بەلاّم دوو پێشنیازمان هەیە جیاوازن لەگەڵ ئەوەی کە لەناو پرۆژەکەدا هاتووە، بۆیە عورفی دەنگدان وایە لەسەر پێشنیازەکان ئەوەی جیاوازە دەخەینە دەنگدان، کە ئەو دەنگی نەهێنا وەکو خۆی سەرۆکی لیژنەی یاسایی ناونیشانەکە دەخوێنێتەوەو دەیخەینە دەنگدانەوە، بۆیە پێشنیازی یەکەم داوای گۆڕانکاری لە ناونیشانەکە کردووە دەیخەینە دەنگدانەوە چەند کەس لەگەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ بەڕێز سۆران فەرموو.

بەڕێز سوران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆیە کەس دەنگ نادات، ئەو پێشنیازە کە نووسراوە وەك ئەوە نییە کە تەرح کراوە، من یەکێك بووم لەوانەی کە تەرحم کرد، شتێك نییە بەناوی هەمواری یاسای دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم، ئەو دامەزراوە لەویا شتێك نییە یاسایەك بەو ناوە بەڕێزان هێن ناکەن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەخێر، لای من هەیە، لە ئینصات وەرگیراوە بەو شێوەیە پێشنیازەکە کراوە، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور، ڕایەك هەیە کە ناونیشانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، ڕای دووەم ئەوەیە کە یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم هەیە ڕایەکە، وە کراوە، چەند کەس لەگەڵیەتی ئەوەی کە لیژنەی یاسایی خوێندیەوە دەست بەرز بکاتەوە؟ کەس لەگەڵی نییە، چەند کەس دژیەتی؟ پێشنیارەکە ئەوانەی کە دژن؟ بە زۆرینەی دەنگ پێشنیازەکە ڕەت کرایەوە، پێشنیازی دووەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی؟ کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا دوهێ، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەو شێوەیە کراوە پێشنیازی دووەم کە سێ ئەندام پەرلەمان پشتگیریان کردووە، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق. دەیخەینە دەنگدان چەند کەس لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟ تەنها (٩) کەس لەگەڵیەتی، چەند کەس دژیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ (٧٧) کەس بەزۆرینە ڕەت کرایەوە پێشنیازەکە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی پێشنیازی یاساکە وەکو خۆی بیخوێنەوە با بیخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کە خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان، چەند کەس لەگەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ بە دەنگی (٨٨) ئەندامی پەرلەمان ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکە وەکو خۆی مایەوە، ببورن چەند بەڕێز لەگەڵی نییە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٢٠) پەرلەمانتار دژە، ماددەی یەکەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیازانەی کە هەن لەسەر ماددەی یەکەم بیانخەڕوو، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/١ چ پێشنیار لەسەر نینن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د. ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزتان دەزانن بە گوێرەی پەیڕەوی نوێ، کاتێك لە پێشنیارێك زیاتر هەبوو هەموو پێشنیارەکان دەخرێنە دەنگدانەوە کامەیان زیاترینی هێنا ئەوە بە پەسەند کراو دائەنرێت و دژ ناخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر یەك موقتەرەح هەبوو بۆ یەك مەوزوع دەخرێتە دەنگدانەوە ودژەکەی دەخرێتە دەنگدان، بەلام ئەگەر سییان بوو دووان بوو، هەمووان دەخرێنە دەنگدان کامەیان زیاتری هێنا ئەوە دەیباتەوە پێویست ناکات دژ بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د. ڕێواز هەموو پێشنیارەکان دەخەینە دەنگدان، چەند ئەندامی پەرلەمان تەئیدی دەکات و ئەوان وەردەگرین و پێیان دەڵێین ئەوەندە ئەندام پەرلەمانە لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە، چەند ئەندام پەرلەمانیش دژ دەوەستێتەوە و ئەویش هەر دەنگدان وەردەگرین بۆ ئەوەی دیار بێ کە چەند پەرلەمانتاریش دژی وەستاوەتەوە بەڵێ، سوپاس، ماددەی یەکەم سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك چ پێشنیار نەبووینە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك عبدالستار نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان، سەبارەت بە ناونیشانەکە ئێمە کاتی خۆی پێشنیارێکمان کرد، بەشی ئەوە کە بخرێتە لیژنەی یاسایی و تاوتوێ بکرێ و تەئیدیش کرا، بەس ئێستا لە پێشنیارەکانەوە کە لێرە لەبەردەستیش دا هەیە و ئەوەی کە باسیشتان کرد هەر باسی نەکرا، کە کاراکردنەوەی یاسای سەرۆکایەتی

هەرێم بەشێوەیەك كە ڕەنگدانـەوەی سیسـتمی پەرلـەمانی بـێ لـە هـەرێمی كوردسـتان، نـازانم پـێم خۆشـە لیژنەی یاسایی وەڵامم بدەنەوە كە بەشی ئەوەندە پشتگیری كراوە كە لیژنەی یاسایی سیاغەی بـۆ بكاتـەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی وەڵامی بدەنەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم وەكو لیژنا یاسایی هەمی ئەندامێت دگەل لیژنا یاسایی دا ئامادە بووینە ئەو پێشـنیارا لـدیف مـاددێ ٩١ پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی ئەو پێشنیارا سێ ئەندام پەرلەمان پشتگیریا وێ ڕەئی كردبت مـە وەرگرتـی و مە جهێ وێ دناڤ ڕاپۆرتا لیژنا یاسایی دا كری، ئەمما ئەگەر لە حاڵەتـەكی ئەگـەر پێشـنیارەك دژی نیزامـی سیاسی و مەبادئی عام ونیزامـی پەرلـەمانی بێـت لـوی حاڵـەتی ولـە حاڵـەتی ئەگـەر سـێ ئەنـدام پەرلـەمانا پشتگیری نەكردبت ل ڤان حاڵەتا بتەنێ مە نەڤیسیە، لەوما ئەوی دی هەمی جهێ دناڤ ڕاپۆرتا لیژنا یاسایی دا هەی.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەمام زۆر سوپاس، ماددەی یەك هیچ پێشنیارێك كـراوە بـۆ گۆڕانكـاری لـە مـاددەی یەكـەم بـەڕێز سـەرۆكی لیژنەی یاسایی؟ ماددەی یەكەم وەكو خۆی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی یەكەم/ ....

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ٩١ لە پەیڕەوی ناوخۆ بڕگەی ٢ زۆر وازحە، دەڵـێ/ لـە كـاتی بـوونی زیـاتر لەیـەك پێشـنیاز هـەموو پێشنیازەكان دەخرێتە دەنگدان كامیان زۆرینەی دەنگی هێنا بە پەسـەند كـراو دائـەنرێت، بۆیـە پشـتیوانی قسەكەی د. ڕێواز دەكەم دژ وەرناگیرێ لە كاتی بوونی زیاتر لە پێشنیازێك، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالآ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەواو، ئەو بابەتە تێ پەڕی و وەڵام درايەوە، تكايە بە نوقتە نيزام نەخەنە ناو بابەتێكەوە كە وەڵام دەدرێتەوەو تێ دەپەڕێ، بەڵێ كاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١/ ياسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆكايەتی هەرێمی كوردستان ـ عيراق ژمارە (١٠) ی ساڵی ٢٠١٨ هەڵدەوەشێتەوەو دامەزراوەی سەرۆكايەتی هەرێم كارادەكرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالآ فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

چەند كەس لەگەڵ ئەو ماددەيەيە دەست بەرز بكاتەوە؟ (٨٨) ئەندام پەرلەمان لەگەڵيەتی، ئەوەی لەگەڵ نيە دەست بەرز بكاتەوە؟ (٧) ئەندام پەرلەمان لەگەڵی نيە، بە كۆی دەنگی (٨٨) ئەندام پەرلەمان ماددەكە پەسەند كرا، ماددەی (٢) بەڕێز سەرۆكی ليژنەی ياسايی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٢) دوو پێشنيار هەيە:

پێشنياری يەك كە جياوازە لەگەڵ ئەصڵی پێشنيازەكە پێشنيارەكە ئەوەيە:

ياسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكايەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورييەكانی هەرێم دا هەڵدەوەشێتەوە و دەسەڵات و ئەرك و فەرمانەكانی هەموار دەكرێتەوە بەشێوەيەك دەسەڵاتەكانی پرۆتۆكۆلی تەشريفاتی بێت هاوشێوەی عيراق.

بەڕێز د.ڤالآ فريد إبراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو پێشنيارەی كە هەيە لەلايەن سێ پەرلەمانتارەوە پشتگيری لێ كراوە، ئەوەی كە لە گەڵيەتی دەست بەرز بكاتەوە؟ (٢٠) پەرلەمانتار لەگەڵيەتی، ئەوەی كە دژە دەست بەرز بكاتەوە؟ (٨٣) پەرلەمانتار دژيەتی، پێشنيارەكە وەرنەگيرا، بەڕێز سەرۆكی ليژنەی ياسايی، ماددەی (٢) وەكو خۆی بخوێنەوە بۆ ئەوەی بيخەينە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٢)

ياسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكايەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورييەكانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئـەوەی کـە خوێندرایـەوە وەکـو خۆیـەتی دەیخەینـە دەنگـدان، ئـەو ئەندامانـەی کـە لەگـەڵن دەسـت بـەرز بکەنەوە؟ (٨٨) ئەندام پەرلەمان لەگەڵیەتی، ماددەکە وەکو خۆی پەسەند کرا، ماددەی (٣) بـەڕێز سـەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیارانەی کە هەن و زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمان تەئیدی کـردووە لەسـەر ماددەی (٣) بخەنەڕوو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٣) هەندەك ڕەئـی و پێشـنیازی جیـاواز هەنـە، پێشـنیازا یـەك/ ڕسـتەی (تـا پەسـەندکردنی دەستوور) لابدرێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ڕای دووەم و سێیەمیش بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا (٢) هەروەسا لەگەڵ پێشنیارا (٣) ل دیـف مـاددەی (٨٩) بـڕگـا (٢) پـەیڕەوی نـاوخۆی پەرلـەمانی و ئەو ئەرك و دەسەلاتێت لیـژنا تایبەتمەنـد کـو لیـژنا کاروبارێت یاسـاییا دای، مـە وەکـو لیـژنا یاسـایی دیـت کۆبوونا خۆدا هەم گەیشتینە صیغەیەکی داڕشـتنەکا نـی بـۆ تـەوفیق د نـاڤ بـەرا ڤـان هـەردوو پێشـنیارێت ئاراستە کری دا ڤی شێوەیە مە وەکو لیژنەی یاسایی داخازێش جەنابێ تـە دکـەین بیخەیـە بـەر دەنگـدانێ، ئـەو پێشـنیارەژی دبیتـە پێشـنیارا (٢)، بڕگەیـەك زیـاد بکـرێ (بـەدەر لـە حـوکمی بڕگـەکانی (٢) و (٣) لـە مـاددەی یەکـەمی یاسـای سـەرۆکایەتی هـەرێم ژمـارە (١)ی سـاڵی ٢٠٠٥ی هـەموارکراو، سـەرۆکی هـەرێم دوو جێگری دەبێت و ئەرك و دەسەلاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت).

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، پێشنیاری یەکەم ئەوە بـوو کـە ڕسـتەی (تـا پەسـەندکردنی دەسـتوور) لابدرێت، چەند کەس لەگەڵە کە دەستەواژەی (تا پەسەندکردنی دەستوور) لابدرێت دەسـت بـەرز بکاتـەوە؟ (١٤) ئەندام لەگەڵیەتی کە ئەم پێشنیازە قبوڵ بکرێ، چەند ئەنـدام پەرلـەمان لەگـەڵ نیـە کـە پێشـنیارەکە قبوڵ بکرێ با دەست بـەرز بکاتـەوە؟ پێشـنیارەکە بـە دەنگـی (٨٦) ئەنـدام پەرلـەمان ڕەت کرایـەوە، ئـەوەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی خستیەڕوو بۆ بەڕێزتان ئەوەبوو کە دوو پێشنیاری تـر هـەن زیـاتر لـە سـێ کەس تەئیدی کردووە، بەڵام لـەو دوو پێشـنیارە، لیژنـەی یاسـایی کۆبوونـەوەی خۆیـان ئـەنجام داوە، لەبـەر ڕۆشنایی بڕگەی دووەم لە ماددەی (٨٩) لە پـەیڕەوی نـاوخۆی پەرلـەمانی کوردسـتان بـە تـەوفیق کـردن لـە نێوان ئەو دوو پێشنیارەی کە جیاوازیان هەیە پێشنیارێکیان داڕشتۆتەوە بـە پێـی بڕگـەی (٢) لـە مـاددەی (٨٩) و ئێستا ئەو پێشنیارەی کـە لیژنـەی یاسـایی دایڕشـتۆتەوە دەیخەینـە دەنگـدان، ئەگـەر ئـەو پێشـنیارە

دەنگی هێنا دوو پێشنیارەکەی پێشووتر کە پێشنیار کرابوون و تەئید کرابوو لەلایەن سێ ئەندامانی پەرلەمان ئەوان سقوت دەکەن لە بەرامبەر ئەوەی کە لیژنەی یاسایی داپڕشتۆتەوە، چونکە بۆ تەوفیق کردن لیژنەی یاسایی ئەو حەقەی هەیە کە داڕشتنەوەی پێشنیارەکان بکات، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیارەی کە داتان ڕشتۆتەوە فەرموو بیخەنە ڕوو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری (٢)

بڕگەیەك زیاد بكرێت بەم شێوەیە:

بەدەر لە حوکمی بڕگەکانی (٢) و (٣) لە ماددەی یەکەمی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو سەرۆکی هەرێم دوو جێگری دەبێت و ئەرك و دەسەڵاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، چەند پەرلەمانتار لەگەڵیەتی دەستی بەرز بکاتەوە؟ کاتی دەنگدان نوقتە نیزامی وەرناگیرێ، پێشنیارەکە بە دەنگی (٨٤) ئەندام پەرلەمان قبولکرا، چەند پەرلەمانتار دژیەتی با دەست بەرز کاتەوە؟ (٢٣) کەس دژی پێشنیارەکەن، پێشنیارەکە بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار قبوڵ کرا، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٣) بخوێنەوە لەگەڵ ئەو پێشنیارەی کە دەنگی لەسەر درا کەواتە دەبێت بە دوو بڕگە ماددەی (٣) بڕگەی (یەکەم) و بڕگەی (دووەم)، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣):

یەکەم: بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێردێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراقدا هەیە، تا پەسەند کردنی دەستوری کوردستان ـ عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەڵاتەکانی دیاری دەکرێت و، سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاووڵاتیانی کوردستان ـ عێراق دەکات و بەناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەڵاتە فیدرالیەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات.

دووەم: بەدەر لە حوکمی بڕگەکانی (٢) و (٣) لە ماددەی (یەکەم) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، سەرۆکی هەرێم دووجێگری دەبێت و ئەرك و دەسەڵاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٣) دەخەینە دەنگدان ئەو ئەندامانەی لەگەڵ ماددەی (٣) با دەست بەرز بکەنەوە؟ (٨٦) ئەندام پەرلەمان لەگەڵیەتی، ئەوەی لەگەڵ نییە با دەست بەرز کاتەوە؟ (٢١) پەرلەمانتار لەگەڵی نییە، ماددەکە بە دەنگی (٨٦) پەرلەمانتار پەسەند کرا. ماددەی (٤) بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو. بەڵێ خاتون نوقتە نیزامی هەیە؟ (ڕوپاك) خان فەرموو.

بەڕێز روپاك احمد رحمان:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

من لە بڕگەی پێشووتر نوقتە نیزامیم هەبوو کە بە داخەوە وەرتان نەگرت لەوە نوقتە نیزامیم نییە.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بڕگەی پێشوو تەواو بوو قسەی لەسەر کراوە نوقتە نیزامی وەرناگیرێ، بەڵێ سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو ماددەی (٤) بخوێنەوە ئەو پێشنیارانەی کە کراون زیاتر لە (٣) پەرلەمانتار تەئیدی کردوون بیانخەنە روو.

بەڕێزبژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤) پێنج پێشنیار هەنە:

١-مەرجی بڕوانامە بۆ خۆپالأوتن زیاد بکرێت بەلایەنی کەم بەکالۆریۆس بێت.

٢-دەست لەکار کێشانەوەی سەرۆکی براوە لە حزبایەتی.

٣-ماددەی (٤) وەك خۆی بمێنێتەوە تەنها خاڵی پێنجەم لە ماددەی (٤) دەنگدان بە نهێنی بێت و نەك بە ئاشکرا.

٤- ماددەی (٤) وەك خۆی بمێنێت تەنها خاڵی پێنجەم سەرۆك بەدەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان و بە نهێنی هەڵبژێردرێت.

٥- وەك خۆی بمێنێ.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم/ سەرۆكی پەرلەمان:

پێنج پێشنیارمان هەیە پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، پێشنیاری یەکەم ئەوە بووە کە مەرجی بڕوانامە بۆ خۆپالأوتن زیاد بکرێن و بەلایەنی کەم بەکالۆریۆس بێت، چەند کەس لەگەڵ ئەو پیشنیارەیە با دەست بەرز بکاتەوە خرایە دەنگدان؟ (٢٢) کەس لەگەڵدایە، چەند پەرلەمانتار دژی ئەو پێشنیاریە با دەست بەرز کاتەوە؟ (٦٩) پەرلەمانتار دژیەتی، پێشنیارەکە ڕەت کرایەوە.

پێشنیاری دووەم بەرێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز کاك (کاوە) فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن :

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

بـە پێـی یاسـا بـەپێی پـەیڕەوی نـاوخۆ لـە دانیشـتنی دووەم هـەموو ئـەو پێشـنیازانەی کـەوا پاڵپشـتی (٣) پەرلەمانتاری هەیە ئەرکی لیژنەی یاساییە کە لـە دارشـتنەوە یـاخود لـە سـیاغە کردنـی ئـەو پێشـنیازانەی جێی بکانەوە لە ناو مسوەدەی پێشنیازی پرۆژە یاساکە، یەك لەو پێشنیازانە ئەوە بوو کە پەرلەمان توانـای لێپرسینەوەی هەبێت لە سەرۆکی هەرێم لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم لـە نـاو پەرلـەمان هەڵدەبـژێردرێت پێویستە پەرلەمان توانای لێپرسینەوەی هەبێت وە من تێبینیم هەیە لەسـەر لیژنـەی یاسـایی وە لـە وێـش دەنگم نەداوە کە ئەندامێکی لیژنەی یاسایی لەبەر ئەوەی ئەو پێشنیازە لابرا، داوا ئەکەم کـە ئـەو پێشـنیاز بخرێتەوە ناو پرۆژەکە یاخود مسوەدەی پرۆژە یاساکە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کـاك (کـاوە) تـۆ خـۆت ئەنـدامی لیژنـەی یاسـایی وەکـو خـۆم سـەرۆکی پەرلـەمان روون کردنـەوەم دا لەسەر ئەو بابەتە بەڕێز (د.رێواس) روونکردنەوەی دا لەسەر ئەو بابەتە وە روونمان کردەوە کە لە نیزامـی پەرلەمانی سەرۆکی هەرێم و وە سەرۆکی وڵات لە بەرامبەر پەرلەمان سیاسیەن بەرپرس نابێت، بۆیـە ئـەو پێشنیارە بەپێچەوانەی مەبدەئی نیزامـی پەرلەمانییـە کـە لـە دەسـتووری عیراقـی و لـە هـەموو ئەنزیمـە پەرلەمانیەکان تەسبیت کـراوە بۆیـە لیژنـەی یاسـایی نـاتوانێ پێشـیارێك کـە پێچـەوانەی مـەبادئی عامـە و پێچـەوانەی مـەبادئی دەسـتووری بێـت بیخاتـە نـاو پێشـنیارەکان، بۆیـە لـەو روانگـەوە ئـەو پێشـنیارە رەت کراوەتەوە، وە هیوادارم ئـەو جـارە ورد تـر بـن لـە رایـەکانتان، بـەڕێز سـەرۆکی لیژنـەی یاسـایی پێشـنیاری دووەم بخەنە روو، فەرموو.

بەڕێزبژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

دەست لەکار کێشانەوەی سەرۆکی براوە لە حزبایەتی.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارەکە بەو شێوەیەیە کە سەرۆکی براوە پێویسـتە دەسـت لـە کاروبـاری حزبایـەتی بکێشـێتەوە ئـەوەی کەلەگەڵ ئەو پێشنیارەیە با دەست بەرز بکاتەوە؟ (٢٤) پەرلەمانتار تەئیدی پێشنیارەکە دەکات، ئەوەی دژی پێشنیارەکەیە دەست بەزر کاتەوە؟ (٦٩) پەرلەمانتار دژیەتی، پێشنیارەکە بە دەنگـی (٦٩) پەرلـەمانتار رەت کرایەوە، پێشنیاری سێیەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار سێی ماددەی چوار وەك خۆی بمێنێتەوە، تەنها خاڵی پێنجەم لە ماددەی چوار دەنگـدان بـە نهێنی بێت نەك بە ئاشکرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگدانی ئاشکرا بکرێت بە دەنگدانی نهێنی، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧١) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، پێشنیاری چوارەم تکایە بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری چوارەم ماددەی چوار وەکو خۆی بمێنێتەوە، تەنها خاڵی پێنجەم سەرۆك بە دەنگی (٣/٢) ئەندامانی پەرلەمان و بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێزان ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢٢) کەس لەگەڵدایە، هەرچەندە دەستەواژەی بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت رەتکرایەوە، بەڵام لێرە دووبارە کراوەتەوە هەر بۆ پرۆتۆکۆل و بۆ زانین، لەبەر ئەوەی بە دەنگی زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان دەستەواژەی بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت رەتکرایەوە، بۆیە نابێت بخوێندرێتەوە، تەنها (٣/٢)ی ئەندامان، ئەو ئەندامانەی کە دژی پێشنیارەکەن تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٩) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، تکایە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (حەفتەم)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١ـ لە ماوەی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پاڵاوتن دەکاتەوە.

٢ـ خوازیارانی خۆکاندیدکردن کە مەرجەکانی ماددەی (پێنجەم)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو تێدایە، لە ماوەی (٣) سێ رۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپاڵاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣ـ سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی (٢)دوو رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپاڵاوتن ناوی ئەو پاڵێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤ـ هەر کەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی (٢) دوو رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی (٢) دوو رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥ـ سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لە ماوەی (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦ـ ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمانی بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە و، کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو پاڵێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پاڵێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت و، ئەگەر پاڵێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوکمی خاڵی (١) بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان تەنها لەم خولەدا لە ماوەی (٣) سێ رۆژ لە دوای دەرچواندنی ئەم یاسایە دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەکاتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان کە خوێندرایەوە لەلایەن سەرۆکی لیژنەی یاسایی، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١٨) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، کەواتە ماددەکە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی پێنج بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت و، سەرۆکی هەرێم بۆی نییە جارێکی تر خۆی هەڵبژێرێت.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی پێشنیاری یەکەم لە ماددەی (٥) جارێکی تر بخوێنەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت و، سەرۆکی هەرێم بۆی نییە جارێکی تر خۆی هەڵبژێرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٧) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پێشنیارەکە رەتکرایەوە، رای دووەم ئەوەیە کە ماددەی پێنج وەکو خۆی بمێنێتەوە، بۆیە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٥) بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆکی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ماددەی پێنج دەخەینە دەنگدانەوە وەکو ئەوەی کە خوێندرایەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١٢) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی شەش بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦):

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بریارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ئێستا ماددەی شەش دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٩٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ ئەو ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی حەوت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ماددەی حەوت دەخەینە دەنگدان وەکو ئەوەی کە خوێندرایەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٣) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ ماددەی حەوت پەسەندکرا، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی هەشت بخوێنەوە.

بەڕێز بژار خالد عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨):

دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ئەم یاسایە جێبەجێ دەکرێت لە دوای بڵاوبوونەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان).

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان ئەوەیە کە یاساکە کاتێك بکەوێتە بواری جێبەجی کردن کە لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاو دەکرێتەوە، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سۆپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٩) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی هەشت وەکو خۆی بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاو دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم/سەرۆکی پەڕلەمان:

ماددەی (٨) دەخەینە دەنگەوە ئەوەی لە گەلیەتی با دەست بەرز بکاتەوە ؟(٨٤) پەرلەمانتار لەگەڵیەتی ، ئەوەی لەگەڵ ئەو ماددەیە نیە ، با دەست بەرزبکاتەوە؟ (٦) پەرلەمانتار لەگەڵی نیە ماددەکە بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار پەسەند کرا. بەرێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی هۆیەکانی دەرچواندن .

بەرێز بژار خالد عبداللە :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

دوو پێشنیارێ هەن

پێشنیارێ یەکێ:

بە مەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان لە پێناو جێگیرکردنی سیستەمی پەرلەمانی لە هەرێمی کوردستان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

پێشنیاری دووەم:

وەك خۆی بمێنێت .

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدانەوە ئەو پەرلەمانتارەی کە لە گەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە ؟ کەس لەگەڵ پێشنیاری یەکەم نیە، هۆیەکانی دەرچواندن وەکو خۆی بخوێنەوە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی .

بەڕێز بژار خالد عبدالله :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

بە مەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د.ڤالاّ فريد ابراهيم /سەرۆکی پەرلەمان :

ئەوەی کە خرایە روو دەیخەینە دەنگدان ئەو ئەندام پەرلەمانەی لە گەڵیەتی با دەست بەرز بکاتەوە ؟(٨٤) پەرلەمانتار لەگەڵیەتی ، ئەوەی لەگەڵی نیە ؟ (٥) پەرلەمانتار لەگەڵی نیە، هۆیەکانی دەرچواندن بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار پەسەند کرا . بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئێستا کۆی یاساکە بە ناو نیشانی یاساکەوە بە هۆیەکانی دەرچواندن و بە تێکرایی ماددەکان دەخەینە دەنگدانەوە ئەوەی لەگەڵ کۆی یاساکەیە با دەست بەرز بکاتەوە؟کۆی یاساکە بە دەنگی (٨٩) پەرلەمانتار پەسەند کرا ، چەند کەس لەگەڵ یاساکە نیە، با دەست بەرز بکاتەوە ؟(١٢)پەرلەمانتار دژیەتی ، کۆی یاساکە بە دەنگی (٨٩) پەرلەمانتار پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە گەلی کوردستان دەکەین و دەست خۆشی لە پەرلەمانی کوردستان دەکەین بە بۆنەی پەسەندکردنی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور پیرۆزە لە گەلی کوردستان بەم جۆرە کۆتایی بە دانیشتنەکە دێنین .

منى نبى قهوچى
سكرتێرى پەرلەمانى
كوردستان – عێراق

هێمن هەورامى
جێگرى سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان – عێراق

د. ڤالا فريد ابراهيم
سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان - عێراق